

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
פנחס
תשפ"ו

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

\$3

To receive weekly, call or text 605-801-1117 (opt. 8-3), or email weekly@chayeinuoffice.org

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
פנחס
תשפ"ו

PAGE CONTENT

3-4	Divrei Torah
5-7	Seudah Stories
8-9	Gedolim Story
10-14	Parsha Challenge
15-18	Life of Truth Story
19	Hilchos Shabbos Initiative
20-21	Halacha Q&A
22-26	Rav Kalman Krohn Story
27	Comic Story
28-34	Nefesh Shimshon

גליונות

35-36	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
37-38	הגר"ג אדלשטיין זצ"ל
39-40	הגר"ד לנדו שליט"א
41-42	הגר"ר משה שטרנבוך שליט"א
43-44	הגר"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
45-46	הגר"ב"ד פוברסקי שליט"א
47-48	הגר"ר איתמר גרבוז שליט"א
49-50	הגר"ר נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א
51-54	הגר"ר ראובן הכסטר שליט"א

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: info@chayeinuoffice.org Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

True Kana'us

פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִפְהִין הָשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (כה, יא)

לפי שהיו השבטים מבזים אותו, אהרן הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מִיִּשְׂרָאֵל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן: (רש"י)

Rashi brings the *Medrash* that the *shevatim* were מבזה Pinchas by saying that he was a descendant of Yisro, who was a לע"ז. Why would his *yichus* make a difference? Pinchas was acting according to the *halachah* of הבוועל ארמית קנאים פוגעים בו.

The *Be'er Yosef* explains that the *halachah* of קנאים בועל is not simple. מעיקר הדין, someone who is בועל is not מיתה. There is no *chiyuv* to kill him, but if someone is a *kanai*, he could kill him. The *Be'er Yosef* explains that the main issue is the *chillul Hashem*. When someone is בועל ארמית בפרהסיא, it creates a terrible *chillul Hashem* and a *kanai*, whose *ahavas Hashem* burns within him, cannot be expected to be able to *sovel* it. The Torah understands that a *kanai* cannot handle such a disgrace to *kevod Shamayim* and therefore he is allowed to kill him.

The *Be'er Yosef* explains that this is what the *shevatim* were saying to Pinchas: How could it be that you are a real *kanai* — that you care so deeply about *kevod Shamayim* — if you come from זרה עובדי yourself? What a father does has an influence on his descendants, and therefore, you have a connection to *avodah zarah* and it can't be that you are a true *kanai* who really cares so much about *kevod Shamayim* that you can't handle *chillul Hashem*. Therefore, the Torah makes a point to *meyaches* Pinchas after Aharon HaKohein to show that Pinchas was completely pure and was on the level of *kedushah* to be a true *kanai*.

The *Be'er Yosef* adds that this is why, when it came to *Milchemes Midyan*, Pinchas was sent. The purpose of *Milchemes Midyan* was to be 'מקנא קנאת ה', to take

nekamah for the terrible *chillul Hashem* that the *bnos Midyan* caused. Pinchas, who demonstrated with his act of קנאים פוגעים בו that he is a true *kanai* who cannot *sovel chillul Hashem*, was chosen to lead this *milchamah* of *kana'us* to be *mekadesh Sheim Shamayim*.

At every *bris milah*, Eliyahu HaNavi comes, and the *mohel* says, "Eliyahu Malach Habris, harei shelcha l'fanecha." Chazal tell us that someone who is בועל is as if he is *moshech orlaso* — who removes his *bris*. The *bris milah* is a sign of *kedushas Yisrael*, and it is Eliyahu HaNavi — who Chazal say is Pinchas ben Elazar HaKohein — who is the true *kanai* who takes responsibility to ensure the נצחיות of *kedushas Yisrael*.

What We Really Feel

פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִפְהִין הָשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (כה, יא)

שעשה נקמתי לעיני כולם כדי שבראותם זה ולא ימחו יכופר על אשר לא מיחו בפושעים ובזה השיב את חמתי מעליהם: (ספורנו)

The Seforno explains that it wasn't solely the *maaseh kana'us* of Pinchas that saved Klal Yisrael; it was the fact that he did it publicly, and no one stood up to stop him.

Rav Elya Svei (*Ruach Eliyahu*) points out that a similar idea occurred by the *Maaseh Eigel*, when *Shevet Levi*, with the cry of *Mi laHashem Elai*, stood up against Klal Yisrael, killing 3,000 people. The *Meshech Chochmah* (Ki Sisa) points out that *Shevet Levi* was a very small part of Klal Yisrael, and the rest of Klal Yisrael could have easily stopped them. The reason they didn't is because they realized that *Shevet Levi* was in the right and that they deserved the punishment. Therefore, they willingly allowed *Shevet Levi* to kill them as a *kapparah*.

The *Meshech Chochmah* adds that this was necessary for the purity of *Mesoras HaTorah*. Our *Mesorah* is based on *Maamad Har Sinai*, but the fact that Klal Yisrael

דברי תורה לסעודת שבת

was *nichshal* in the *Chet Haegel* right afterwards would weaken everything. But since Klal Yisrael showed, by letting *Shevet Levi* fight against them, that they understood it was wrong, that solidified the *emunah* in Har Sinai.

The same happened here. Zimri was *nichshal* and it seemed that the entire *klal* was on his side, resulting in a tremendous *yeridah* in *kedushas* Yisrael. But when Pinchas did the *kana'us* and no one stopped him, Klal Yisrael demonstrated that deep down, they were really on Pinchas's side, not Zimri's — and that was a tremendous *kapparah*.

This is an important lesson. When people do *chataim* and no one speaks up, it seems like they all agree. But deep down, everyone knows that it's wrong. When someone does have the courage to speak up, it not only stops the *cheit* — it helps everyone else realize where they truly stand.

The Best Leader

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ
בּוֹ וְסָמְכָתָה אֶת יָדְךָ עָלָיו: (כז, יח)

אשר רוח בו - כאשר שאלת שיוכל להלך כנגד רוחו של כל
אחד ואחד: (רש"י)

Rashi brings the *Medrash* that Hashem instructed Moshe to take Yehoshua to fill his void because he has the ability to be *הולך כנגד רוחו של כל אחד ואחד* — to deal with each person as an individual, according to his nature.

The *Medrash (Tanchuma)* writes that the reason why Yehoshua was chosen to take over Moshe Rabbeinu, instead of Moshe Rabbeinu's own children, is because Yehoshua was always learning by Moshe Rabbeinu — he was a *נער לא ימוש מתוך האהל*. We see from here that *הולך כנגד רוחו של כל אחד ואחד* isn't being brought up in the home of a leader, or having the right personality or interpersonal skills. It's a *talmid chacham* who is *areingetohn* in learning who is most qualified to lead Klal Yisrael and not only teach Torah, but deal with each and every individual's issues.

Throughout the generations, the leaders of Klal Yisrael have always been the greatest *talmidei chachamim* — not because they are major orators or because they are very charismatic, but because Torah itself makes a *talmid chacham* able to be *הולך כנגד רוחו של כל אחד ואחד*.

Seudah Stories

Davening for Rav Yaakov

In the early 1980s, Rav Yaakov Kamenetsky, *zt"l*, the *Rosh Yeshiva* of *Yeshiva Torah Vodaath* in Brooklyn, New York, suffered an angina attack. His doctor strongly recommended that he undergo an angiogram—a difficult and sometimes dangerous procedure for a man of his age.

At the time, Rav Yaakov's grandson, Reb Zvi Kamenetsky, was a student at the Ponovezh *Yeshiva* in *Bnei Brak*. In addition to his own *tefillos* on behalf of his grandfather, he immediately decided to approach his *Rosh Yeshiva*, Rav Eliezer Menachem Shach, *zt"l*, to pray for Rav Yaakov's welfare.

Reb Zvi knew he had to present Rav Shach with his grandfather's name, Yaakov, and the name of Rav Yaakov's mother. That was no easy feat, for he had no clue what her name was. Moreover, at the time of the attack, Rav Yaakov was over ninety years old and in excellent health; Zvi could not recall a single time he had ever mentioned his grandfather's name in a *Mi Shebairach* for the sick.

Embarrassed to approach Rav Shach without his mother's name, he went on a search through *Bnei Brak*, attempting to contact anyone who might know it. He visited the homes of second cousins and other relatives, but no one knew. Finally, a nephew of Rav Yaakov who lived in *Bnei Brak* told him that his mother's name was Etkal.

Armed with this information and an update on Rav Yaakov's condition, Zvi went to the home of Rav Shach. Rav Shach looked up from the gemara he was learning and smiled at Reb Zvi. He knew Reb Zvi and his lineage well, and after asking how he was feeling, he inquired about his grandfather, Rav Yaakov.

Reb Zvi turned white. "That is exactly why I came," he stammered.

Rav Shach's face immediately filled with concern. As Zvi began to explain, "You see, my grandfather is not well and must undergo a procedure..." Rav Shach jumped up from his chair.

"We must say a special *tefillah* for Yaakov ben Etkal!" he exclaimed.

Reb Zvi stood open-mouthed. "*Rebbi*," he began meekly, "for the last twelve hours, I have been trying to figure out my great-grandmother's name in order to present it to the *Rosh Yeshiva*. Now I see that you already know it! How is that possible?"

Rav Shach explained, "Years ago, your grandfather visited *Eretz Yisroel*. After meeting him, I asked him for his mother's name. I could not imagine a world without a healthy Rav Yaakov, and there is not a single day that goes by that I do not say a special *tefillah* for his welfare!"

American Tzedakah

An American *bochur* once asked Rav Chaim Ozer if he should return to America during World War II, or if it faced the same danger as staying in Europe.

Rav Chaim Ozer replied that the American people would not be taken over by the Nazis because they excel in the *mitzvah* of *tzedakah*. And so it was; the Nazis could not overcome the Americans.

Rav Shteinman's Kiruv

A boy in *Bnei Brak* unfortunately left *Yiddishkeit* and moved in with an irreligious cousin elsewhere in Israel. As time went on, things grew worse, and he eventually

Seudah Stories

became engaged to a non-Jewish girl. His irreligious cousin was deeply upset by this but was unable to convince him to break off the engagement. He did, however, convince him that since he was essentially cutting ties with the Jewish people and his family, he should at least go home and tell his parents his plans face-to-face.

The boy agreed and invited himself home for a *Shabbos* on his own terms. Friday night was (*nebach*) spent smoking on the porch, and *Shabbos* day found him on the porch once again, using his phone.

On *Shabbos* afternoon, his father approached him and invited him to join a *shiur* he was attending, given by Rav Aharon Leib Shteinman, *ztz"l*. Surprisingly, the boy agreed to go.

After the *shiur*, his father brought him over to Rav Shteinman to say *Gut Shabbos*, and informed the *gadol* that, unfortunately, his son was no longer *shomer Shabbos*.

Rav Shteinman looked at the young man and asked, "How long have you not been keeping *Shabbos*?"

The boy answered, "Two years."

"And during that time, did you ever have a *hirhur teshuvah*?"

"Yes, about four times."

"And how long did the *hirhur teshuvah* last each time?"

"Approximately ten minutes."

"Oh," Rav Shteinman said, "so it comes out that for forty minutes during the last two years, you were in the *matzav of b'makom she'baalei teshuvah omdim, ein tzaddikim g'murim yecholim la'amod* — and of that, I am jealous. *Gut Shabbos*."

The boy went home and eventually returned to his cousin's house, but Rav Shteinman's words left him no peace. The engagement was broken, and from there, his life turned around. Today, *B"H*, he is a *shomer Torah u'mitzvos*.

When people later asked what had made him agree to go to the *shiur* in the first place — when he was openly smoking and using his iPhone on *Shabbos*, *rach"l* — he replied with a story from his childhood.

When he was in *kitah daled* in *cheder*, his class went to be tested by Rav Aharon Leib Shteinman. The *rebbe* had requested an easy *farher*, and the boys were asked very simple questions. Each boy, upon successfully answering a question, received a candy from Rav Aharon Leib.

When this boy's turn came, however, he did not know the answer. Rav Aharon Leib kindly asked him an easier question, but again, he did not know. The *gadol* then asked him an even simpler question, which he still could not answer. When the *farher* was over, every boy in the class had received a candy except for him.

As the class was respectfully filing out, Rav Aharon Leib motioned for him to come over. He looked at the boy and said, "In *Torah* and *Yiddishkeit*, we reward for effort, not results. All the other boys put in the effort for one question, so I gave them one candy. You put in the effort for three questions, so you are getting three candies."

With a warm smile, he handed him three candies. And that was why, years later, when his father invited him to go to that Rav's *shiur*, he could not refuse to go.

Rav Yisroel Salanter's Dying Day

When Rav Yisroel Salanter, the founder of the *Mussar* movement, passed away, he was in Koenigsberg, Germany.

Seudah Stories

He had a very simple caregiver who was attending to him in his final days.

On the day he passed away, the two of them were alone together in the room. Rav Yisroel began speaking to the man about the common fear people have of being alone with a deceased person. He explained that this was a baseless fear, as a dead body cannot cause any harm to anyone. Later that day, Rav Yisroel passed away.

Rav Yisroel had realized his end was near. Presumably, his mind was filled with lofty thoughts of *teshuvah* and *Olam Haba*. Yet, even at that ultimate threshold, he remained sensitive to the feelings of the man who was helping him, taking the time to ensure his companion would not be afraid when he was gone.

Leading by the Hand

Rav Moshe Feinstein was known as one of the kindest and humblest of people. Every day, men, women, and children would come to him for help, advice, comfort, blessings, or to ask him difficult *Torah* questions. Even though every second of his time was precious, he always made everyone feel important.

Once, a boy was sent to the *Mesivta* to deliver something to Rav Moshe's son, Rav Dovid Feinstein. The boy had never been in the building before and did not know his way around. As he stood in the hall wondering where to go, a small man with a white beard approached him and asked if he needed help.

The boy explained that he was looking for Rav Dovid. The old man took his hand and said, "Come with me."

Together, the two walked into the *Bais Medrash*, right up to Rav Dovid's seat, and the man said, "This is Rav Dovid. A good day to you."

Rav Dovid smiled at the boy. "You just had a very great honor," he said. "It was my father who led you by the hand."

The False Liberation

On Friday, April 27, 1945, a strange event took place, which was afterward referred to as the "false liberation." When the train stopped in a small village, some SS officers burst into the railcars and announced, "You are free!"

Many of the prisoners believed the announcement and hurriedly got off the train, running in every direction to look for food and other necessities. The Klausenberger Rebbe, however, immediately turned to the people around him and asked, "Today is *Erev Shabbos* — where will we go?" In the same breath, he whispered, "My heart tells me that not everything here is as it should be." He suggested that everyone remain in the cars for the moment. Only some of the men took his advice.

Suddenly and without warning, SS troops on bicycles appeared from all directions, machine guns in hand, firing everywhere and killing hundreds. At the same time, American airplanes began dropping bombs on the area, killing many innocent people. Only the *Rebbe* and those who stayed with him on the train for the sake of *Shabbos* remained alive and uninjured.

Then, it was quiet. The shooting stopped. Darkness fell, and *Shabbos* arrived. The men in the railcars were stunned by the day's events, bewildered and confused. Only the *Rebbe* was able to think clearly. He had one concern, and one concern only, at that moment: how could he fulfill the *mitzvah* of eating the *Shabbos* meals?

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com.
Details of stories have not been confirmed.

Our Gedolim

RAV SHMUEL BERENBAUM – Part 3

(1921-2008)

In the middle of a meeting addressing a most pressing communal matter, Rav Shmuel once suddenly interjected with a sigh, “Oy, a *gevaldige* problem.” Everyone present, assuming he was referring to the issue under discussion, nodded gravely in agreement. But as became clear moments later, Rav Shmuel’s mind was focused on something entirely different – understanding a Minchas Chinuch regarding the *inyan* of a stolen *sukkah*. To him, that was what qualified as a truly “*gevaldige*” problem — far more compelling than any communal crisis.

Rav Shmuel was once troubled by a particular *sevara* in *Avi Ezri*, Rav Shach’s *sefer* on the Rambam. When he later traveled to Eretz Yisroel, he saw it as a perfect opportunity to finally present his question directly to Rav Shach. The moment the plane landed, the most urgent task in his mind was clarifying this point, so before even heading to his lodgings, he made his way straight to Yeshivas Ponevezh. He arrived at Rav Shach’s apartment, quickly dispensed with pleasantries, and launched into his question. After a spirited back-and-forth, he eventually took his leave — content that his most pressing concern had been addressed.

A group of *askonim* who felt they had caused Rav Shach deep anguish felt that only Rav Shmuel could properly explain their true intentions, and he agreed to call Rav Shach in their presence later that week. Seated around the table, they listened tensely as Rav Shmuel called Rav Shach — only to become fully absorbed in a spirited discussion about a difficult Rashbam in Bava Basra, completely forgetting the purpose of their visit until he abruptly ended the call, leaving the *askonim* stunned. Realizing their bewilderment, Rav Shmuel smiled and

apologized, explaining that once he had Rav Shach on the line, he could not hold back his burning *kasha*, and he was so absorbed, he simply forgot why he had called — so he would now have to call Rav Shach back. It was a lesson those in the room would never forget.

On a trip to Eretz Yisrael, Rav Shmuel visited Rav Shmuel Rozovsky, who was unwell. When the Rebbetzin apologized that her husband wasn’t up to guests and asked if it was an emergency, Rav Shmuel assured her it was of utmost importance. She brought him in, and Rav Shmuel immediately presented a question on a *svara* he had heard from Rav Rozovsky but could not grasp. After a brief discussion clarified the matter, he wished the Rosh Yeshiva well and headed out. Astonished, the Rebbetzin asked, “But what was the emergency?” Rav Shmuel answered simply, “Not understanding a *sugya* isn’t an emergency?”

During a fierce NY blizzard, when travel was nearly impossible, Rav Shmuel was distraught at being stuck at home and unable to reach yeshiva. Then he remembered that Hatzalah ambulances could drive even in heavy snow. He called, confirmed there were no urgent emergencies, and respectfully requested a ride to yeshiva. To him, missing *seder* was the true emergency.

Once, a burning smell drifted into the Mir *beis medrash* during *seder*, and some alarmed *bochurim* rushed out, fearing a fire. Seeing Rav Shmuel sitting calmly, a *talmid* approached to warn him. Recognizing there was no real danger, Rav Shmuel sharply replied, “You think it’s dangerous to stay in the *beis medrash* — but it’s far more dangerous to leave.”

Our Gedolim

For years, Rav Shmuel gave a monthly *shiur* at the *kollel* of his close *talmid*, R' Avraham Yeshaya Savitz. After one *shiur*, R' Savitz noticed he looked very pale and asked if everything was alright. Rav Shmuel casually explained that the doctor suspected he had pneumonia. "So why did the Rosh Yeshiva come?" R' Savitz asked anxiously. Smiling, Rav Shmuel replied, "Because not coming would have been harder for me than coming."

Torah was his sole passion — and he believed it must be learned with passion. If his *shiur* lacked energy, he would stop and push the *talmidim* to challenge him. He often cited Tosafos in Shabbos: If Klal Yisrael had already embraced Torah with *na'aseh v'nishma*, why did they need to be forced at Sinai? Tosafos explains that the overwhelming fire caused them to pull back, making their acceptance incomplete until Purim, when they willingly reaffirmed it. Rav Shmuel would ask: "So why didn't Hashem give the Torah without the *eish gedolah*, leaving their acceptance unquestioned?" He would then answer with his unforgettable line: "Torah without fire — is no Torah!"

And fire there was. While visiting Bnei Brak, he stopped at the home of Rav Michel Feinstein, the Brisker Rav's son-in-law and a fellow Mirrer. Though Rav Michel was already in his 90s, a fiery argument quickly erupted. Voices rose and emotions soared, and the family, watching in astonishment, remarked that they hadn't seen Rav Michel so alive in learning in years.

A similar scene occurred at a *chasunah* — and this one was caught on video. Sitting beside Rav Leib Bakst, the Detroit Rosh Yeshiva and fellow Alter Mirrer, the main course had just been served when Rav Bakst suggested an answer to a question of the *She'ar HaMishpat* in the *sugya* of *migo*. Rav Shmuel sharply disagreed, and within moments a full-fledged battle in learning erupted. Voices

rose, hands flew. Guests stopped eating, captivated by two giants fighting for Torah truth. Rav Shmuel would often say, "Why else go to a *chasunah* if not to speak in learning with the *talmidei chachomim* there?"

At any event, he sought out those eager to learn. Though often seated among prominent *rabbonim*, the conversation didn't always reach the level he craved. Once, he simply walked over to a *talmid* at another table, pulled up a chair, and said, "You'll have to excuse me — but nobody at my table seems interested in learning, so I came to you."

Rav Yerucham Olshin once met Rav Shmuel Berenbaum at the airport as they were about to board a flight to the Midwest. Happy to discover they were on the same plane, Rav Shmuel immediately launched into a *shtickel* Torah — continuing animatedly through the final boarding call, ticket scanning, and down the jetway. Seated together, Rav Yerucham expected a brief pause during taxi and takeoff, but Rav Shmuel never slowed; it was simply another *beis midrash*. The give-and-take carried straight through the flight and even after landing, until Rav Yerucham finally had to excuse himself when his ride arrived.

Rav Shmuel measured everything by how it served his learning; anything outside Torah held no interest. Once, during a stopover in San Francisco, a cardiologist accompanying him excitedly pointed out the famous Golden Gate Bridge. Rav Shmuel squinted, unsure what he was supposed to notice. Even after it was described to him, he remained unfazed. Physical grandeur simply did not register — only spiritual greatness mattered to him.

To be continued...

Reprinted with permission from "The Weekly Vort"

by E. Kaplan

PARSHA CHALLENGE

פרשת פינחס

1. List three sets of brothers, mentioned in this week's פרשה, that died prematurely. (Submitted by M. Kagan)
2. Which שם ה' is hinted to 65 times in this week's פרשה?¹
3. What in this week's פרשה has a connection to שבעה עשר בתמוז?²
4. How did the destruction of סדום indirectly cause פינחס to get the כהונה?
5. Which of the בני יעקב had the most descendants in this week's פרשה?
6. What connection does this week's פרשה have with the fourth day of creation?
7. Whose future position was announced in this week's פרשה?³
 - a. List two places where his position was previously hinted in the תורה.
8. I am the name of a king,
I am also a description of ה',
If you move one dot, I become the name of a place.
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I? (Submitted by A. Wealcatch)
9. One of my parents was counted but not mentioned,
My oldest brother and I, were born from the first marriage,
My youngest brother was born from the second marriage,
With our names a נס did happen,
A נס identical to one by בני סני.
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?

Need a Hint?

¹ When counting כלל ישראל

² One of the five tragedies is connected to the פרשה

³ Once in בשלח and once in בהעלתך

Answers

1. דתן ואבירם, ער ואונן, נדב ואביהו
2. The families of ישראל were called כרמי וכי. The רש"י explains that ה' put his name at the beginning and end to give עדות on their יחוס.
3. The תמיד was no longer brought. - from שבעה עשר בתמוז - תמיד
4. 1) If סדום hadn't been destroyed, then מואב wouldn't have been born.
2) If מואב wouldn't have been born then בלעם wouldn't have been hired.
3) If בלעם wouldn't have been hired then he would never have advised the מדינים to be מזנה with the Yidden.
4) If they wouldn't have been מזנה then פינחס would not have killed זמרי.
5. 85,200 people while יהודה is only 76,500. (Note: This is a new development. By the counting in פרשת במדבר - פרשת יהודה had more descendants than אפרים ומנשה combined.)
6. On ראש חודש it says לה' חטאת. The מדרש explains that ה' says "bring a קרבן for me because I minimized the לבנה."
7. יהושע
 - a. בשלח יז, יד - שים באזני יהושע (ע' רש"י)
בהעלתך יא, כח - ויאמר אדני משה כלאם (ע' רש"י)
8. I am the name of a king, - מדין of
I am also a description of ה', - צור ישראל
If you move one dot, I become the name of a place. - חירם the country of צור
I am mentioned in this week's פרשה. - כזבי the father of צור
Who am I?
9. Next week.....

Last week's Riddle:

My two brothers were killed,	קין was killed purposely by הבל -
One accidentally, one on purpose,	למך was killed accidentally by קין -
My birth was a comfort to my parents,	כי שת לי אלקים בן אחר (ד, כה) -
I was one of the ten,	אברהם generations to -
I am mentioned in this week's פרשה.	
Who am I?	שת -

רפואה שלמה אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה, יונתן בן איטא
לעי"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
© כל הזכויות שמורות

Sponsorships Available

RIDDLES

The Torah stresses that when Pinchas saw Zimri take a woman from Midyan, he, “got up” to go get a spear.¹ What *halacha* do we learn from this extra phrase?

Pinchas was sitting among the *Sanhedrin*, judging those who had worshipped Baal Pe’or, and had to get up and leave to get a spear, because you can’t bring a weapon into the *beis medrash*,² unless necessary for security reasons.³

With which *mitzvah* do we show our appreciation to Pinchas for saving Bnei Yisrael?

Every time we slaughter a *kosher* species of *beheima*, we give a *kohein* certain parts of it. We give him a part of the animal’s “hand” (front leg), recalling that Pinchas took a spear in his hand; we give him a part of the animal’s mouth, recalling that Pinchas *davened* for Bnei Yisrael; we give him the animal’s stomach, recalling that Pinchas’s spear entered Kozbi’s stomach.⁴

Name 2 places in *Parshas Pinchas* where the *Sefer Torah* has an unusual “break” in the middle of something.

- The letter –ז in, את בריתי שלום–,⁵ is intentionally –cut in half,” with a thin, horizontal line breaking its stem.⁶
- When introducing the counting of Bnei Yisrael, the *pasuk* begins, –Vayehi acharei hamageifah,” –It occurred after the plague,” at which point a *pesucha* – a large gap of blank space – is inserted mid-sentence, which spans until the end of that line, with the *pasuk* resuming on the next line.⁷

Hashem rewarded Pinchas by making him a *kohein*. Wasn’t he already the grandson of Aharon HaKohein, and thus a *kohein* as well?

Aharon and his sons became *Kohanim*, and their future descendants would be born into this status. Their descendants who were already alive at that time, such as Pinchas, were not given this status. Later, Hashem gave this status to Pinchas independently.⁸

***Parshas Pinchas* lists the names of fifty-seven families of Bnei Yisrael. Can you find your family on the list?⁹**

Although your family’s current last name is not on the list, if you are descended from Jewish lineage then one of the families mentioned in the *parshah* is your family—we just aren’t sure which one.

How can your fingers prevent you from being negatively influenced by people around you?

The family of –Etzbon,” from *Shevet Gad*, is called by the name –Ozni” in *Parshas Pinchas*.¹⁰ Previously, while camping near Korach’s followers from *Shevet Reuvein*, and next to the evil Zimri from *Shevet Shimon*, this family placed their –*etzbaos*” (fingers) in their ears to avoid hearing the negative speech of their neighbors (which is why Hashem made fingers pointy¹¹), earning them the name –Etzbon.” Now that those *reshaim* had

¹ כ"ה ז'

² סנהדרין פ"ב.

³ שו"ת ישועת משה ג' ל"א, הובא "אליבא דהלכתא" בגמ' מהדורת מתיבתא שם, ועי' או"ח קנ"א ו' ובפוסקים שם

⁴ חולין קל"ד:

⁵ כ"ה י"ב

⁶ אמנם עי' בר' בחי" שם ושו"ת רע"א א' ע"ה

⁷ כ"ו א'

⁸ רש"י כ"ה י"ג

⁹ Question courtesy of Menachem G.

¹⁰ רש"י כ"ו ט"ז

¹¹ כתובות דף ה:

died, this family could finally open their *-əznayim* (ears) to listen to positive speech, earning them the new name *-Əzni*.¹²

Name 2 people mentioned in *Parshas Pinchas* who went up to *Shamayim* alive.

- *Chazal* say that Pinchas was the same person as Eliyahu HaNavi¹³, who went up to *Shamayim* alive¹⁴.
- Serach bas Asher went up to *Shamayim* alive, in reward for telling Yaakov that Yosef was still alive.¹⁵

How many women are mentioned in *Parshas Pinchas* who received a portion in Eretz Yisrael?

- B'nos Tzlafchad¹⁶
- Serach was Asher's stepdaughter, born to Asher's wife in her previous marriage.¹⁷ Serach had no biological brothers, and inherited her father's portion.¹⁸

To whom did Moshe give *semicha*?

- Yehoshua.¹⁹
- The 70 *Zekeinim*.²⁰

The *semicha* that Moshe gave to Yehoshua and the *Zekeinim* was passed down for many generations, but was eventually discontinued. The Rambam writes that it seems that if all of the *chachamim* in Eretz Yisrael agree to appoint certain people as *dayanim* and to confer upon them this original type of *semicha*, they could "restart" the *semicha*-chain.²¹ Bring a support to his opinion, from the words of *shemoneh esrei*.

Hashem promises, *–V'ashiva shoftayich karishona...*, "I will return the *Sanhedrin*,"²² which we echo in our request, *–Hashiva shofteinu k'varishona*." Since members of the *Sanhedrin* must bear the original type of *semicha*, it must be possible for it to be restarted. This will undoubtedly occur in the days preceding Mashiach's arrival, when Hashem will guide us to have an increased desire for closeness to Him and His Torah, and grant us increased wisdom.²³

JUST CURIOUS

Pinchas walked through the "neighborhood" of *Shevet Shimon*, holding a spear, on his way to kill their *nasi*. Why didn't anyone stop him?

He removed the pointy tip, hid it in his clothes, and pretended he was carrying a walking stick.²⁴

After Midyan caused Bnei Yisrael to do *aveiros*, Hashem told Moshe to attack them, and destroy their trees.²⁵ Doesn't that violate the prohibition of *bal tashchis*?²⁶ Wouldn't it be a greater revenge to take their property and use it, instead of wasting it?

These acts of destruction would arouse in Bnei Yisrael emotional hatred towards Midyan for making them do *aveiros*, which was the only way to replace our prior emotional attachment to *avodah zara* and the women of Moav.²⁷

¹² ח"ס כ"ו ט"ז

¹³ ילקו"ש ריש פנחס

¹⁴ מלכים ב' ב' י"א

¹⁵ תרגום יונתן כ"ו מ"ו ובראשית מ"ו י"ז

¹⁶ כ"ז ז'

¹⁷ רמב"ן כ"ו מ"ו בשם אונקלוס וליתא לפנינו, דע"ז

¹⁸ רמב"ן שם, ועיי"ש עוד, ועי' דבריו לק' ל"ו ז'

¹⁹ כ"ז י"ח

²⁰ רמב"ם הל' סנהדרין ד' א'

²¹ הל' סנהדרין ד' י"א ופירוש המשניות פ"ק דסנהדרין

²² ישעיהו א' כ"ו

²³ פירוש המשניות שם

²⁴ סנהדרין פ"ב.

²⁵ במב"ר כ"א ו'

²⁶ דברים כ' י"ט

When the *Sanhedrin* existed, how did one give someone *semicha*?

Someone with *semicha* would call the person –Rebbe,” and give him permission to rule regarding even *dinei k'nasos* (set penalties which are not directly related to the cost of inflicted damage). Although Moshe was told to place his hands on Yehoshua's head when giving him *semicha*,²⁸ this was not necessary in later generations.²⁹

On every *yom tov*, we *lain* the *pesukim* which describe that day's *korban mussaf* as the *maftir*. Why don't we do this every Shabbos, and *lain* the *pesukim* which describe the *korban mussaf* of Shabbos?³⁰

- The description of the *korban mussaf* of Shabbos spans only 2 *pesukim*. We never *lain* 2 *pesukim* alone,³¹ and we can't add the surrounding *pesukim* because they are not relevant to Shabbos.
- If we did, we would have to *lain* a *haftarah* related to Shabbos every week, since the *haftarah* must be connected to the *maftir*.
- It is only regarding *korbanos* which bring *kaparah*, such as those of *yom tov*, which we *lain* as *maftir*, in order to achieve their *kaparah*; the *korbanos* of Shabbos are not brought for *kaparah*.³²
- Regarding the *korbanos* of *yom tov*, it says, –*Eileh moadei Hashem, asher tikriu osam b'moadam*,³³ indicating that we should –read” (*tikriu*) about them from the *Sefer Torah*, but Shabbos isn't called a –*moed*.³⁴

IN YOUR OPINION

Name a time when you exercised the *middah* of *gevurah*, doing the right thing even though it was uncomfortable or awkward. What were the results? (You may need to avoid names.)

The Torah stresses that Pinchas's decision to stand up for Hashem involved overcoming the discomfort of killing an important *nasi* and the daughter of a powerful leader of Midyan, aware that the tens of thousands of members of *Shevet Shimon* would possibly hate him afterwards.³⁵ This ability to overcome fear saved the entire Bnei Yisrael, and is a *middah* that we should work on.³⁶

Describe a time when you saw someone being very careful regarding the property or money of someone else.

In *Parshas Behaaloscha*, when those who were *t'mei meis* wanted to bring the *Korban Pesach*, they simply approached Moshe and Aharon, inquiring regarding the *halacha*,³⁷ because they were the only ones who would be affected. However, when the B'nos Tzafchad asked for a portion in Eretz Yisrael, they convened a session with Moshe, Elazar, the *nesiim*, and representatives of the *tzibbur*, because their request for an ancestral plot had financial ramifications for others.³⁸

²⁷ אוה"ח כ"ה י"ז

²⁸ כ"ז י"ח

²⁹ סנהדרין י"ג; רמב"ם הל' סנהדרין ד' א'

³⁰ כ"ח ט'

³¹ עי' או"ח קל"ז

³² תוס' מגילה כ"ג. ד"ה "כיון", ועי' או"ח רפ"ג וא"ר ומ"ב שם

³³ ויקרא כ"ג ד'

³⁴ דע"ז כ"ח ט'

³⁵ עי' רש"י כ"ה י"ד ורמב"ן י"ב

³⁶ ר' שמחה זיסל מקלם בחו"מ א' רי"ז, הובא בדעת תורה כ"ה

³⁷ י"א ט' ח'

³⁸ אזנים לתורה כ"ז א'

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The illustrious family who founded Meah Shearim — continued.

When the three brothers, Reb Asher Lemel, Reb Nachum, and Reb Yaakov Yehuda Leib, came to Yerushalayim, a whole new world opened up for them. It was a radiant world; a world of happiness and *simchah*! Not that their *gashmiyusdig* state was anything to be envious about. Their material situation, as well as the physical situation for the rest of the Yidden of Yerushalayim, left much to be desired. The source of their happiness was really in their attitude. They had four walls in *Yerushalayim Ir Hakodesh* to protect them from the winds! They had a roof to protect them from the rain — at least part of the roof protected them from the rain. There was enough space in their huge apartments to spread out straw for every member of their families to sleep on, and to STILL have a spot in the middle of the room for a table to sit down at and be *osek* in *Toras Eretz Yisrael*! How could you even imagine a bigger apartment than that!

There was a certain feeling in the air when they put up that first *mezuzah*. After all, when you rent an apartment, you usually have to wait thirty days (given certain circumstances) since until then you cannot be sure it is going to be a permanent dwelling. But in Yerushalayim, by the first night, already you know that it's permanent! You know that when you are surrounded by the *avir Eretz Yisrael* that this is home.

The three brothers undertook different projects. Reb Asher Lemel, who had been the Rav of Galine, became a member of the *bais din* of Yerushalayim. He would eventually become the *rosh bais din la'adas ha'Ashkenazis*. Reb Nachum, however, completely separated himself from the *ol hatzibbur*. He joined a *kevtzah* of *mekubalim* and rose to great heights in *limud haKabbalah* as well as in other areas of *limud*

haTorah. His younger brother, Reb Yaakov Yehuda Leib, who was a great *tzaddik* and *talmid chacham* in his own right, made sure that Reb Nachum wouldn't be left alone.

The public began to hear about Reb Nachum's greatness, and they wanted to listen to his Torah. Reb Yaakov Yehuda Leib would set up benches and chairs in the room where Reb Nachum learned, and just as Reb Nachum began saying *shiur* to his *chavrusah*, Reb Yaakov Yehuda Leib would open the door, and fifty or sixty people would file in. Reb Nachum didn't really mind, as long as it wasn't an official position. Teaching Torah is the greatest *madreigah* in learning Torah, especially if you're not getting paid for it.

When Reb Nachum's son, Zalmen, grew up in Eretz Yisrael, it was before the advent of falafel and shawarma at the corner falafel stand. Zalmen grew up 175 years ago when people had to struggle for every piece of bread. Living quarters were jammed together with very little elbow room for the children to move around.

Once, little Zalmen was in the room where his father and uncles were sitting together enjoying each other's company. There was a happy atmosphere in the room. As Zalmen looked on, a puzzled expression appeared on Reb Asher Lemel's face. He turned to his brothers and asked, "*Chazal* teach us that Eretz Yisrael is one of the three *matanos* that Hakadosh Baruch Hu gives Klal Yisrael, which are unique in that they must come through a certain amount of *yissurim*. I don't understand that *Chazal*! Where are our *yissurim*?! Eretz Yisrael is sheer *ruchniyus* and happiness!"

The three brothers looked at each other in confusion. Where were their *yissurim*? None of them had an immediate answer.

Reb Asher Lemel continued, “I would like to suggest that when *Chazal* say that *yissurim* and Eretz Yisrael go hand in hand, they are referring to the *yissurim* involved in giving up the luxury of *chutz la'aretz*, and of course, the *yissurim* involved in moving. But once you come here, if it's truly *lishmah*, a person is *zocheh* to an inner happiness that greatly overshadows any minor discomfort — like having only half a roof over your head. It's all relative! Even the lack of a roof can become minor if there is an overabundance of inner happiness.”

The room was quiet while Reb Asher Lemel was speaking, but afterwards, a pained expression appeared on Reb Nachum's face and he allowed his inner emotions to pour forth. “I still feel *yissurim* although I am here,” he said, his voice choking with emotion. “Look around! We are in Eretz Yisrael, and it's true, we do delight in the *kedushas Eretz Yisrael*. But the fact is that this is still *galus* and *churban*. We are surrounded by dangerous Arabs. Look how Klal Yisrael suffers over here. There's no place to live! I can look away from my own minor discomfort because it's next to nothing compared to the happiness that I have in learning, but what about the families that are being raised over here? We have so little room to maneuver ourselves between the giant wolves that control this land!”

The younger brother, Reb Yaakov Yehuda Leib, was very moved by Reb Nachum's words, and he decided that he had to do his share to make things better. Although it would be painful for him to leave the *kedushah* of Eretz Yisrael, he would travel back to Poland and trek from town to town convincing as many people as possible to come to Eretz Yisrael, and he would insist that those who couldn't physically make the trip should at least donate what they could to ease the *mesirus nefesh* of those who did come. The arrangement that he set up was called Kollel Poland.

Another one who was greatly impressed by Reb Nachum's speech was his young son Zalmen. Zalmen knew there had to be a solution, and he decided that

if anyone was going to break ground and do what it took to set up a *yishuv* outside the walls of Yerushalayim but still close enough to see the Holy City and absorb from its *kedushah*, it would be him.

The Rav in Yerushalayim when Reb Zalmen was growing up was the great *gaon* Rav Shmuel of Salant zt”l. Rav Shmuel Salant was considered to be one of the smartest Yidden who ever lived! He was a tremendous *piker'ach* who was able to guide the people through the most difficult times. Rav Shmuel Salant was also considered the venerable sage and *posek* of that time. There are so many stories about him; about his practicality, his *chochmah*, his intelligence, and about his love and feeling for Klal Yisrael that came out through his *kedushas haTorah*. One well-known story is about the two desperate *mechutanim* who once came running into his room.

“Rebbe! It is an hour before the wedding of our children! A terrible thing has happened! The milkman's wagon collided with the wagon which was carrying a huge pot for the *chasunah* — a pot of meat!” (which was very rare in those days), “and the milk spilled into the meat! There doesn't seem to be *shishim* to be *mevatel* the milk! We have saved up for this *chasunah* for endless weeks! There will be nothing to eat!”

Rav Shmuel Salanter asked for an exact calculation of how much meat and how much milk there was, and he also calculated that there was far less than the necessary “*shishim*,” sixty times the amount of meat, that it would take to be *mevatel* the milk. But Rav Shmuel Salanter did not despair. With no one realizing what he was doing, he walked out the back door and went over to Mechal the milkman. He sat down with him and said, “Mechal, I want you to tell me the truth. This will be kept in complete confidence. I will not tell anyone.”

Mechal stammered, “W-what?? I-I have no secrets. What is the Rebbe referring to?”

Rav Shmuel smiled and asked, “How much water do you add to your milk?”

Mechal turned red. Again, Rav Shmuel Salanter said, "I will not publicize this, but Mechal, please tell me the truth. It is very important. There are a lot of emotions involved over here. There are two lives which perhaps are on the line because this *chasunah* is very important."

And so, Mechal admitted the truth that his milk was H2O fortified. He told Rav Shmuel Salant how much water he adds to his milk. With that information in hand, Rav Shmuel Salant was able to calculate that there actually was *shishim* against the milk, and he gave out his *psak* that the meat was *muttar* for the *chasunah*.

The other *rabbonim* of Yerushalayim began to *kvetch*, "What is the basis for this *psak*?"

Rav Shmuel Salanter did not discuss it with them. He just said, "Trust me, it is *muttar*." He was so respected that the vast majority enjoyed the *chasunah*. There was no *shailah*! If their Rav said it was *muttar*, then it was *muttar*! It was only many months later that Reb Mechal himself admitted the truth, and he added that, "Rav Shmuel Salanter called me in afterwards and told me, 'Now Mechal, as for you, if people think that what you are selling is milk, you have no right to add water to it.' Rav Shmuel gave me a chance to correct it. My milk is now pure milk, but I can tell you for a fact that when he gave his *psak*, it was a correct *psak*."

This story is very typical of Rav Shmuel of Salant. He was willing to take the responsibility upon himself, let everyone say that Rav Shmuel Salant made a mistake, but he was not going to embarrass the milkman or the *mechutanim*.

Another great story is told about the time when a man came to Rav Shmuel Salanter and cried that his neighbor was stealing eggs from him. His neighbor said, "That's a lie!" It seemed like the whole neighborhood would erupt in *machlokes*. Rav Shmuel Salant called over the man who claimed that his eggs were being snatched by his next-door neighbor, and said to him, "Just do as I tell you."

The next day they found the real thief — a dead snake. Rav Shmuel Salant had told him that one morning he should exchange all the raw eggs for hard-boiled eggs. That would definitely suffocate the snake. But it wasn't just the *gashmiyusdig* snake that Rav Shmuel Salant strangled; it was the snake of *lashon hara*, and the snake of *machlokes*, which destroy the well-being of any civilized area of Klal Yisrael. That tongue was tied shut through the greatness of Rav Shmuel of Salant.

As we discussed, Reb Nachum was not an official Rosh Yeshiva; it's just that his house was full of chairs and tables where people happened to come each day and hear him say *shiur*. In terms of *derech halimud*, Reb Nachum was very different than Rav Shmuel Salant. Reb Nachum learned very slowly and deliberately. One *daf* in many weeks was normal for Reb Nachum. Rav Shmuel Salant, on the other hand, was the practical person, he was the *posek*; he would cover a lot of ground teaching *hora'ah* to his *talmidim*. Reb Nachum never *paskened* on his own. He always directed *shailos* to the official Rav of Yerushalayim. He once sent his son Zalmen to ask Rav Shmuel Salanter a *shailah*.

When little Zalmen walked into Rav Shmuel Salanter's yeshiva, he saw that they were up to *Daf* 16 in *Maseches Bava Metzia*. This seemed strange to him. He knew for a fact that his father, Reb Nachum, started *Maseches Bava Metzia* at the same time that Rav Shmuel of Salant did, and his father was only up to *Daf* 3. Young Zalmen wondered, "How could Rav Shmuel be up to *Daf* 16?" He mentioned this to one of the *talmidim* and said, "You can't be learning this properly if you're going that fast!"

Someone asked him, "You think you know it better than we do because you're only up to *Daf* 3?"

Zalmen couldn't resist, and he presented several difficulties that his father had talked about in the *shiur* that morning. The *talmidim* of Rav Shmuel of Salant began to ponder the questions amongst themselves. They went to their Rebbe, and somehow, they didn't seem to come up with a conclusive answer. Little

Zalmen then gave the answer that his father had given. Rav Shmuel of Salant jumped up with a smile on his face from ear to ear! He kissed the little boy! He said, "Baruch Hashem! Klal Yisrael has such a promising young star! You are able to understand your father's *shiur* at such a young age!" Still holding the young boy and giving him all sorts of *brachos*, Rav Shmuel escorted him to the door and asked him to come over as much as he could!

Little Zalmen was full of joy! Why, he had done it! He had stood up for the honor of his father! "He sure showed them off! I can't wait," he said to himself, "to run home and tell my father!"

He ran home and he told his father, "Ta! You know what happened?! I went to Rav Shmuel Salant! They were up to *Daf* 16! I said, 'You can't go so fast!' I told them over your *shiur* from this morning! No one could come up with the *teirutzim* that you did! When I told it to them, they were all amazed! Rav Shmuel Salant got up and walked me to the door! Can you imagine?! Little me! Little Zalmen was walked to the door by the *gadol* of Yerushalayim because I showed them!"

His father responded — by smacking Zalmen across the face. "How dare you! Take personal pleasure in Torah by saying that you're smarter than someone else. How can you come here with a smile on your face saying that you stood up to a great *gaon*?! That's your *derech eretz*?! Is this what the Torah is teaching you?! Now, you return at once to Rav Shmuel of Salant and beg him *mechilah*! Be *mekabel nezifah*, as is proper for someone who is disrespectful to a *talmid chacham*!"

Zalmen knew right away that there was no arguing with his father. Although the finger marks of love were still on his cheek, he turned around and ran with all of his *koach* to Rav Shmuel of Salant's house. According to the laws of *nezifah*, which is a minor kind of excommunication, he was not permitted to enter Rav Shmuel of Salant's house. Zalmen just sat down in front of the door and took off his shoes with his head down.

The *talmidim* came to Rav Shmuel of Salant, and they said, "Little Zalmen is sitting outside with his shoes off."

Rav Shmuel of Salant figured out right away what had happened. He ran out, lifted the child, and he said warmly, "I am *moichel* you *b'mechilah gemurah*. There is no *kpeidah* over here whatsoever. Tell your father, I was *mattir* the *cheirem*!"

Zalmen later said, "My father taught me a very important lesson. Arrogance has no place, not even when it's in the guise of standing up for the *kavod* of your father."

That smack of love clearly brought Reb Zalmen closer to his father. Because the smack came out of complete sincerity and love, the message came through. Not a message of hate, but a message of direction, and a message of guidance which led to appreciation. Little Zalmen loved his father, and his father adored his son.

Baruch Hashem, nowadays it's a lot easier to travel to Eretz Yisrael. Hashem also always gives us great *rabbonim* and *gedolim*. Let's be uplifted thinking about the great gifts that Hakadosh Baruch Hu gives us, and how much He loves us.

Hilchos Shabbos Initiative

Flowers and Flower Pots Cont.

Is it permissible to place flowers in a vase with water on *Shabbos*?

If one wishes to keep flowers in water over *Shabbos*, the vase of water must be prepared prior to *Shabbos*. If one filled the vase with water before *Shabbos* but forgot to actually place the flowers inside, it is permitted to place the flowers in the water on *Shabbos* provided that the flowers have fully budded.

It is prohibited to wet paper towels on *Shabbos* for the purpose of providing moisture for flowers. Similarly, it is prohibited to wet paper towels for the purpose of keeping *hadassim* and *aravos* fresh.

Flowers that have not yet fully budded may not be placed in, or returned to, water on *Shabbos*.

Is it permissible to open window shades for the purpose of allowing sunlight to reach indoor plants?

One may not open window shades if the intent is for the benefit of plant growth.¹

Is it permissible to remove a withering flower from a vase?

It is not permissible to remove a withering flower from a vase, since this is included in the *Melocha* of sorting. In many instances, tearing a withering flower petal from a flower may also be considered sorting.

Sinks and Faucets.

Is it permissible to leave a sponge in the sink over *Shabbos*? May the sponge be removed?

One should not leave a sponge in the sink where it will get wet. If a sponge was accidentally left in a sink and one wishes to use that sink, the sponge should be removed with a utensil such as a spoon (to avoid the prohibition of *Muktze*), with care taken not to squeeze it.

¹ Opening the shades during the nighttime is a *gramma* and a *machlokes*.

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אבין

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL III WEEK 35

ע' ש"ע רס"ג-ו, ט, י

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

I'm eating out at a שמחה for the Friday Night סעודה, but sleeping at home. Where should I light?

QUESTION 2

What if my kids are eating at home, with just the parents eating out?

QUESTION 3

Is there any way for me to light at home and still to be able to drive to where we'll be eating the סעודה?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

My friends recently went on a big trip, and I wanted to hear the details about it from them. Is that allowed even though we will be discussing מלאכות?

Answer: While מלאכות that one wants to do in the future may not be spoken about, as the פסוק says "דבר ודבר"-one's speaking on שבת should be different; nevertheless one may talk about past מלאכות that were done and have no effect on the future. The רמב"ם does add however, that it is praiseworthy to limit one's שיחה בטילה.

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

What about if someone is planning a trip itinerary? Can those **מלאכות** be discussed?

Answer: Discussing **מלאכות** that one plans to do is not allowed because of the **פסוק** of "ודבר דבר". One can discuss things he would like to do on the trip only if they don't openly involve a **מלאכה**, such as saying "I would like to be in such and such place during the week..." without mentioning the **מלאכות** involved.

QUESTION 3

Can the costs of the trip be spoken about?

Answer: The **שלחן ערוך** (ש"ז-ו') writes that one may not discuss costs of something he bought if it is still pertinent. For example, if he still owes money towards the purchase (or trip he took), the **חשבונות** may not be discussed. If everything is paid up already, it is similar to discussing past **מלאכות** that were done (see Answer 1), and is allowed.

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva*

A L'Chaim for Life

The Braverman family lived in Bnei Brak near Rabi Akiva Street. Reb Nosson, the father, was a true *talmid chacham* and *yerei Shamayim* who spent his days toiling in Torah. His devoted wife, Shaina, worked in a nursery to provide a means of income while simultaneously looking after their home. They lived in a tiny, two-bedroom apartment that somehow managed to fit in their many children, and the paint-worn walls resounded with talk, laughter, play, and its fair share of arguments and tears.

In short, they were a regular, beautiful family in Bnei Brak.

One day, their son Moishy woke up feeling unwell. "My head hurts, Ima," he moaned. "I don't want to go to *cheder* today."

Shaina, deep in the midst of the normal morning madness, deftly closed the buttons on her three-year-old's shirt and came to check on her son. "What's wrong?" she said, feeling his forehead. It was slightly warm. "What hurts?"

"My head," groaned Moishy, screwing up his face in pain. "And I feel a bit dizzy."

"You poor thing," said his mother sympathetically. "I'll bring you a painkiller." She hurried off, calling to his sister to finish getting dressed and retrieving a lost shoe before returning with the medicine and a cup of water.

Moishy sat up reluctantly. He hated swallowing pills, but his head felt like it was on fire. Shaina stroked his cheek and then turned to leave. "I'll come back soon," she said, switching off the light. "You rest now." She closed the door gently behind her and focused on getting the rest of her brood dressed, packed up, and off to school. Every morning, it was a major project.

Finally, the house was quiet. Shaina sat down at the kitchen table for a coffee and some breakfast, looking at her list as she ate. It was her weekly day off from work, and there was always so much she wanted to accomplish on her one precious free day.

An hour or so passed quickly. Shaina put a load of laundry in the washing machine, cooked up a huge pot of soup, and made some pressing phone calls. Then, she went to see how Moishy was doing. She recognized that it was *siyata d'Shmaya* that it happened to be her day off from nursery today. Otherwise, she would have had to miss work or maybe bring him along to nursery—neither particularly appealing options.

She peered into the darkened room. Moishy seemed to be fast asleep. Shaina almost went back to the next item on her list, but something made her feel uneasy. Was it that she couldn't hear his breathing? Or the way he was lying? But some instinct made her come over to the bed and look

more closely at her son. “Moishy?” she called quietly. “Moishy, how are you feeling?”

There was no response, so Shaina placed a gentle hand on her son’s back. “Moishy?” she said again, louder. “Moishy?” She moved the blanket away from his face and put a hand on his forehead.

It was scalding hot.

Shaina gasped. “Moishy!” she cried, alarmed. “Moishy, wake up!” She shook the child softly, then physically moved his body around to face her. He felt like a dead weight, completely unresponsive, his head hanging limply from under her arm. Even in the dim light, she could see the grey pallor of his skin.

Shaina panicked. Running for the phone, she first called Hatzalah, then her husband.

Things moved rapidly after that. It took less than two minutes for the first ambulance to appear, followed by a mobile intensive care unit. Medics hooked Moishy up to an IV and administered oxygen before whisking him down the narrow stairs and hoisting him into the ambulance. Moishy was rushed to the hospital and sent straight for a battery of tests while his anxious parents sat on the stiff hospital chairs, soaking their *Tehillims* with their tears.

The doctors had little hope to offer them. The scans came back inconclusive, and they were divided in opinion as to what had caused the child’s sudden collapse. Results seem to indicate both a viral and bacterial infection, but his symptoms didn’t correspond to any definitive diagnosis.

“I’m sorry,” Dr. Attias—the case doctor—told them, spreading out his arms. “He doesn’t seem to be responding to the medications. We’ve done all we can for him.”

“What do you mean?” stuttered Reb Nosson, his heart pounding.

“You need to prepare yourselves for the worst,” said the doctor gently. “He’s on the highest level of oxygen possible, and is receiving extremely powerful drugs via the IV. But his vital signs are still fluctuating, and it looks like organ failure is imminent.” He pointed to the screen showing the line of Moishy’s heartbeat. “His pulse is already dangerously slow, and it keeps dropping. I believe it’s only a matter of hours.”

Shaina let out a low cry, staring at the doctor at disbelief. Reb Nosson paled.

“I’m sorry,” Dr. Attias repeated. “But that’s how things stand. Your son’s condition is extremely unstable, and it is unlikely he can survive much longer like this.” He stood up. “Do you have any further questions? I recommend that you alert family members of the situation and then stay by your son’s bedside for his last remaining hours. There is nothing more to be done.”

Reb Nosson closed his eyes, blocking out the doctor’s words. He drew on all his inner strength, on all the faith and courage inculcated in him since his childhood and reinforced by years of intense Torah and *avodah*. *The doctor is not Hashem*, he reminded himself. *Only Hashem is in charge, and it is in His power to heal my child.*

He opened his eyes and looked at the doctor. “I would like to get another opinion,” he said evenly. “Would I be able to take my son out of the hospital?”

Dr. Attias tried to hide his annoyance. “Several top specialists work in this hospital and have given their professional opinion on your son’s condition,” he said pointedly. “I don’t see any reason to seek more advice. Do you have a particular doctor in mind?”

Reb Nosson avoided the question. “Is it okay for me to take my son out the hospital?” he said again.

"I really don't recommend it," Dr. Attias said sharply. "It would be very dangerous for him in transit. He needs constant monitoring and expert attention. Leaving the safe environment of the hospital would be irresponsible."

The words seared Reb Nosson's heart, but he refused to back down. Dr. Attias was just a mortal human being, puny and helpless in the face of the Divine. Hashem was in charge, and His mercy was endless. It did not matter what the doctor thought; it mattered only what Hashem willed. He knew it with every fibre of his being, and he knew this was his only chance to save his son.

"I would like him to be allowed out of the hospital," he said firmly. "Can we arrange that, please?"

Dr. Attias clicked his tongue in disapproval and looked at Reb Nosson with a frown. "You would be putting your son's life in danger," he said. "You'll have to sign a waiver that you took him out against the hospital's clear instructions. We can't be held responsible if he doesn't survive the journey."

"Okay," Reb Nosson agreed, ignoring the implications of the doctor's words. "Where do I sign?" He was anxious to get Moishy out of the hospital as soon as possible. Any moment, the child might lose a heartbeat. There was no time to lose.

Hospital bureaucracy does not move quickly, but finally, after signing endless amounts of documents, Reb Nosson and his wife carried an unconscious Moishy out of the hospital. They hurried to one of the taxis standing idle near the entrance of the hospital and took their seats in the back of the car.

"To 23 Rashbam Street," Reb Nosson said tersely. He cradled his child in his arms, constantly checking that he was still breathing. Beside him, Shaina sat silently, deathly

frightened, her anguished eyes fixed on her son's ashen face. Neither of them spoke.

The ride seemed interminable but eventually, the car pulled up outside 23 Rashbam Street. Reb Nosson jumped out, leaving Shaina to pay the driver as he ran up the steps to the small, modest apartment that housed the *gadol hador*, Rav Chaim Kanievsky.

The door was closed. The *rav* wasn't available for receiving the public at that time. Reb Nosson began pounding on the door, calling desperately. "Please, please, open up! It's an emergency! Please let me in!"

A *talmid* opened the door hurriedly and beckoned Reb Nosson into the study, where Rav Chaim sat learning contentedly. Reb Nosson burst in with a cry. "Rebbi, Rebbi, please help! Look at my precious child here. The doctors give him only a matter of hours. Please help!" Tears sprang from his eyes, cascading down his cheeks and dripping softly onto Moishy's hair.

Rav Chaim looked at him with his warm, compassionate eyes. "What can I do?" he murmured.

Reb Nosson would not take that for an answer. Rav Chaim was a tzaddik beyond measure, and he surely had influence Above. "I need your help!" he choked out. "Please help me, Rebbi. Please help!" He broke down weeping, hugging his child close to his chest as agonized sobs escaped his throat.

Rav Chaim gazed at the distraught father for a moment. "Leave him on the couch," he said, gesturing to the tattered sofa by the wall. "Put him down there and leave the room."

Reb Nosson didn't ask questions. Moving over to the couch, he carefully placed his unconscious child on the frayed cushions. He kissed Moishy's head and then turned away, gently closing the door behind him.

The *gabbai* looked at him questioningly, an eyebrow raised. Briefly, Reb Nosson filled him in on what had happened. Now, there was nothing more to do but wait. The anxious father paced nervously up and down, his thoughts flitting constantly to his beloved child lying on the sofa in Rav Chaim's study.

Would the *gadol* be able to reverse the Heavenly decree?

Reb Nosson's eyes squeezed shut in intense prayer as he silently pleaded with the Master of the world to have pity on His child and grant him life. Never had Reb Nosson davened so hard and so fervently as he did in those moments in the narrow corridor of the Kanievsky home.

The door to the study opened and Rav Chaim peeked out. "Take the child," he said. "Everything is going to be okay."

"It's going to be okay?" Reb Nosson's heart leaped. "It's going to be okay?"

"Yes, it's going to be fine," Rav Chaim replied, already back at the table leaning over his Gemara. He swayed slightly as he concentrated on the tiny print in front of him. "You can take him. It's going to be okay."

Reb Nosson rushed to the sofa. To his disbelief, Moishy was stirring slightly, his eyelids flickering as he moved his head from side to side. His face seemed to have lost its deathly pallor, and there was a hint of pink in his cheeks.

Reb Nosson picked up his child with trembling arms. Overwhelmed with emotion, he tried to kiss Rav Chaim's hand, but in his usual brisk manner, the *gadol* brushed him away. Reb Nosson carried his son out of the building and rejoined his wife. She saw immediately the noticeable improvement in their child's condition and became faint from joy and relief. Holding onto a railing for support, she reached out to her son and tousled his hair,

delight spreading over her features as she saw that he responded to her touch.

By the time they got home, Moishy was already conscious and able to talk, albeit extremely weak. The sudden turnaround was astonishing. It was an open miracle, and the Braverman family was overcome with gratitude.

But what had happened in Rav Chaim's study? Moishy recalled nothing of his entire collapse, but he had a faint memory of the taste of wine on his lips. That only increased the family's wonder. Wine? What did that mean? What had Rav Chaim done?

Reb Nosson didn't dare waste Rav Chaim's time with questions just to satisfy their curiosity. The tzaddik was known for his concise speech, always terse and to the point. He had no time for irrelevant questions that had no practical implications. He was famous for his one-word answers, and there was no way Reb Nosson could approach him just for an explanation.

The story flew around Bnei Brak. A deathly ill child had been brought to Rav Chaim, and after just ten minutes, he had started to recover! Someone close to Rav Chaim heard the story and decided he had to know the details. At the right opportunity, he brought it up with the *gadol*. "What happened with that sick child?" he asked. "There's talk about the taste of wine on his lips...?"

Rav Chaim gave a small chuckle. "Wine? That's nothing!"

"So what did the Rav do?" the man persisted.

Rav Chaim lifted his hands. "I'll tell you the truth," he said. "I'm not a doctor, so what can I do to heal a sick child? I decided to take the bottle of wine I have from each time I make a *siyum*. Whenever I make a *siyum*, I have one *l'chaim*, and I've already made sixty *l'chaims* with this bottle of wine."

The man's breath caught in his throat in awe.

"So I thought maybe this wine can help, with the strength of Torah contained within it," continued Rav Chaim simply. "I put some on his lips, and that was it. I didn't do anything." He gave the man a smile and returned to his Gemara, his voice murmuring the sweet words with love.

The power of Torah cannot be measured. Moishy's life had been saved by the pure force of Torah.

Have a Wonderful Shabbos!

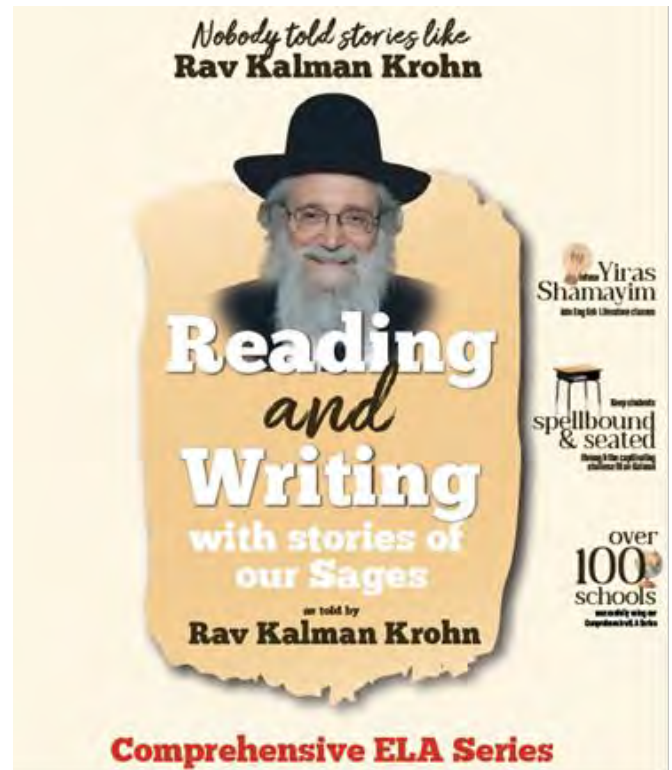
This story is taken from tape #TB52b

TORAS REB KALMAN HOTLINE
Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt"l**
are now available by phone.
USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

Option 1: Vaadim given in BMG
Option 2: Shmussen given in Adelpia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

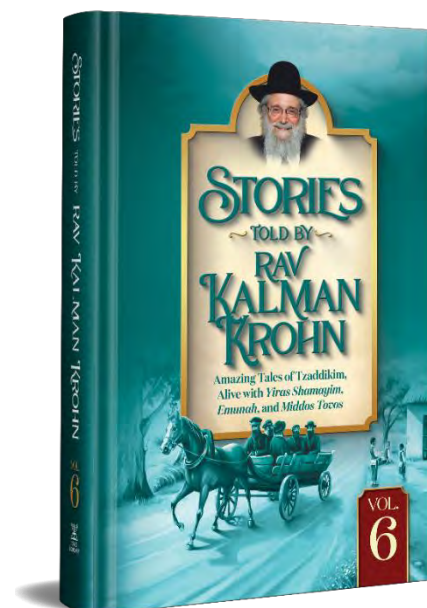
To receive Vaadim by email or for questions and suggestions
call/text 609.807.1783 or email torasrebbkalm@gmail.com

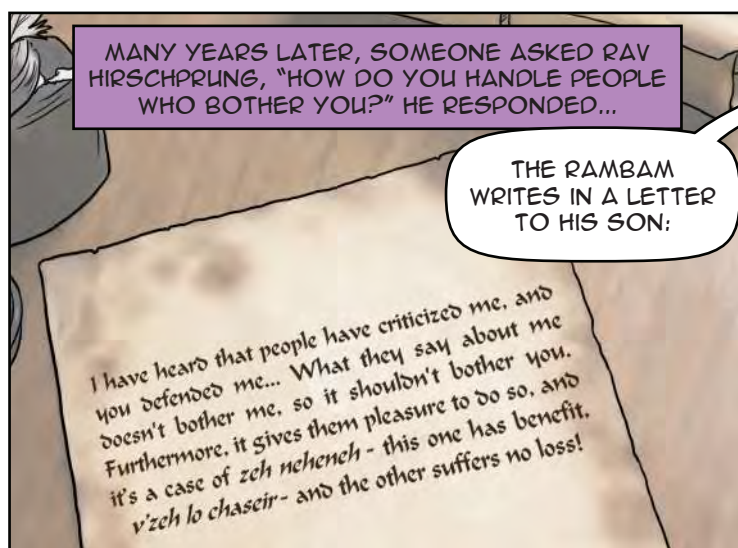
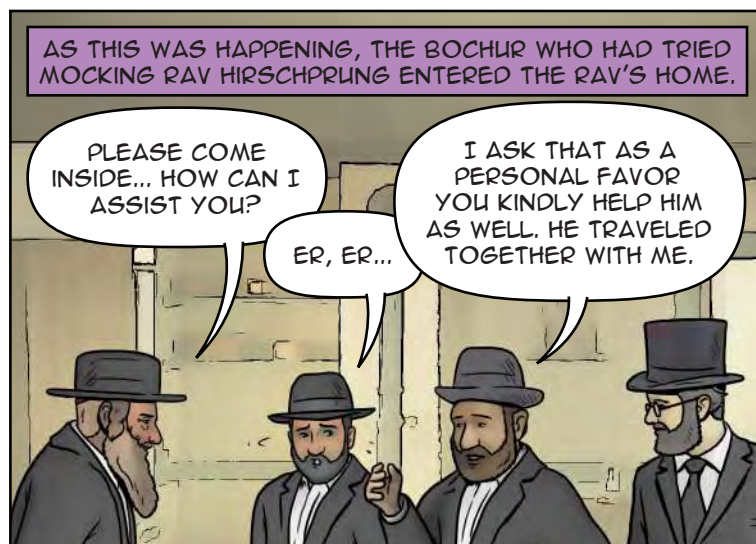
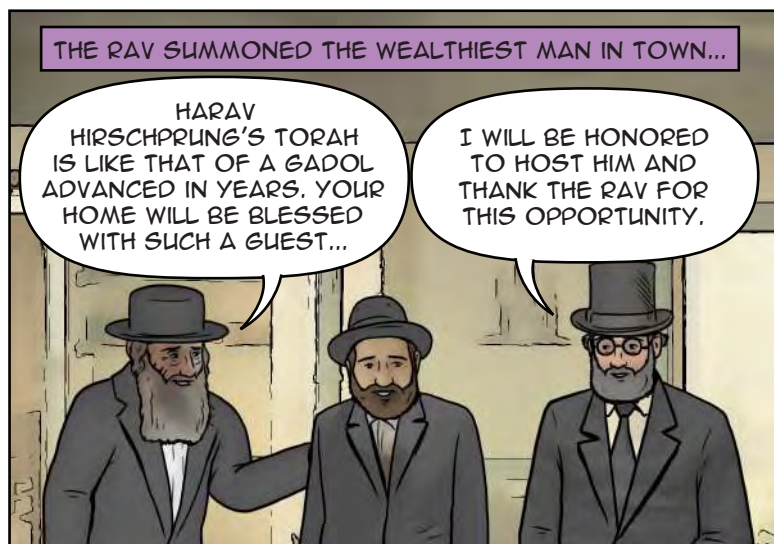
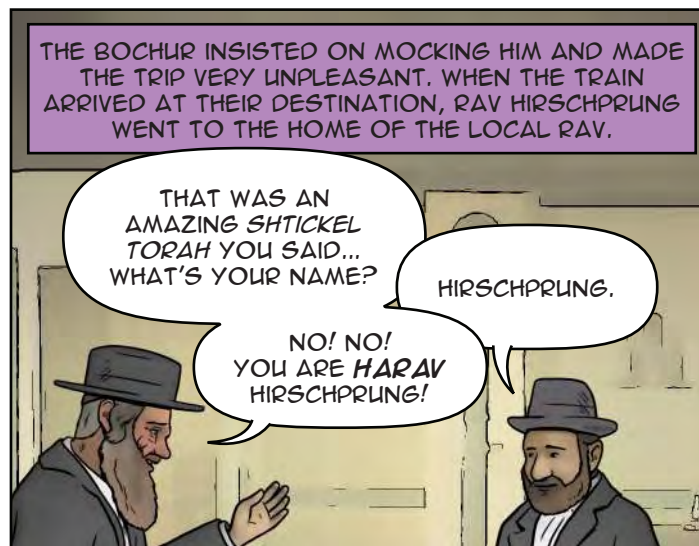
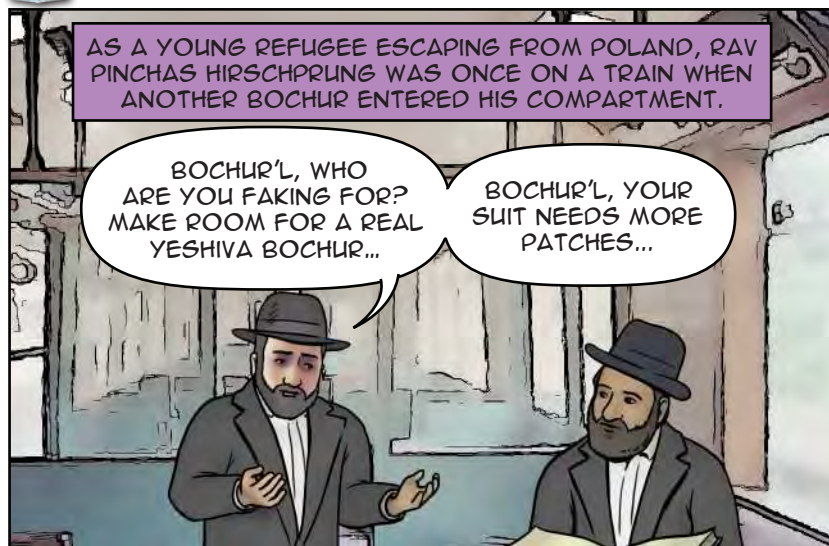
Attn: Schools, Principals, Teachers!
Toras Reb Kalman Comprehensive ELA series
SEE IT FOR YOURSELF @
<https://torasrebbkalm.aflip.in/brochure-preview>

Book SIX is at the typeset stage!

Sponsor a story for \$1,000
email: torasrebbkalm@gmail.com

R' PINCHAS HIRSCHPRUNG זצ"ל, BORN TO R' HANNAH AND LEAH (NEE ZEHMIN) HIRSCHPRUNG (DUKLA, POLAND), WAS A TALENTED SON OF HIS MATERNAL GRANDFATHER, R' DOVID TEVLI (A.B. 1848) IN HIS FORMATIVE YEARS. AT 13, HE PUBLISHED *BY FIVE* BY 15, HE WAS EDITING *THE MONTHLY JOURNAL OF ISRAEL*. HE JOINED *BE'ER* - *THE MONTHLY JOURNAL OF ISRAEL* WHERE HIS RABBI, R' MEIR SHAPIRO זצ"ל ATTESTED THAT *KNOWLEDGE* OF *ISRAEL* OF *ISRAEL*. HE BEGAN TEACHING AT *Yeshiva Chochma* AFTER RECEIVING HIS *SMICHNA* IN 1932, AND BECAME ITS HEAD OF ADMISSIONS UPON R' MEIR SHAPIRO'S DECEASE THE FOLLOWING OCTOBER. DURING WWII, HE FLED TO VILNA AND THEN, IN 1942, SECURED A CANADIAN VISA. THERE, HE ACCEPTED THE POSITION OF *SHOAH* IN MONTREAL. WHEN *Yeshiva Chochma* OPENED, HE SERVED AS *RAISH* IN 1953, R' HIRSCHPRUNG RE-ESTABLISHED MONTREAL'S BAIS YAAKOV SCHOOL FOR GIRLS, WHICH WAS RENAMED *Yeshiva Chochma* IN HIS HONOR AFTER HIS DECEASE. HE WAS NAMED *RAISH* OF *Yeshiva Chochma* IN 1965, AND IN 1969 SUCCEEDED *RAISH* OF *Yeshiva Chochma* AS *RAISH* OF *Yeshiva Chochma*. HIS *RAISH* WAS MATCHED ONLY BY HIS *RAISH* AND *RAISH*.

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF **RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l**

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF רחל נחמה ויעקב בן רחל נחמה
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

The Jewish People's Married Name

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּקְנָאוֹ אֶת קִנְאָתִי
בְּתוֹכָם וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּקְנָאָתִי: (במדבר כה, יא)

Pinchas son of Elazar son of Aharon Hakohen turned back My anger from upon the Jewish people by acting zealously on My behalf in their midst. Thus I did not destroy the Jewish people in My zealousness. (*Bemidbar 25:11*)

The Jewish people sinned many times during the forty years they were in the *Midbar*.

וַיִּנָּסוּ אֹתִי זֶה עֶשְׂרִי פְעָמִים – They tried Me these ten times.¹

Despite all these mishaps, they were always saved in the end.

The first sin was making the *Eigel*. As the *Kuzari* explains, this was not a simple act of idolatry. Nevertheless, in this context, we will view this sin from a simple perspective. The Jewish people took a golden calf and said about it **אלהי ישראל** – “These are your gods, O Israel.”² Consequently,

Hashem sought to destroy them. However, *Hashem* hinted to Moshe that if he will pray for them, this will save them. And so it was.

Then came the sin of the *Meraglim*. Again, *Hashem* sought to destroy the Jewish people. Again, Moshe prayed for them, and this saved them.

And so it was with Korach's rebellion. *Hashem* sought to destroy the people, and here again, *Hashem* gave them a chance to avert the disaster. *Aharon Hakohen* stopped the Angel of Death, and most people were saved.

There was one sin that was different. When the Jewish people sinned with the women of Moav (as per the wicked plan of Bilaam), *Hashem* was going to wipe out the Jewish people right then and

¹ *Bemidbar 14:22.*

² *Shemos 32:4.*

there, without waiting for prayer, without speaking to Moshe and Aharon. Only the quick action of Pinchas stopped this.

פִּינָחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הִכְהֵן הָשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאַתִּי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאַתִּי – Pinchas son of Elazar son of Aharon Hakohen turned back My anger from upon the Jewish people by acting zealously on My behalf in their midst. Thus I did not destroy the Jewish people in My zealously.

Pinchas acted out the zealously that *Hashem* was going to. Had Pinchas not done so, it would have been the end.

Why was this sin so very severe? Why was it worse than the sin of the *Eigel*?

Let's say there is a fight in the family. One spouse acts wrongly toward the other, and a fierce quarrel breaks out. They might even break windows in their rage. But in the end, they make up and things quiet down again. Even if it doesn't happen immediately, when Erev Yom Kippur comes, they will work things out and life will go on. The sin of the *Eigel*, the rebellion of Korach and the faithless report of the *Meraglim* were all serious sins. But *Hashem* forgave us nonetheless. This is how it is when things stay inside the family.

The sin with the women of Moav was a totally different story. It was not "within the family." It was an act that entailed leaving the Jewish home. Going out of the family circle. This was an unforgivable sin. This is why Pinchas needed to act out *Hashem's* zealously. If Pinchas had not picked up the spear to do what he did, *Hashem* would have needed to act, and it would have been the end.

This is because a Jew is not someone who puts on *tefillin*, or even someone who has *yiras Shamayim*. A Jew is like *Hashem's* wife, so to speak. [And if the wife leaves home to go to someone else, the damage is irreparable.]

This explains another point as well. After the story with Pinchas, *Hashem* gave a new name to the Jewish people.

חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לַפְּלוּא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי – Chanoch of the Chanochi family, Palu of the Palui family.³

Hashem called them by His own name, so to speak. Every Jewish family got a *yud* and the end of their family name, and a *hei* at the beginning, to show that they are clean and pure. י"ה is one of *Hashem's* Names.

Let's say a woman from the Stein family marries a man from the Gold family. Before she marries she is "Chani Stein." After she marries she is called "Chani Gold." She is "Mrs. Gold" now. This is how it was with the names of Chanoch, and Palu, and all the others. Before the Giving of the Torah, they were called the Chanoch family and the Palu family. But after the Giving of the Torah, when the Jewish people became like *Hashem's* wife, so to speak, He called each family by His Name.

This is also the meaning of the words we say in *Tefilah*: – "ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת: יהודי" – "You called Your great and holy Name upon us." The name יהודי, "Jew," is the four letters of *Hashem's* Name, plus the letter *daled*, which represents דלות, "meagerness." [We make ourselves small and "meager" in relation to *Hashem*.]

³ Bemidbar i26:5.

The literal translation of the name יהודי, “Jew,” is home. “Mrs. *Hashem*.”

What does this mean?

When a woman is called “Mrs. Gold” it means that even if she works and even if she has a good position in the company, the center of her life is her husband and children. She goes to work in order to support the family. The real center of her life is the

home.

So it is with a Jew. His life is one of partnership with *Hashem*. He gets up in the morning and goes to sleep at night with *Hashem*. He eats with *Hashem*. And so with everything he does. *Hakadosh Baruch Hu* is like our “husband,” so to speak. He is the center of our life. ●

Going to the Source

הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. (במדבר כה, יב)

Behold, I am giving him My covenant of peace. (*Bemidbar* 25:12)

Chazal say that Pinchas did not become a *kohen* until he killed Zimri.¹ He merited becoming a member of the *Kehunah* as a reward for this great deed.

The Seforno writes that Pinchas thereby merited longevity as well:

[Pinchas was granted] “peace” from the angel of death, in accordance with, “He makes ‘peace’ in His lofty heights.” This is because damage occurs due to conflict between opposites [and ‘peace’ signifies the lack of such conflict]. This was the case with Pinchas, who lived much longer than all the people of his generation. And surely it was the case according to the view that Eliyahu is Pinchas, and he is still alive and well.²

The Seforno is saying that all illnesses result because the elements and forces in the body are not properly balanced. Pinchas was granted the blessing of *shalom*, of harmony, so all his internal forces were balanced and properly integrated with one another,

and he thus lives on and on.

Let’s understand how a person becomes a *kohen*. The structure of the world is such that there are roots and there are branches, and each branch draws nourishment from the root that precedes it. However, this root is actually a branch that grew from an earlier root. Now, a branch cannot draw nourishment from the original root, only from the root immediately preceding it. That root is a branch in relation to the root that came before it, and is nourished from it, and so on, until the chain reaches the first Root of all roots, which is *Hakadosh Baruch Hu*.

Nevertheless, there are certain special cases in which the closer root is skipped over, and the branch draws directly from the original source.

Pinchas was a *talmid* of *Moshe Rabbeinu*. Once it happened that a certain *halachah* was hidden from Moshe, and Pinchas brought it back. But where did Pinchas get that *halachah* from? His whole root in Torah was Moshe. If the *halachah* was not accessible to Moshe, who was the root, it should have been hidden also from Pinchas, who was the branch. *Chazal* say that everyone there started crying when Moshe was

¹ *Zevachim* 101b.

² Seforno, *Bemidbar* 25:12.

not able to access the *halachah*,³ because if it is hidden from Moshe, it is hidden from all his *talmidim*.

At that point, Pinchas opened a new door to Torah. He went straight to the original Source of Torah and brought the *halachah* back. Thus Moshe said to him:

He who reads out the letter should be the one to fulfill it.⁴

Pinchas read out the “letter,” [which is a metaphor for the Torah,] he was connected to the “letter,” so it was only proper for him to be the *shaliach* to carry out what it says.

Pinchas went past his own root and connected to the original source. This explains why he merited becoming a *kohen*. It was *midah k'neged midah*.

The *Kehunah* has an immediate root, which is *Aharon Kohen*. And Aharon received from *Hashem*. Under normal circumstances, a person cannot not come along and receive *Kehunah* directly from *Hashem*; he needs to receive it from Aharon, the immediate root. Pinchas did not and could not receive *Kehunah* from Aharon because he was born before Aharon became a *kohen*. So if Pinchas didn't receive *Kehunah* from Aharon, where did he receive it from?

It was a matter of *midah k'neged midah*. In Torah, Pinchas connected himself to the original Source, so a new door opened from him. Thus he connected to a new root of *Kehunah* that was special for him.

This also explains his longevity. Everyone else in the world receives life from the immediate root that *Hakadosh Baruch Hu* embedded within the natural world. But a new door opened for Pinchas and connected him to the very Source of life. Anyone who draws his vitality from there will surely live forever.

Skipping over the immediate root is an expression of *kana'us*, of the trait of zealousness, which Pinchas displayed when he killed Zimri. Everything in the world has its *modus operandi*, its normal way of working. The *kannai*, out of his overwhelming love of *Hashem*, skips over all this. He jumps out

of his place and goes straight into action. *Kanna'us* is at its height when it is done with *mesirus nefesh*. Because the rule is that nothing stands in the way of *pikuach nefesh*. This means that *pikuach nefesh* has its own order and *modus operandi* that overrides the standard order of things, and the *kannai* comes and overrides even this exceptional order.

Rav Papa asked Abaye, “What was different about the Sages of earlier generations, that miracles occurred for them, and miracles don't occur for us? If it was because of the breadth of their knowledge, in the time of Rav Yehudah their whole study was in *Seder Nezikin*, whereas we learn all six *Sedarim* of the *Mishnayos*.... But when Rav Yehudah would just take off one shoe [in preparation for a fast decreed due to drought,] the rain would come. Whereas we afflict ourselves, we cry out and cry out, but we are not noticed.”

Abaye answered him, “Those of the earlier generations had *mesirus nefesh* for sanctifying *Hashem's* Name. We don't have *mesirus nefesh* for sanctifying *Hashem's* Name.

“For instance, Rav Ada bar Ahava once saw a non-Jewish woman wearing an improper article of clothing in public, and he thought she was a Jewess. He went and tore it off her. It turned out that she was not Jewish, and a fine of four hundred *zuz* was placed on him. He asked her, ‘What is your name?’ She answered, ‘Matun’ [which is similar to the Aramaic word for two hundred]. He said to her, ‘Matun, Matun is worth four hundred *zuz*.’”⁵

Working miracles entails overriding the system of the natural world. The Sages of earlier generations were zealous for *Hashem's* Name and jumped into action without regard for normal protocol, showing *mesirus nefesh*. Thus, *Hashem* did miracles for them. He granted them rain immediately without following the usual procedures of Heavenly judgment. ●

³ Sanhedrin 82a.

⁴ Ibid.

⁵ Berachos 20a.

Three Times Peace

הַנְּנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. (במדבר כה, יב)

Behold, I am giving him My covenant of peace. (*Bemidbar* 25:12)

Hakadosh Baruch Hu spelled out His “peaces” to him. (*Rashi*)

River, Bird and Kettle

Chazal say there are three types of *shalom*.

There are three [dreams that foretell] peace: a river, a bird and a kettle. [Someone who sees one of these in a dream can expect peace.] A river, as it says הַנְּנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם – “Behold, I am turning to Yerushalayim like a river of peace.”¹ A bird, as it says כְּצִפְרִים עֹפּוֹת כֵּן יִגֵּן ה' צְבָקוֹת – “Like flying birds, so *Hashem* of H-sts will protect.”² A kettle, as it says ה' תִּשְׁפֹּת שְׁלוֹם לָנוּ – “*Hashem*, set up peace for us [as one sets up a kettle].”³

These three dreams represent three different types of peace. The *Vilna Gaon* explains:

The first type of peace is described as a “river.” When a person plows a field, someone might come along and claim that the path he is using to plow is causing damage to the public domain. This is not peace. A river, too, is a public domain, and anyone can traverse the river, but there is always peace; one person doesn’t bother the other. The path of this person in the river doesn’t damage the path of that person because once the boat passes by, the “furrow”

it made in the water immediately disappears. The water returns to its place as it was before. So when the next person’s boat comes along, he finds a fresh, undamaged section of water to travel through. This is peace on a low level. It doesn’t entail people working together. It is just “live and let live.” People might say hello to each other, but no more than that.

The second type of peace is that of a kettle, a pot. Water and fire are two opposites, and the kettle makes “peace” between them, so to speak. The metal of the kettle separates between the fire and the water, and they thereby work together. The fire provides heat, and the water heats up.

This is a new kind of peace that is created by means of a partition. Sometimes people are able to work together but only because a partition separates between them.

The third type of peace is that of a bird. Birds were created not from earth alone and not from water alone but from רֶקֶק, marshy land, which is a mixture of earth and water.

A bird can’t live only in the air; it needs to rest on the ground from time to time. On the other hand, a bird can’t stay on the ground all the time. It also needs to fly in the air. This is a wonderful combination of two contrasting qualities in one creature. This is the loftiest type of peace.

These are the three types of peace.

¹ *Yeshayahu* 66:12.

² *Ibid* 31:5.

³ *Ibid* 26:12.

Mitzvos are the First Level

According to this, we can say that there are three different levels to a Jew's connection with *Hashem*. Sometimes the relationship is like a river. Each attends to his own business. The person keeps *mitzvos*, but it is lacking in relationship with *Hashem*. Then there is a connection to *Hashem* that is like a kettle. There is relationship, but there is also division. And then there is connection like a bird. This represents a perfect relationship without barriers and divisions.

These three types of connection to *Hashem* are attained by *mitzvah* observance, *Tefilah*, and Torah learning. *Mitzvah* observance is like a river. *Tefilah* is like a kettle, and Torah learning is like a bird.

We will explain.

The most importance peace in the world is the peace and connection between *Hashem* and the Jewish people. In *Shir Hashirim*, this connection is compared to the relationship between husband and wife.

There are various forms of love and connection. There is the parent-child relationship, the relationship between siblings, the relationship between friends, and so forth. But unique among relationships is that between husband and wife. They are spouses for a lifetime. Every moment of their lives they are aware that they are married. The husband may not stay home all day, and the wife may not stay home all day, but even when they are out of the home, their marital status is not something that they forget about.

This brings us to the essential difference between a Jew and a non-Jew. Once I met a convert to Judaism and I asked him what brought about his change in life. He answered, "Now that I am a Jew, I pray to the true G-d."

I said to him, "My friend, you could pray to G-d even when you were a non-Jew."

כִּי מִמֶּזְרַח שָׁמֶשׁ וְעַד מְבֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי
בְּגוֹיִם – From east to west, My Name is

great among the nations.⁴

Everyone in the world prays to *Hashem*. Every US dollar bill says on it, "In G-d we trust." You don't need to be a Jew to know that G-d exists and that you can pray to Him.

The thing that makes a Jew special is that he has 613 *mitzvos*. He has 248 positive *mitzvos*, corresponding to all his limbs and organs, and 364 negative *mitzvos*, corresponding to all his nerves and sinews.

Mitzvos fill a Jew's life and he is obligated to observe them twenty-four hours a day, 365 days a year. He is a Jew not just when he is in *shul* and not just on *Shabbos*. Every moment of his life, he is connected to *Hakadosh Baruch Hu*. A non-Jew goes to church on Sunday and feels that this is his connection with G-d. On another day he can do what he wants and go where he wants, and he is disconnected from G-d.

A Jew is a Jew in the kitchen, in the living room and in every other room. He is a Jew when he puts on his shoes, because there are *halachos* governing that, too. There are *halachos* governing our behavior everywhere and at all times. I said to that convert, "You know why you became a Jew? So you will know how to put on your shoes."

A Jew is a Jew from head to foot. He lives every moment with *Hashem*. Every part of him broadcasts *kevod Shamayim*. We live our whole life with *Hashem*, as a married couple lives their life together. This is what makes Judaism special.

Yet, this kind of connection is that of a "river." We go on our own way, and though we do think of *Hashem* and His *mitzvos*, just performing *mitzvos* is not really a relationship. We are not actually communicating with *Hashem*.

This is the first level of peace between us and *Hashem*. We don't have our minds on *Hashem* all the time. But we are accustomed to keeping His *mitzvos*.

⁴ Malachi 1:11.

Tefilah is the Second Level

The second kind of connection to *Hashem* is that of the kettle. This is achieved by means of *Tefilah*, which is actually communicating with *Hashem*, by speaking to Him. Thus the formula of our *berachos* is *Baruch Attah...* "Blessed are You...." We speak directly to *Hashem*.

Now, a person could potentially reduce *Tefilah* to the level of practical *mitzvos*, and do it without really thinking about *Hashem* while *davening*. But this does not represent the level of relationship that is *Tefilah*.

This level of peace with *Hakadosh Baruch Hu* is at its height when a person lives his life with *Tefilah*. He turns personally to *Hashem* twenty-four hours a day; he doesn't just recite the fixed prayers and that's all.

In married life, the most important thing is to talk to one another. Applied to our relationship with *Hashem*, this means if there is a problem, talk to *Hashem*. He is close to you. Of course, *Hashem* is in the heavens above and we are down here on earth, meaning that there is an enormous distance between us and *Hashem*. This is true. But when a Jew cries out, "*Hashem*, save me!" *Hashem* is closer to him than is the breath in his own nostrils.

ואני תפילה – living life with *Tefilah* – is a way of life with *Hashem*. Whenever a problem arises, turn to *Hashem*.

Torah is the Highest Level

The third type of connection is that of the bird. This is connecting to *Hashem* through Torah learning.

I cannot even begin to describe the immense power that Torah learning contains, but *Chazal* say:

A person should always consider himself as if Holiness is within his innards.⁵

This means that when a person learns Torah, *Hashem* is within him, so to speak. Heaven and earth become as one, and the person transforms into fire, so to speak.

Torah learning is an absolute connection with *Hashem*. It is the highest level of *shalom*. Just as birds were created from earth and water, and are able to walk on earth and also to fly, so when a person learns Torah he becomes as one with *Hashem*. This is a connection and relationship comprising twenty-four hours a day.

When a person acquires Torah knowledge, he acquires *daas Torah*, which is the ability to understand things the Torah way. So to speak, he has gained *Hashem's* understanding. We all make thousands of decisions a day, and when a person has *daas Torah*, all his decisions are according to Torah.

I heard from a *talmid* of R. Aharon Kotler *zt"l* that once he was asked a question regarding public affairs and he didn't know what to answer. He walked back and forth in his room and asked himself, "What would the Chasam Sofer do in such a case?"

Someone who learns Torah is actually asking himself: What is *Hashem* telling me to do? A Torah sage is preferable to a prophet.⁶ *B'nei Torah* are those who have absorbed the Torah's outlook.

In short, the three levels of connection to *Hashem* are attained in the following three ways. *Mitzvah* observance, which means living like a Jew. *Tefilah*, which means to talking to *Hashem*. And Torah learning, which means understanding things the Torah way. ●

⁵ *Taanis* 11b.

⁶ *Bava Basra* 12a.

גיליון מס' 650 פרשת פינחס
תשפ"ו שנה ארבע עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו
ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל
זצ"ל תנצב"ה

דברי שי"ח

ממון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות – פנחס זה אליהו

קמי דר"ח בסורא ובפניא בשבתא קמי דרבה בפומבדיתא מאן אמרה לאו אליהו אמרינהו אלמא אין תחומין למעלה מ' ומובא בשם החת"ס שהקשה איך אליהו בא לכל הבריות בשבת ותיירץ דכשבא בתורת מלאך אין קפידא שאז אין חייב במצות אבל כשבא לומר הלכה אין יכול לבא בתורת מלאך דלא בשמים היא ומוכרח להתלבש בגופו שנשאר בעננים, עי' זוה"ק ויקהל (קצ"ז א') שמבואר שם שכשעלה אליהו בסערה לשמים נשאר גופו בעננים וכשיורד לארץ הוא חוזר ומתלבש בגוף זה, ובזכרוננו ששאלתי למרן החזו"א זצ"ל א"כ מה ראיית הגמ' מאליהו דילמא אחר שאמר ההלכות בסורא נהפך למלאך והלך לפומבדיתא ואח"כ נהפך שוב לאדם ואמר ההלכות שם והשיב בבדיחותא שאם הי' בנ"א הי' אסור לו שיהפך למלאך דהוי נטילת נשמה ונראה שלא אמר כן אלא לבדיחותא בעלמא דרחוק לומר דזה שנהפך למלאך מקרי מעשה וא"כ אין בזה איסור שאין זה נטילת נשמה טבעי, שו"ר בתשו' חת"ס (ח"ו סי' צ"ח) שכ' קצת בענין אחר, (דרך אמונה שמיטה ויובל פ"א ה"ז ביאורה"ל ד"ה סוקרין).

פזמון אליהו הנביא במוצאי שבת

רבינו זצ"ל בעת שהיה מקפל הטלית במוצאי שבת אחר הבדלה היה מפזם הזמר אליהו הנביא אליהו התשבי אליהו הגלעדי במהרה יבא אליהו עם משיח בן דוד, וכופל בית האחרון, (עי' טור אור"ח סי' רצ"ה ורגילים להזכיר במוצ"ש אליהו הנביא ופי' בעל המנהיג הטעם לפי שהוא עתיד לבשר הגאולה, ובמנהגי מהר"ל הל' שבת אות מ' מה שנוהגין לומר פסוקי דאליהו וזמירות המיוסדים על שמו במוצ"ש, היינו משום דא' בתוס' דבמוצ"ש יושב אליהו ז"ל תחת עץ החיים וכותב זכיות של שומרי שבת וכ"ה במטה משה סי' תק"ב בשם מדרש, וביוסף אומץ דיני מוצאי שבת סימן ע"ג כ' שהזכרת שמו במוצאי שבת טוב לשכחה, וכל דבריו מצליחין).

אם אין לעשות מילה במקום שאסור לכהנים לבא מחמת אליהו שהוא אהן

נשאל רבינו זצ"ל האם מותר לעשות ברית מילה במקום שיש שם, משום שאליהו זה פנחס ואסור בטומאת מת, והשיב רבינו צ"ע, (תורת חיים עניני ברית מילה אות רע"ג, ואולי ספיקו כיון דיל' דבברית בא כמלאך, אליהו מלאך הברית, וכשבא כמלאך אינו מזהיר על הטומאה כמש"כ בטעמא דקרא ובדרך אמונה משו"ת חת"ס ח"ו סי' צ"ח).

עד מתי אליהו נמצא בברית מילה

נשאל רבינו זצ"ל, עד מתי אליהו זכור לטוב נמצא בברית מילה, והשיב, עד סוף הסעודה, ונשאל, מה המקור לדבר זה, והשיב, אני רואה (הקדמה לס' תשובות הגר"ח על השו"ע ח"ג, ומובא שם, ששאל בנו של רבינו מאב"י, למה אחרים לא רואים, ואמר אני הייתי הסנדק, ופ"א בפורים באתי והרב היה סגור בחדר ושאלתי את הרבנית ע"ה למה נסגר שם, ואמרה, כל השנה הרב בא לאלוהי ובפורים אליהו בא אליו) ובס' אב בהתמדה (עמוד רי"ז) שרבינו זצ"ל חזר מברית מילה בביהכ"ס לדרמן ושאל את בנו, האם היה בברית, והשיב כן, ושאלו למה לא ראיתי אותך, והשיב, אבא אתה לא רואה את אף אחד, כי אתה לא מסתכל על אף אחד, וענה רבינו זצ"ל ואמר לו למה אתה אומר שאני לא רואה אף אחד, אליהו הנביא היה שם. ועי' תורת חיים (עניני מילה אות שי"א) ממתי בא אליהו לברית דיתכן שהוא מעת אמירת ברוך הבא.

פנחס זה אליהו וי"א שאליהו הוא חנוך

רבינו זצ"ל הביא בטעמא דקרא ובלמכסה עתיק פנחס (פכ"ה י"ג) דפנחס זה אליהו, כמש"כ בתרגום יונתן (שם) ופדר"א (פכ"ט ופמ"ז), וכמש"כ ברש"י ב"מ (ק"ד ב' ד"ה לאו כהן מר) דאיכא למי"ד פנחס זה אליהו, דכ' ביה קנא קנאתי (מ"א י"ט י'), וכן בפנחס כ' (במדבר כ"ה י"א) בקנאו את קנאתי, ובלמכסה עתיק מלכים (פ"ט א') מביא מהרוקח (שם) שאמר אליהו (הפסרת פ' פנחס) כי לא טוב אנכי מאבותי, זה אלעזר ואהרן, דפנחס זה אליהו, וכן הביא בלמכסה עתיק (שמות ד' י"ג) מפדר"א (פ"מ) שלח נא ביד תשלח, זה אליהו, ובת"י (שם) זה פנחס, דפנחס זה אליהו, והביא דיש חולקין (תוס' ב"ב קכ"א ב' ד"ה שבעה), ובלמכסה עתיק (בראשית ה' י"ח ומלכים פ"א א') הביא מבעה"ת השלם (שם) בשם מדרש שחנוך זה אליהו, ובמגיד מישרים פ' מקץ מהדו"ב כתב דאליהו הוא הוה מטטרון, ומשום הכי לא תשכח ליה אב ואם, ולא תשכח דנסיב אתתא ואוליד בנין משום דלא הוה צריך להון, [ומש"כ שאליהו לא מצינו שנשא אשה עי' שו"ת תרוה"ד ח"ב סי' ק"ב בדין אשת אליהו מובא בדרכי משה אהע"ז סי' י"ז סק"ה], ובלמכסה עתיק איוב (פל"ב ב') הביא רבינו שבילקוט ראובני פ' נח (פ"א כ"ד) פ' ויחי נחור, כ' שאליהו ריע איוב הוא אליהו הנביא, ובלמכסה עתיק מלכים (פ"א א') הביא רבינו מב"ר (פע"א סי' ט') ד"א שאליהו משבט גד וי"א מבנימין, ועי' רש"י מסכת קידושין (ע' א' ד"ה אליהו כותב) דהאי אליהו כותב וכופת, לאו אליהו דכתיב במקרא הוא דא"כ מקמי דהוה אתי מאן כפתיה, אלא שם מלאך הוא שהוא סופר למעלה, [והחיד"א בברכ"י אור"ח סי' ל"ב סק"ד כתב, ראיתי בהגהות רבינו בצלאל אשכנזי למס' גיטין ו' ב' כת"י שכתב וז"ל, אשכחיה רבי אביתר לאלהי, שואלים העולם כיון דאליהו זכור לטוב היה מצוי להם כדאיתא בכמה מקומות, למה לא תירץ להם שבתלמוד, ומתריצין, דשני אליהו יש האחד היה פנחס ואחר. עכ"ד. ועי' מש"כ החיד"א בפתח עינים ב"ב ק"ט ב' מספרי המקובלים שאליהו זכור לטוב היה מכת מלאכי מרום ודיבר על בריאת האדם וגזר עליו הקב"ה שירד למטה אצל בני אדם ואח"כ עלה בסערה השמים והביא מס' מדרש תלפיות ערך אליהו שמביא כן בשם המקובלים].

חיוב אליהו במצוות כהונה בזה"ז

כתב רבינו זצ"ל עה"פ בפ' פנחס (במדבר פכ"ה י"ג) היתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, פנחס הוא אליהו, ואמר'י בב"מ (ק"ד ב') רבה בר אבבה אשכחיה לאלהי דקאי בבית הקברות א"ל ולא כהן הוא מר מ"ט קאי בביה"ק, והשיבו דקברי גוים אין מטמאין, ומבואר דגם אחר שעלה לשמים בסערה, אם יורד כאן בתורת בנ"א אסור בטומאה ככהן, כמ"ש בשו"ת חת"ס (ח"ו סי' צ"ח), ולפי שהוא לא מת וחי לעולם, ונמצא שיש לו ברית כהונת עולם, (טעמא דקרא פ' פנחס פכ"ה י"ג והביא שמצא כע"ז ברבנו בחיי, ועי' מש"כ בזה בחי' מרן רי"ז הלוי עה"ת פ' פנחס, ועי' בנין יהושע על אדר"נ פמ"א מס' עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו מאמר אם כל חי ח"ג פכ"ד שמקריב תמידין גם בזה"ז כדאי' במדרש שו"ט פס"ג וזה ברית כהונת עולם והביאו החיד"א במדבר קדמות מערכת א אות כ"ט ומחזיק ברכה סימן ק"ו ובפתח עינים מנחות ק"א א' תוד"ה מיכאל).

אם מותר לאלהי להתחלף למלאך בשבת

כתב רבינו זצ"ל, הנה בעירובין (מ"ג א') בעי אם יש תחומין למעלה מ' ומיית ראי' מהני שב שמעתתא דאיתאמון בצפרא בשבתא

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה - 4310

עורך: יצחק גולדשטוק

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✚ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

בני מאמינים, ומי שיש לו ספיקות, בדרך כלל מגיע מגאווה, עי"ש.

"ארא"
אמונה
ובטחון
א

האמונה יסוד התורה

רבינו הרא"ש (אורחות חיים, ליום ראשון, סימן כ"ו) כותב: לבטוח בהשם בכל לבבך, ולהאמין בהשגחתו הפרטית, ובזה תקיים בלבבך, היחוד השלם, בהאמין בו כי ענינו משוטטות בכל הארץ, וענינו על דרכי איש, ובוחן לב וחוקר כליות, כי מי שאינו מאמין 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' אף ב'אנכי ה' אלוקיך אינו מאמין, ואין זה יחוד שלם, כי זהו סגולת ישראל על כל העמים, וזה יסוד כל התורה כולה.

ובחיבורו 'השם אורחותיו' שעל הרא"ש מביא רבינו שפע של מקורות לדבריו, בתוך דבריו הוא מביא מדרש בו כתב: לעולם יסלק אדם בטחונו מבשר ודם, וישים בטחונו בהקב"ה... לעולם יבטח אדם בהקב"ה

במזונותיו, ופרנסתו, ובכל עסקיו, ובכל עניניו, וישמח בחלקו, ויהיו עניניו תלויות תמיד להקב"ה, להטריפו לחם חוקו בכל יום ויום.

הצורך בחיזוק

וכבר כתב רבינו להעיר, דהנה האמונה וההשגחה שיש על בני אדם הם דברים כל כך פשוטים, ומדוע יש צורך לדבר עליהם, ומבאר (טעמא דקרא החדש, קהלת ג' י"ח) כדי שיתבררו הדברים טוב וחזק יותר, ויתיישבו עמוק בלב שיש השגחה על כל דבר.

[וכתב הסטייפלר במכתב, מובא בקריינא דאגרתא ח"א אגרת פ', שיהודי רגיל הוא מאמין ואין לו ספיקות באמונה, כי האמונה ירושה לנו מאבותינו, כמו שאמרו חז"ל, ישראל מאמינים

הרוצה - יטעה

כמה מתאים כאן להביא דברים מרבינו שאמר משמו של הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד:

על הפסוק (בראשית א' כ"ו) נעשה אדם, איתא ברש"י ומדרש רבה שם (ח' ב'), שאף שלשון הפסוק נותן פתחון פה למינים, במה שכתוב "נעשה" לשון רבים, כביכול ח"ו עוד אחד סייע להקב"ה, מכל מקום לא נמנע הכתוב לכתוב כן, כדי ללמד דרך ארץ ומדת ענוה, שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן, וכל הרוצה לטעות יבוא ויטעה.

ושאל ר' אלחנן, איך כתבו לשון שעלול להביא אדם לכפירה, הרי אילו ח"ו יטעה האדם ויפרש כאילו יש ב' רשויות ח"ו, הוא נעשה בזה כופר בעיקר ומאבד שני עולמות, ומדוע כתבו בלשון שיכול להטעות האדם.

ותירץ, שרק "הרוצה לטעות יבוא ויטעה", כלומר מי שלכתחילה רוצה לכפור ומעונין למצוא איזו נקודת אחיזה, רק הוא מסוגל להבין את הפסוק בכזה עיוות.

ממילא אין שום הפסד בכך שנכתב בתורה 'נעשה אדם' שהרי הרוצה לטעות יטעה בלאו הכי, ומאיזך גיסא, יש רווח גדול במילים אלו כדי ללמד את מי שאינו רוצה לטעות, את מדת הענוה (דרך שיחה חלק א' עמוד י"ט, ועמוד שע"ה, ספר מלכות שבא עמוד י"א, ובספר התולדות 'אור אלחנן' חלק ב' עמוד כ"ו).

תמונת המדות

רבינו בתנועת יד המפרסמת הסטייפלר (בשמאל) מניח את היד על האזן

'כלי און'

בתמונה המובאת השבוע, נראה רבינו בתנועת יד המפרסמת, כשהוא מניח יד ימין על האזן, בתנועת הקשבה-מיוחדת, כאשר כל חזונו מעידה ליושב לצדו ש'הנני מקשיב פעת רק לך'. והנהגה זו נראה אצל אביו מרן הסטייפלר שהיה כבד שמיעה, וכאשר שוחח עם אחר, התאמץ לשמע אותו, והרבה פעמים היה מניח את היד על האזן, להראות שהנהגה הוא משתדל להקשיב על אף כבדות השמיעה, ממנה סבל. למרות שפידוע, הנחת היד על האזן אינה מסייעת כלל להקשבה... אבל היא פן מסייעת להרגשה הטובה של המדבר, שחש שהנהגה, משתדלים ומתאמצים להקשיב לו! מעין זה נהג גם מרן החזון איש, כשהיה משוחח עם אנשים, היה מניח את כף היד על לחי פניו בתנועת רכזו מסייעת, להראות לאדם שמולו שהוא מרכז כלו בהקשבה. וכך גם נהגה אחותו הצדקנית הרבנית מרים קניבסקי ע"ה, אמו של רבינו זללה"ה (מפי הגאון רבי שרגא שטיינמן). יתכן בדרך צחות, שגם זה טמון בכונת חז"ל שאמרו כי 'שמיעת האזן' הוא אחד מקניני התורה...

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

770

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • פינחס תשס"ו

והשיב אב"י כי ההבדל הוא שהראשונים מסרו נפשם על קידוש השם, ואין הכוונה על גזירות השמד, שעל זה תמיד מסרו נפש, אלא כמו שמסופר בגמרא שם על רב אדא בר אבהו, שהיה בדור של רב יהודה, ופעם עבר בשוק וראה אשה לבושה בגד של פריצות, והורידו ממנה, ולבסוף התברר שהיא גויה, והענישוהו וקנסוהו על זה, והובא שם מעשה זה כדוגמא למסירות נפש של דורות הראשונים, ולכאורה מה זה שייך למסירות נפש, הרי לא היה שם סכנת נפשות, אלא הענין הוא שנפשו מסורה לכבוד שמים, שהיה אכפת לו כל כך עד שלא עשה חשבונות ולא העלה בדעתו אולי היא גויה, וזה נקרא מסירות נפש, שאכפת לו מכבוד שמים!

וכל זה בא מתוך ההרגשה של אב ובנים, שהבן חס על כבוד אביו, מתוך הרגשה שהיא טבעית, אבל צריך להרגיש אותה, הרגשה של אב ובן, וממילא

לרגל מלאות חצי יובל לפטירת הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליץ זללה"ה (כ' תמוז תשס"א), נביא כאן דברים שנשא רבינו בעצרת בימי השבעה בהיכל ישיבת בית מאיר, והאריך גם בענייני בין המצרים.

מסירות נפש לעשות רצון אביך שבשמים

קשה מאד להספיד אדם גדול כהלכתו בשלמות, כי לאדם גדול יש הרבה מעלות, ולכל מעלה יש הרבה מדרגות, וענין ההספד הוא להזכיר שבחי הנפטר, וקשה להבין ולדעת ולהסביר את כל המעלות של האדם הגדול. לכן ודאי שאין בכוחי לצאת ידי חובת ההספד כהלכתו. אבל יש חיוב הספד, ואפשר להתעכב על כמה דברים כללים של הנפטר הגדול.

הדבר הגדול והחשוב מאד שהיה לו הוא מסירות נפש, ממש בכל כוחותיו לכל דבר שצריך לעשות, בין בעניינים כלליים ובין פרטיים, הייתה נפשו מסורה לפעול ולעשות בכל הכוח, עם כל האפשרויות שהיו לו.

והכוח הזה של מסירות נפש לעשות עם כל הכוחות, מהו המניע והשורש לזה? ראשית זה בא מצד 'הרגשת החיוב', שאדם יודע שהוא חיוב, והחיוב מכריח אותו, ורק צריך להרגיש את החיוב, ושנית צריך גם 'הרגשת החשיבות', כמה חשוב הדבר שהוא עושה. ושני עניינים אלו הם כמו אהבה ויראה, כי הרגשת החיוב זה יראה, והרגשת החשיבות דומה לאהבה.

ושנינו באבות (ה, כ) "הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגיבור כארי", והתנא אמר זאת לכל אדם, ה'וי' שכך תפקיד וחיוב האדם, ואצל הנפטר זה היה מאד בשלמות, העז כנמר וקל כנשר וכו', בדרגה גבוהה מאד בכל השלמות, וכפי שאמרנו זה בא מהרגשת החיוב, והרגשת החשיבות.

והתנא ממשיך "לעשות רצון אביך שבשמים", דהיינו מתוך הרגשה שזה אביך שבשמים, הרגשה של אב ובן, שזו דרגה גדולה מאד, להרגיש שאביו שבשמים הוא האב ואנו הבנים, ועם ההבנה וההכרה הזו כבר לא קשה, וזה נותן את הכוח להיות עז כנמר וכו', וזו הייתה דרגתו של רבי חיים שאול, שהיה הכל עם ההרגשה של 'אביך שבשמים', הרגשה שחסרה לנו מאד.

הרגשת החורבן – בנים שגלו משולחן אביהם

והרי אנו נמצאים בימי האבלות על החורבן, ומובא בגמרא (ברכות ג, א) שבכל יום יוצאת בת קול: מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, והיינו כמו בן שהיה סמוך כל הזמן על שולחן האב וגלה וגירשוהו למקום רחוק, שחסר לו הקשר עם האב, ומרגיש אובדן, כי זה צער גדול מאד, כך צריכה להיות הרגשת החורבן.

והסרה לנו ההרגשה הזו, אבל זוהי המציאות הנכונה! שמי שחי עם הרגשת האמת, מרגיש כבנים שגלו, כי **כשבת המקדש היה קיים היו בדרגה ובמצב של בנים על שולחן אביהם, שהרגישו שיש לנו אב, והרגישו את ההשגחה עין בעין, כמו שמרגיש בן אצל אביו, ומי שמרגיש שכך היה ועכשיו זה חסר לו, הרי הוא משתוקק לזה ומרגיש את צער החורבן.**

ולכן כתוב בפוסקים (הובא במשנ"ב סוף תקנ"א) שבימי בין המצרים ראוי מאד, ואולי זה אפילו קרוב לחיוב קצת, לבכות בכל יום כמו חצי שעה על החורבן, והרי בכייה באה מתוך הפנימיות, מתוך הרגשת החיסרון והצער, וזה שייך רק עם הרגשה של 'בנים שגלו', שכך צריכה להיות ההרגשה ואנו רחוקים מאד ממנה. ומי שיש לו את ההרגשה הזו, ממילא הוא עז כנמר וקל כנשר, לעשות רצון אביו שבשמים.

ההבדל בין דורות הראשונים לאחרונים

וזהו ההבדל בין דורות הראשונים לאחרונים, שאצל הראשונים הייתה הפנימיות עם הרגשת האמת כפי שצריך להיות, ועכשיו זה חסר לנו.

כמו שמצינו בגמרא (ברכות כ, א) שרב פפא שאל את אב"י מה ההבדל בינינו לדורות הראשונים, שאצלם כשהיה עצירת גשמים, היו מתפללים ומיד נענים, וכשגזרו תענית על עצירת גשמים רבי יהודה רק התחיל בחליצת הסנדל ומיד ירדו גשמים, ואילו אנו מתפללים וצמים וצווחים והתפלילות לא עוזרות, ואם בשביל התורה שהם למדו יותר, הרי אנו לומדים יותר מהם, כי הם עסקו רק בנזיקין, וכמו שאמרנו הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, ואילו לנו יש תליסר מתיבתא שלומדים כל הש"ס וגם סהרות, ואף על פי כן איננו נענים, ומדוע אין לנו הזכויות כמוהם?

בעניינא דיומא

התשובה על חטאי החורבן
מתוך שמחה במעשים הטובים

בשנת תשע"ז חל שבעה עשר בתמוז ביום שלישי, היום שבו היה רבינו מוסר מדי שבוע את השיחה בביתו, ומפאת הצום לא התאפשר לקיים את השיחה כרגיל, אך לאחר תפילת מעריב ביקשו הנוכחים לשמוע דברי חיזוק, ואמר רבינו כדלהלן:

אחרי התענית אי אפשר לעכב את הציבור, רק נאמר דברים קצרים. ידוע מה שכתב הרמב"ם (הלכות תעניות ה, א) כי תכלית התעניות היא לעורר הלבבות לעשות תשובה ולתקן החטאים שגרמו את החורבן, שגם אנחנו מומשיהם באותם החטאים וזהו הגורם להמשך החורבן.

ומבואר בהז"ל (יומא ט, ב) שעיקר החטא היה שנאת חנם, אמנם יש לדעת גם מה גרם לשנאת חנם, שהרי אם היו שקועים בתורה כראוי הייתה התורה תבלין ולא היה יצר הרע, ובהכרח שגם היה חסר בשלמות התורה, ועיין בית הלוי (פרשת בא ופרשת משפטים) שביאר מה שהיה חסר בשלמות התורה, והתענית נועדה לעורר לעשות תשובה על הדברים האלו.

אמנם תשובה צריכה להיות בשמחה, מתוך שמחה של מצוה, ובמשנה ברורה סימן א' כתב שאף על פי שצריך בכל יום לזכור ולהצטער על החורבן אבל "התורה והתפילה יהיו בשמחה".

והיינו למרות שצריכים להצטער על חורבן בית המקדש, ואסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר אז ימלא שחוק פיו (ברכות לא, א) ועושים כל מיני דברים להזכיר את החורבן כגון מה שאומרים בשעת הסעודה על נהרות בבל ושיר המעלות, עם כל זה עסק התורה והתפילה צריכים להיות בשמחה.

ולא רק בשעת עסק התורה והתפילה, אלא גם במשך היום, צריכים לשמוח במה שיש לנו תורה ותפילה ואנו עושים מעשים טובים, להחשיב את המעשים הטובים שאנו עושים ולשמוח בהם!

ורק אדם שאינו מחשיב את המעשים הטובים, אינו שמה בהם, אבל מי שמחשיב, שמה, שהוא עוסק בתורה כפי כוחו, ומתפלל, ואומר ברכות, ועושה הרבה מעשים טובים. והשמחה באה מתוך אמונה, ומעוררת שבת והודאה.

והשמחה במצוות היא זכות גדולה מאד כמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ד, ט) "כי יגדל וישגא מאד שכר השמחה על המצוות", ומשמע ששכר השמחה גדול יותר משכר המצוה עצמה, כי השמחה נובעת מתוך פנימיות הלב, שאדם מחשיב את המצוה ושמה בקיומה, וזהו באמת דרגה גדולה וזכויות עצומות מאד.

לכן צריכים להיות בשמחה, ויש לנו במה לשמוח, לשמוח בחלקנו בגשמיות וגם ברוחניות כמו שכתוב בספרים, וזו זכות גדולה לישועה ולנחמה, יהי רצון שנוכח כולנו לדרגת שמחה של מצוה!

בענייני הפרשה

במה זכה יהושע להיות מנהיג ישראל?

"קח לך את יהושע בן נון וגו' וסמכת את ידך עליו" (כז, יח).

הנה על כלב בן יפונה נאמר (לעיל יד, כד) "ועבדי כלב עקב הייתה רוח אחרת עמו", וזכה להיקרא בתואר עבדי, עבד השם! שהוא תואר מיוחד שנאמר על משה רבינו ודוד המלך ועוד יחידי סגולה, ואילו ביהושע לא מצינו שנקרא כן.

ושמעתי שיש מפרשים הטעם שכלב היה עדיף בזה על יהושע משום שיהושע ניצל בזכות תפילת משה רבינו, שהתפלל עליו וברכו קה יושיעך מעצת מרגלים, ואילו כלב זכה בזכות עצמו, בזכות תפילתו, שהוא בעצמו ביקש רחמים, וכיון שמכוח עצמו זכה לזה, שלא נמשך אחר טעות המרגלים, לכן נקרא 'עבדי' וקיבל תואר יותר גדול מיהושע.

ורואים שגם בסדר השמות של המרגלים שביאר הרמב"ן שנכתבו לפי חשיבותם ומעלתם, מוזכר כלב לפני יהושע, ומבואר כי באותו הזמן הייתה חשיבותו של כלב יותר מיהושע, הן בזה שנקרא עבדי, וגם בסדר השמות. ואף על פי כן, אחרי מות משה עבד השם, נהיה יהושע ממלא מקומו ולא כלב. ויש להבין מה הייתה המעלה הנוספת ביהושע שמכוחה זכה הוא להיות במקום משה רבינו, למרות שבתחילה הוא היה פחות מכלב.

וכפי הנראה זה מפני שבמשך כל הארבעים שנה היה יהושע "משרת משה מבחוריו" (לעיל יא, כח), והיה לו שימוש חכמים אצל משה רבינו, וכן בתחילת ספר יהושע כתוב ויהי אחרי מות משה עבד השם ויאמר השם אל יהושע בן נון "משרת משה" (וכתב בביאור הגר"א שם: פירוש שזכה לכך בשביל שהיה משרת משה), ומכוח שימושו אצל משה רבינו זכה יהושע להתעלות ולהתעלות עד שהגיע לדרגה זו שהוא היה היחיד מכל כלל ישראל הראוי למלא את מקומו. זוהי מעלת שימוש החכמים.

(מתוך הספד על הגר"ג גדל זללה"ה, סיון תשס"ה)

זה משפיע גם בלי שידבר, ובסילוקן של צדיקים מאבדים את ההשפעה, ולכן זה יותר מחורבן בית המקדש, כי לאחר החורבן עדיין יש צדיקים שישפיעו במקום בית המקדש, ובסילוקן של צדיקים גם זה חסר.

והנה בהספד מלבד הזכרת השבחים, צריכים גם להרגיש החיסרון, כמו שכתוב לספוד לשרה ולבנותה, והיינו להזכיר השבחים וגם להצטער על מה שחסר לנו, ולהרגיש את חסרון השפעת הצדיק שהוא יותר מהחורבן.

התוצאה של חסרון ההרגשים הפנימיים

ובמדרש שם הובא הפסוק (ישעיה כט, יד) לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו וגו' שזה נאמר על סילוקן של צדיקים, ובתחילת הפסוק כתוב 'לכן', דהיינו שסילוקן של צדיקים בא מחמת סיבה קודמת, ומה היא הסיבה? מפורש בפסוק הקודם ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה.

והיינו כי כשהיראה היא 'מלומדה', אין ההרגשים כפי שצריך להיות, ואף שיש יראה, אבל היא מלומדה, ואינה עם כל ההרגשה כמו שצריך להיות בפנימיות הלב, וזה מביא לסילוקן של צדיקים רח"ל, והיינו שאם עד כדי כך חסרים ההרגשים הפנימיים, שיש בעולם צדיקים ולא מושפעים מהם, אזי הצדיק מסתלק, כי לא מקבלים את ההשפעה ממנו.

ואנו צריכים מאד להתעורר ולחשוש לזה, שחסר לנו ההרגשות שצריך להיות, שלא מספיק למדנו וקיבלנו והרגשנו מה שצריך ללמוד מהאדם הגדול הזה, והרי כל תכלית ההספד הוא כמו שכתוב והחי יתן אל לבו, להתעורר מתוך הכרת המעלות של הנפטר הגדול והצער על חסרון ההשפעה, ולהתחזק בכל מעלותיו הגדולות, מסירות נפש וזיכוי הרבים עם דבקות בתורה ומידות טובות ויראת שמים.

ואם מתחזקים בזה מקיימים את תכלית ההספד, וכמו שאמרו (מו"ק כח, א) מיתת צדיקים מכפרת, ולכאורה איך זה מכפר, הרי צריך תשובה, אלא הביאור כי מיתת הצדיק מעוררת לתשובה, על ידי שחושבים על הצדיק מה היה הנהגתו, איך הוא התנהג ומה אפשר ללמוד ממנו ולעשותו כמותו, ואם נזכר להתחזק בכל מעלותיו הגדולות, נזכר באמת לזכויות ולגאולה שלמה במהרה בימינו!

נפש הבן מסורה לכבוד האב, וכך היו הדורות הראשונים, וזהו שהשיב אבי לרב פפא, שבדורנו חסרה הדרגה הזו, ואמנם אנו לומדים תורה לא פחות מהם, אבל חסרים ההרגשים הפנימיים ומסירות הנפש.

ומצינו עוד גמרא כזו בסנהדרין (קו, ב) ששאלו גם את רבא מה ההבדל בין דורו לדור של רב יהודה, וענה במילים אחרות את אותו ההסבר: רחמנא ליבא בעי, והיינו שצריכים את הלב, והעיקר תלוי בלב, מה הרגשת הלב, ובדורות הראשונים היה להם לב אחר עם הרגשות אחרות.

ויש עוד גמרא על הענין הזה בתענית (כד, א) שגם רבה גזר תענית ולא הועיל, ושאלוהו מה ההבדל בינו לרב יהודה, וענה רבה תשובה אחרת: מה יעשו גדולי הדור שאין דורם דומה יפה, דהיינו שגדולי הדור אינם אשמים, ורק הדור אשם, ולא תלה החיסרון בעצמו ובמדרגתו, אלא תלה בדור, כי אצל רבה בעצמו לא הייתה שום ירידה, והיה לו המסירות נפש כמו רב אדא בר אבהו, ורק בדור הייתה ירידה. עד כדי כך הייתה הרגשת האמוראים להבחין ההבדל בין הדורות, שרבה הרגיש שהירידה היא רק בדור, ואילו רב פפא ואבבי ורבה שהיו תלמידי רבה, בדור שאחריו, הרגישו שכבר יש ירידה גם אצל הגדולים, ולא רק הדור אשם.

ורואים שהכל תלוי בהרגשת הלב, עד כמה ההרגשים הפנימיים חזקים בנוגע לענייני התורה וכבוד שמים, ומסירות הנפש הזו הייתה בדרגה גבוהה מאוד אצל הנפטר הגדול רבי חיים שאול זללה"ה.

גודל זכות ומעלת מזכה הרבים

והנה קשה להאריך בכל הפרטים, אך נזכיר דבר אחד כללי בענין זיכוי הרבים, שדאג לזיכוי אחרים ברוחניות, כמו שמפורסם איך שהיה זיכוי הרבים לילדים צעירים ולמבוגרים, לכבוד שמים בענייני הכלל ובענייני הפרט, וגם בזה היה במסירות נפש בכל כוחו.

ידוע שזיכוי הרבים הוא זכות גדולה שאין לשער, ובחובות הלבבות (שער אהבת השם פ"ו) כתב שגם אם יהיו לאדם כוחות של מלאכים ויעסוק בעבודת השם בכל כוחותיו, לא יהיו לו הזכויות והדרגה של מזכה הרבים, ומי שמזכה את הרבים הוא יותר מעובד השם בכוחות של מלאך!

וגם ענין זה מבואר בגמרות, ומצינו בגמרא (ב"מ פה, ב) על רבי חנינא ורבי חייא, שהיה ביניהם ויכוחים בהלכה, איך הסביר הנכונה, ורבי חנינא אמר לרבי חייא, איך אתה מתווכח אתי מהו אמיתתה של תורה, הרי אם תשתכח תורה מישראל אני יכול להחזירה מפלפולי, והיינו שהוא היה מפולפל וחרף מאד, וממילא ודאי שהוא צודק.

ואמר לו רבי חייא, אבל אני עשיתי דבר אחר, שלא תשתכח תורה מישראל, שלמדתי חומש ומשניות עם ילדים קטנים, ומסופר שם כל הסדר איך שלימד אותם, ונתכוון לומר בזה, כי בזכות הזיכוי הרבים הוא מכון יותר לאמיתתה של תורה, ואף שרבי חנינא היה חריף ממנו בפלפול, אבל לו יש יותר סייעתא דשמיא לאמיתתה של תורה!

ומבואר שהיה מחלוקת בין רבי חנינא לרבי חייא האם עדיף חריפות בפלפול או זיכוי הרבים. ומה המסקנה? מביאה הגמרא שרבי אמר כמה גדולים מעשי חייא, ושאלוהו, האם הכוונה גם יותר ממך, והשיב רבי שאכן, רבי חייא גדול במעשים יותר ממנו. ברם זהו בנוגע למעשים, ויש לדעת בנוגע לדרגה של תורה מי יותר גדול, האם רבי חנינא או רבי חייא.

ומביאה הגמרא שאחד היה במתיבתא דרקיעא, וראה שיושבים שם קודם רבי חייא ואחר כך רבי חנינא, ורואים שרבי חייא צדק, שבמתיבתא דרקיעא ששם עוסקים בתורה, רבי חייא נחשב יותר גדול בתורה, כי בגלל הזיכוי הרבים שלו הוא זוכה יותר לכוון לאמיתתה של תורה.

ורואים מזה את הענין של זיכוי הרבים, שזוכים בו לגדלות בתורה ומקבלים זכויות בסייעתא דשמיא למעלה מדרך הטבע.

ואלו הם שני דברים מיוחדים שהיו אצל הנפטר הגדול, המסירות נפש עם זיכוי הרבים, ואין לשער את הדרגה הזו. ועכשיו זה חסר לנו.

מדוע סילוקן של צדיקים קשה מהחורבן

וכבר אמרו (איכה רבה א, לו) קשה סילוקן של צדיקים יותר משריפת בית אלוקינו, והיינו שפטירת הצדיקים זה קושי וצער גדול וחסר לדור יותר מחורבן המקדש, וצריך להבין מה הדמיון והשייכות בין הדברים.

והביאור הפשוט בזה, כי בית המקדש היה מקום שהשפיע קדושה ורוחניות על כל העולם, כמו שמפורש בהרבה גמרות, שהיה נבואה, וגם התורה הייתה בדרגה יותר גבוהה, כמו שכתוב (איכה ב, ט) שאחרי החורבן 'אין תורה', כי בית המקדש השפיע שפע קדושה על כל אחד, וכשחרב זה חסר, אבל כשיש צדיקים הם גם כן משפיעים, ואפילו צדיק שלא מלמד ומחנך מה לעשות, עצם הדבר שרואים אותו ואת הנהגתו בשימוש חכמים

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת **מלכה שרה מוגילינסקי** ע"ה
ב"ר יהודה ז"ל
נלב"ע י"ז בתמוז תשע"ה - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון
רבי **יעקב יהודה ברוורמן** זצ"ל
ראש ישיבת מאה שערים
נלב"ע י"ט תמוז תש"פ - תנצב"ה

לעילוי נשמת
הגאון רבי **יצחק דוד זלזניק** זצ"ל
בן מרן הגאון רבי **אברהם יעקב זצוק"ל**
נלב"ע כ' תמוז תשע"ה - תנצב"ה

לע"נ הגאון הגדול גאב"ד שארית ישראל
רבי **חיים שאול קרליץ** זצוק"ל
בן מרן הגאון רבי **מאיר זצוק"ל**
נלב"ע כ' תמוז תשס"א - תנצב"ה

לזכות החתן **מנחם מן** בן **שרה יוכבד** והכלה **פרידל מרים** בת **אלישבע** לרגל שמחת נישואיהם בשעת"מ, שיזכו לבנות בית נאמן בישראל בנין עדי עד!

פניני הבר | פנינים והערות בעניני הפרשה

(מדברים שנאמרו תחת השיחים במו"מ עם מרן רבינו שליט"א).

כהונת פנחס

וְהִיְתָה לוֹ וּלְעָרְוָהּ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְקִינוּ וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, (כ"ה י"ג).

משפחת כהונה מפקיעה שם ליה

שאלו קמיה רבינו שליט"א, בהא דאמרו (זכחים דף ק"א ב') דלא נתכנה פנחס עד שהרגו לזמרי, ומבואר שם בגמ' דאיכא מ"ד דהיה כהן גם קודם לכן משעת בניית המשכן, ושאלו להך מ"ד במה נתכנה קודם לכן, שהרי לא היה משיחה, ואמור רבינו שזו קושיא גדולה, וצ"ע.

עוד אמר רבינו, דבהא דלא נתכנה פנחס וכו', חזי' חידוש גדול. דהנה בחי' ר' חיים הלוי הק' אהא דאמרו בגמ' בבכורות (דף מ"ז א') דלוייה שנבעלה מעכו"ם בנה פטור מפדיון הבן, ואילו כהנת שנבעלה מעכו"ם בנה חייב, משום שכיון שאיבעלה הויא זרה. והק' הגר"ח דהא כל כהנת היא גם לוייה, ונהי שנפסלה מדין כהונה שלה, אבל דין לוייה שלה להיכן אזיל. וכתב, "אלא ודאי נראה מוכח מזה, דאף דכהנים איקרו לויים, מ"מ דין הכהונה מבטל ומפקיע דין לוייה מיניה, דכהנים לויים וישראלים שלשה שמוות ותלתא קהלי מיוחדים ניהו, וכל משפחת כהונה אינה בדין משפחת לויים, והא דאיתא ביבמות (דף פ"ו) דכהנים נמי איקרו לויים, לאו מדין משפחת לויים הוא דאיתנן עלה, כי אם מדין כהונה שכוללת בה גם עניני לויים", והיינו שכל כהן אין בו גם דין לוי וגם דין כהן, אלא הוא רק דין כהונה, ודין הלוייה הוא רק מוכח הכהונה בעצמה שהיא כוללת גם תורת לוייה, ולכן כשפקע לה דין הכהונה מומילא כבר אינה לוייה.

ואמור רבינו, דמוכח מכאן דדין זה אינו רק במי שהיה כהן מעיקרו, אלא גם מי שהיה לוי מעיקרו דמה שהוא כהן מפקיע ממונו שם לוי. שהרי פנחס מעיקרו היה לוי, ואי נימא דמשפחת כהונה אינה מפקיעה שם משפחת לוייה, אלא רק שכל כהן לא הוי בכלל לוי מעיקרו, א"כ כל הך דינא דכהנת שנבעלה בנה חייב יהא רק בשאר משפחות הכהונה, אבל במשפחת פנחס לא יהא כן, שהרי פנחס היה לוי מעיקרו, ואף שנעשה כהן לא פקעה לויותו, וזה א"א לומר, ובהכרח שגם אם היה לוי מעיקרו פוקע ממונו שם לוי בהיותו כהן.

למ"ד לא נתכנה עד שעשה שלום בין השבטים היכן נתכנה בניו

ואמור רבינו, שבעיקר הדבר דלא נתכנה פנחס, איכא מ"ד בגמ' (שם) דלא נתכנה פנחס עד שעשה שלום בין השבטים (והיינו בסוף חיי יהושע), ויל"ע מה דין בניו שנולדו לו קודם לכן, האם הם התכנה עמו או לו, ומצינו לו בן 'אבישוע' כפי שכתוב בדה"י (א', פ"ה ופ"ז), וא"כ מה היה דינם של בניו. והרי ודאי היו כהנים, שהרי צדוק הכהן היה מצאצאיו, וילה"ס האם צ"ל שכל בניו [או עכ"פ בן זה שהיה כהן, שמצאצאיו היה אביתר הכהן] נולדו לו אח"כ ולכן היו כהנים, או דנימא דלהך מ"ד צ"ל שנתכנה גם בניו יחד אתו.

ואמור רבינו, שבסדר הדורות שם בדה"י עד צדוק הכהן, חזי' שהאריכו ימים טובא, שהרי היה מאות שנים והיו כמה אנשים בלבד [שמפנחס עד אביתר היה ח' אנשים בלבד, וצדוק הכהן היה בימי דוד]⁵.

עוד אמר, דהנה בריית שלום קטיע, [נבשית רע"א (מההד"ק סי' ע"ה) דן מה צורת כתיבתה], וי"ל שנרמז בזה מה שפסקה כהונה גדולה מפנחס עד צדוק, וא"כ הקטיעא היא לרמז על הפסק זה.

בדין בועל ארמית

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן כֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָא אֶת קִנְיָאֲתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֲתִי, (כ"ה י"א).

בדין האשה דנהרגת מדין תקלה וקלון

שאלו לרבינו שליט"א, דהנה כתב הרמב"ם (פ"ב מואס"ב ה"י) בדין בועל ארמית גם האשה נהרגת מדין תקלה וקלון, ואייתי קרא דהן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם, שנהרגו הנשים מחמת כן במלחמות מדין, האם גם בה יש דין בשעת מעשה דוקא כמו בבוועל שאם פירש אסור להרגו או שכיון שהיא רק מדין תקלה הוא גם לאחר מעשה, ואמור שיל"ד בזה.

והראו דבדברי הרמב"ם יש קצת סתירה בזה, דבה"ה כ' שאין הקנאי רשאי לפגוע בהם אלא בשעת מעשה, ומשמע שגם בה נאמר דין זה, ואילו בה"י מבי' ברמב"ם דהיא נהרגת מדין תקלה וקלון, ומושמע דגם אח"כ היא נהרגת, שהרי תקלה וקלון שייך גם אחר המעשה, והכי הוה בהריגת בנות מדין. והביאו עוד שהטור והסמ"ג אייתו לל' הרמב"ם אין הקנאי רשאי לפגוע בו, ומשמע דרק בו נאמר דין זה אבל היא נהרגת גם אח"כ. ואמור רבינו לעיין בשנו"ס ברמב"ם פרנקל, והראו ששם כבר עמדו בזה ד"ל דמחמת כן שינה הסמ"ג ללשון הרמב"ם¹.

ושאלו לרבינו, האם יש בהריגת האשה דין 'קנאים' דוקא (אי נימא דבעלמא איכא דין קנאים דוקא, או עכ"פ שייכוון לשם שמים, עי' בתחילת הדברים), או דאף שאינם קנאים רשאים כיון שהוא מדין תקלה, והשיב רבינו, דלכא' אין בזה דין קנאים, אמנם כ"ז דוקא אי נימא דהיא נהרגת אף לאחר מעשה, אבל אם היא נהרגת רק בשעת מעשה יל"ד.

ועוד אמור רבינו, שיל"ד אם הבוועל עצמו אם חזר בתשובה אי רשאי להרוג את הנכרית מדין תקלה וקלון, ושאלו לרבינו, מדוע נקט דוקא אם חזר בתשובה, דלכא' יכול להרגה גם אם עומד בעבירתו, ואמור רבינו דאין הכי נמי, אלא שאם בא לשאלנו ע"כ שחזר בתשובה.

ואמור רבינו, שמצינו שיטת ר"א הגדול, שהובא בהגמ"ר ר"פ החולץ, דגם בבה על מומרת דינא הוא דקנאים פוגעין בו, ועיי"ש שמומור ג"כ פוסט מיבוס (עי' דבריו בהערה²), והביא שהחזו"א (אהע"ז סי' ד') האריך בדבריו. ושאלו לרבינו, האם גם במומרת יהא דין תקלה וקלון ותהרג גם היא, דשנא רק בעכו"ם נהרגת משום דלא חס רחמנא עלייהו כ"כ, אבל בישראל אינה נהרגת, והשיב, שנראה גם במומרת יהא הך דינא ותהרג.

צורת הדינת הבוועל

שאלו לרבינו, אם הקנאי רשאי להכות את הבוועל אם אינו יכול להרגו, ואמור שיל"ד בזה, אבל להכותו מכות רבות עד שימות ודאי רשאי (דכ"ז הוא בכלל להרגו), וכן פשוט שרשאי לקרוע את בגדיו כדי להרגו³.

ושאלו עוד, אם הקנאי רשאי להשקות את הבוועל בשעת מעשה סם המות שימות אחר זמן [וכן להכותו מכות מות שלא ימות בה מיד], שהרי לא ימנע אותו מן המעשה, ואמור רבינו, שאין כלל דינא דימנע אותו מן המעשה, אלא רק דין עונש, וודאי שרי גם אם ימות אח"כ, עוד שאלו, האם רשאי הקנאי לזרוק חץ שיפגע בו אחר שיפרשו, [שהרי אחר שיפרשו אין רשאים להרגו ומואידך בשעת ההכאה הוא בר קטלא], ואמור שרשאי.

1. ועי' אגרו"מ אהע"ז ח"א סל"ח.
2. ז"ל, 'מצאתי תשובה מרבינו אברהם הגדול מורגנשפור"ק וזה לשונו, על יבמה שנפלה לפני מומר איכא דברים בגו אי בעי אפילו חליצה דבמקום ערוה הוא דקנאין פוגעין בו דגם הנבעלת לארמאי קנאין פוגעין בו, עכ"ל'.
3. היינו דכל דבר שהוא בכלל סדר ההריגה הותר בכלל להרגו, ופעם אחרת אמר רבינו, מדין שלא יהא ממונו חביב עליו יותר מגופו.
4. עי' דה"י א' פ"ה ל - ל"ד, 'אלעזר הוליד את פינחס פינחס הוליד את אבישוע, ואבישוע הוליד את בקי ובקי הוליד את עזי, ועזי הוליד את זרחיה וזרחיה הוליד את מריות, מריות הוליד את אמריה ואמריה הוליד את אחיטוב, ואחיטוב הוליד את צדוק וצדוק הוליד את אחימעיץ'.
5. א"ה, ובאמת י"ל, דחדא מתרצתא בחברתה, דהנה פנחס האריך ימים הרבה, עד ימי פלגש בגבעה (כמב' שופטים פ"ט) בימי כושן רשעתיים, וכ"כ סדר עולם פ"ב, (ועי' בסדר הדורות תשס"ד, ותת"א), וא"כ י"ל דחי עד ימי יפתח, ובזה עברו שנים רבות [וכ"ז צריך חשבון הדורות, ול"ע].
6. שבימי פלגש בגבעה ניטלה הכהונה מפנחס, וחזרה לו אח"כ לצדוק, ע"י שחטאו בני עלי. עי' תנא דבי אליהו רבה פ"ב.

התומים

הגאון בעל התומים, כידוע שחשדוהו שהוא מכת הש"צ, ולכן השביעוהו דיני המבורג שאינו שייך אליהם, והיה מוהדיינים שרצו לנצל הזדמנות זו, להשביעו גם שבועת מומון על ענין אחר שלא יכלו להשביעו, מפני שאין מושביעין ת"ח ע"ז בפנ"ע, רק אגב שבועה אחרת, והדבר תמוה שהרי אין השבועה הראשונה מענייני השבועה הרגילים, אלא השבועה כאן הוא רק כהצהרה והודעה. ראיתי הסכמה של השאגת אריה שכותב על הגאון התומים בספרו יערות דבש, וכותב עליו הצדיק לפני הגאון, ובעיני זה היה תמוה למה כתב כך צדיק לפני גאון, וחשבתי פשט כי הרי רדפו את התומים מפני שחשבו ששייך לכת הש"צ, לכן הקדים את התואר הצדיק. ויש סיפור מהאור שמוח עם משמעות גדולה, שהרב טביומי מת"א פירסם, שהאור שמוח הגיע לאיזה מקום, וקבוצת רבנים הלכו לקבל את פניו, וכשבאו לאכסניא, ראו ששקוע בספר ולא הרגיש בהם, וכשראה אותם התנצל, וראו שהספר שלמד בו היה התומים, פנה אליהם האו"ש ואמר להם מי ששינה את העולם בהבנה ובעמקות זה התומים ע"כ, והיום מי יודע מהתומים, מי מסתכל שם, זה ספר עמוק מאוד על השו"ע, בעבר היו לומדים הרבה בספר התומים, ובזמננו הפסיקו ללמוד בו וחבל, אני לא מדבר על חלק של הפלפולים אלא על חלק הביאורים שבו, התומים הוא היסוד של כל הספרים אח"כ. ובפ"א אמר: מסופר על הג"ר יונתן אייבשיץ, שפיזר הון על מצוות סוכה. שאלה: מה הסיבה שהגר"י אייבשיץ נקרא הרבי ר' יהונתן, תשובה: זה מפני המחלוקת שהיה לו.

הבעש"ט

מסופר על הבעש"ט, שעסק לפרנסתו במכירת דברים של סגולות, ועי"ז סיבב בערים, והרבה אנשים נפגשו עמו, וכך נתפרסם, ובעניין אחר מסופר שהבעש"ט היה מתפלל ותיקין. אומרים בשם הבעש"ט אתרוג ר"ת אל תאבני רגל גאווה.

שלשלת הקבלה

ספר שלשלת הקבלה כ' החיד"א בשם הגדולים שא"א לסמוך עליו, אמנם אנחנו מביאים אותו, אבל א"א לסמוך עליו, והחיד"א היה אחרי בעל סדר הדורות, וראה שמביא אותו, יש בשלשלת הקבלה דברים שלא יתכן שהיו מצד הדורות, הוא היה איש טוב, אבל כל מה שראה שכותבים, הוא כתב.

הסדר הדורות

בעל סדר הדורות היה רב גדול, מגדולי הרבנים בזמנו, ויש לו הסכמה מהבית הלוי במשכיל לאיתן, בספר סדר דורות, יש את החלק של התנאים ואמוראים, שאת זה חשוב מאוד לראות, זה בנוי על ספר יוחסין, ופעמים שמושיג עליו, ובשאר הספרים שמביא, צריך לראות, האם הספרים שמביא הם ספרים מדויקים או לא, כי מעתיק משלשלת הקבלה שהחיד"א אמר שהוא לא מדויק, ידיעת ההיסטוריה של סדר הדורות, זה מתאים למי שיש לו חוש לעניין הזה, ומי שאין לו חוש לזה, לא יצליח לדעת, ויש מעטים שיודעים בעניינים אלו.

המהר"ל מפראג

המהר"ל מפראג היה אחד מגדולי הפוסקים, רואים את זה בתשובות שכותבים אליו, איך מתייחסים אליו, וכן רואים איך שהב"ח, ואחרים מביאים אותו, בהלכה הוא נחשב מאוד מהשורה הראשונה, המג"א מביא אותו פעמים רבות להלכה, ויש במדרכי למטה הגהות שלו, וכן המהר"ם שיף מביא אותו הרבה פעמים באגדה, בדורות האחרונים המהר"ל התפשט מאוד.

השאגת אריה

כשהשאגת אריה אומר דבר, אי אפשר לשאול עליו, שלכאורה יש גמרא שלא כדבריו, אבל אפשר לשאול ולומר, שיש לעיין מוגמ', אגב בפנקס העיר מנ"י יש תיאור שלם, דברים מרשימים מאוד, מה שהיה בפטירת השאגת אריה, שדיבר קודם פטירתו דיבורים גבוהים בקבלה, ולא היה ידוע קודם לכן שיש לו ידיעה בקבלה, ובכל ספרי השאגת אריה, לא מוזכר כלל עניני קבלה.

החיד"א

החיד"א מספר שהתארח בפורים אצל הג"ר שאול מאמשטרדם, והזדעזע מהפורים תורה שהדרשן שם אמר, על מה שכתוב בחז"ל שא' עלה במצות אביו לעשות שילוח הקן ונפל מן הסולם, ולא האריך ימים כברכת התורה, מפני שכתוב למען ירבו ימיכם על האדמה, ולא על הסולם שהוא נפל מן הסולם, יש לו ספר הנקרא מעגל טוב, שם מספר שנסע בהרבה מקומות, והחיד"א תמה שם מאיפה בא כל המנהגים של פורים, בארץ ישראל לא נהגו בזמנו כך, החיד"א בשם הגדולים, לא מזכיר כמעט מובני דורו, אמנם הוא מזכיר את הפני יהושע וכותב שראה אותו ומראה פניו כפני שכינה וכמלאך אלוקים, ומזכיר את הבעש"ט רק בדרך אגב, שהוא רק שמע שיש את הבעש"ט, הח"ח בהקדמה לליקוטי הלכות כותב, על הספר שם הגדולים שהוא מדקדק מאוד, ואפשר

לסמוך עליו, וידוע שהוא מדקדק מאוד. החיד"א, לא צריך הסכמות. החיד"א כותב בספרו שנפגש עם גוי צרפתי שרצה להתגייר, ואמר לו שלא צריך להתגייר, ויש שם פלא שלימדו לומר שמע ישראל לקבל יחוד ד', זה חידוש גדול, כך כותב ביומן שלו, החיד"א היה בעל זיכרון גדול.

הפרי חדש

בפרי חדש כותב שבזמנו רוב ירושלים אוכלים חמץ גמור שלא יודעים לזהר באפיית מצות, וכותב שם רשימה של טעויות באפיה. בדורו של הפר"ח, לא קיבלו את דבריו, כי כותב נגד כל הפוסקים, אבל דור אח"כ בא תלמידו רב במצרים שכל פסקיו ע"פ הפר"ח, ועי"ז נתקבל, הגר"א החשיב מאוד את הפר"ח, מעתיק הרבה תמצית פר"ח, והתבאזר שור כתב נגד הפר"ח, כתוב שהפרי חדש ביקש שיתנו בקברו את כתביו. (אחד אמר שהיה צריך בתחילה התנגדות, כדי שלא יזלזלו בחכמים, והסכים).

החכם צבי

החכם צבי היה אשכנזי, ואת השם של הספר שלו, הוא קרא כך.

הנודע ביהודה

המהר"ל צינץ התארח בליל הסדר אצל הנוב"י, ומועד שראה שריסקו את החרין, ולא כהנתה"מ שסובר שצריך לאכול את החרין חי.

הרע"א

את הרע"א מעריצים, מתייחסים לרע"א כאל ראשון, אמנם לא להכרעה לדינא, אבל מדקדקים בכל מילה שלו כמו בשל ראשון, וכל צד שלו כמו רשב"א, ולומדים את הרע"א באותו סוג לימוד כמו שלומדים רשב"א, ומי שלומד רע"א יודע מה מוזכר, ויש לדעת שלא חולקים על הרע"א, את דברי הרע"א צריך ללמוד היטב, יש כאלה שחולקים רק את הנקודות שכותב, ללמוד תשובה שלימה ברע"א זה עבודה קשה, ומשימה גדולה, ויכול לקחת כמה ימים, הרע"א זה עולם גדול, צריך לזה הרבה עמל ושימת לב, איך שהוא בונה את הראיות שלו בעומק הסברא, ומוחשב עד עומק הדברים, הג"ר חיים ברלין בן הנצי"ב כותב שאביו החשיב את הרע"א נגד הרבה אחרונים יחד, יש ברע"א ויכוחים עם הנתיב"מ והבית מאיר, ויכוחים נפלאים מאוד, הלך וחזור, אגב יש דברים שמוזכרים מהרע"א, שאינם מהרע"א, שאלה: הרע"א כותב פעמים צ"ע או צע"ג או צע"ק מה כוונתו. תשובה: זה תלוי בחומר הקושיה, וזה לא כמו דרגות עיון אלא דרגת הקושי בקושיה. גם רואים שפעמים כותב וד' יאיר עיני, ובניו כותבים ע"ז שכוונתו שכותב תפילה, צ"ע זה נוסח מקובל, ויש סיפור ענווה מהגרע"א, יש תשובה שכותב, שאיזה עובר אורח טען, שכשבשר טריפה חם נוגע בבשר כשרה, הבליעה הולכת ישר ולא מתפשט לצדים, וטורח הגרע"א להוכיח מגמרות לא כמו שאותו אחד אמר, והטעם בזה מפני שיהודי אומר משהו צריך לחשוב, אולי הוא אומר טוב וצודק והגרע"א לא אמר לעצמו, הנה אני הגרע"א, והוא רק יהודי פשוט, אלא הקשיב ושמע לכל אחד, וזה דבר שלא נהגו בזמננו, ויש סיפור נוסף, שהיה נידון בקידושין של אשה, והגרע"א צידד להחמיר, ורב אחד חשב סברא לקולא, וטורח הגרע"א להסביר, למה לא לומר כסברת אותו רב, ולאידך גיסא כשהתפארת ישראל כתב סברא לא נכונה, בעניין עירובין, כתב בתוקף נגד סברא זו, והתפא"י כתב לו שבעניין זה, איננו מחוברים. אמרו: שהרע"א נתייחד ביותר משאר גדולי הדורות בענוותנותו, ואמרו: העיקר בהרע"א זה החלק של לימוד התורה.

החתם סופר

מסופר שהחתם התארח בשבת אצל יהודי פשוט, והיהודי כיבד את החת"ס מאוד, אבל בסעודה שלישית הפסיק לכבדו, והחת"ס שהבחין בכך, תמה מה ראה שהפסיק פתאום לכבדו, ושאל אותו והשיב לו שכפי שידוע לו, שצריך לעשות קידוש בסעודה שלישית, וראה שהחת"ס לא נוהג כהלכה, לפי מה שידוע לו ההלכה, לכן הפסיק לכבדו. כידוע החת"ס היה חתנו של הרע"א, וקודם לכן בתו זו של הרע"א, היתה נשואה לת"ח גדול בשם הג"ר אברהם משה שנפטר צעיר, (והיה לה בת מנשואין אלו, ואח"כ החת"ס גידל אותה), ואפשר לראות בשו"ת הרע"א תניא תשובות, שהרע"א כתב לחתנו הג"ר אברהם משה, ובשו"ת הרע"א קמא הוא לא מוזכר כלל, ואפשר שהטעם מפני ששו"ת קמא נדפס בחי' החת"ס, ולא היה מתאים לפרסום בחייו, חתן נוסף של הרע"א הג"ר שמואל בירנבוים שהגיע מהחסידים, מסופר שלא נהג להניח תפילין בחוה"מ, והרע"א שאל אותו מדוע, ואמר הגר"ש שטוב שהרע"א לא אמר לו לברך, מובא באגרות סופרים.

המעשה חושב

המעשה חושב היה חתן הרע"א, ואינו נחשב באחרון, והיה אדם גדול וצדיק איני יודע להגיד את הדרגה שלו.

מהר"ט אלגאזי

מסופר שהמהר"ט אלגאזי היה בפרנקפורט, ואמר שם שיעור בהלכה, והחת"ס כותב ששמע את שיעורו, ומה שרואים בספרו על בכורות, עדיין לא הגיע לחצי כבודו.

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת פנחס תשפ"ו

חובת האדם ללחום מלחמת ה' בלא להתפעל מדעת הציבור

"בקנאו את קנאתי בתוכם", (כ"ה, י"א)

ראוי להבין מהו ההדגשה שהדגיש תורה "בתוכם", וידועים דברי הספרנו שלהורות בא שפנחס קנא קנאת ה' בפרהסיה ולא בצנעא כדי לכפר על בני ישראל.

ומן הגר"ז זצ"ל פירש בזה עוד באופן אחר, שכל עיקר ההלכה ש"בוועל ארמית קנאים פוגעים בו" נאמרה רק בפרהסיה, אבל בצנעא אין היתר לקנאים לפגוע, ולכן הדגיש תורה שפנחס קנא קנאת ה' "בתוכם" והיינו בתוך בני ישראל בפרהסיה, ולכן הותר לפנחס לפגוע בו.

ונראה לפרש עוד בכוונת הלשון "בתוכם", שהדגיש בזה תורה מעלתו של פנחס שלא התפעל מהציבור סביבותיו ששתקו, שהלא זמרי עשה את מעשיו לעיני כל ישראל, וכמו שנאמר (כ"ה ו') "ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל", וכל עם ישראל עמדו ושתקו ולא יצאו ללחום מלחמת ה' (וכמבאר בסנהדרין פ"ב ע"א על הפסוק "והמה בוכים"), ומ"מ פנחס לא נחלש בדעתו מזה, ולא אמר לעצמו מה לי להילחם בשעה שכל עם ישראל עומדים ושותקים, אלא חירף נפשו לצאת למלחמת ה' בלא שום חשבונות, וזהו מה שנאמר "בקנאו את קנאתי בתוכם", והיינו בעמדו בתוך כל ישראל ששתקו, ו"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום", דכיון שנלחם למען כבוד שמים בלא התפעלות מ"מה יאמר", ולא נגרר אחר דעת הציבור ששתקו, לכן יזכה לשכרו.

וזהו לימוד לדורות לדין, שלא להתפעל מ"מה יאמרו הציבור", אלא לחשוב רק על דבר אחד: "מהו רצון הקב"ה", והעושה כן יכול לפעמים להציל את העולם כולו, וכמו פנחס שבפעולת קנאותו בתור יחיד, זכה לבטל כעס הקב"ה מעל כל ישראל ולהצילם מכליה, ושילם לו הקב"ה שכר רב.

גודל כוחו של היחיד וחובתו לפעול למען כבוד שמים

ונראה עוד לבאר בכוונת הלשון "בתוכם", דלרמז בא שפנחס היה נחשב ליהודי רגיל בין כולם ולא היה לו משרה בתוך העם, ואעפ"כ לא זלזל בכוח עצמו, ולא חשב לעצמו שאינו אלא עוד יהודי בין כולם ואין בכוחו לפעול להציל את כל ישראל, אלא קם "מתוכם" להילחם מלחמת ה'.

ורמז יש בזה לדין כמה גדול כוחו של כל יחיד מישראל, שלעולם אין האדם יכול לזלזל בערך מעשיו ולהימנע מפעולה טובה מתוך מחשבה שאין בזה תועלת, שהרי אפילו יהודי הנחשב "בתוך העם" ללא משרה מיוחדת, יכול לפעמים בפעולה אחת להציל את כל בית ישראל מכליה ממש.

והדברים אמורים שבעתים בזמנים שיש לפעול לחיזוק התורה, דהחלש יאמר גיבור הנני לעשות ולפעול לחיזוק שמירת התורה, שהרי גם יהודי העומד בין שורות העם ללא משרה של מנהיג, יכול לזכות להציל את כל בית ישראל. [וכמובן הכל בהתייעצות עם גדולי תורה, שהרי גם פנחס לא עשה כן על דעת עצמו אלא קיבל רשות ממשה רבינו וכן"ל].

חובתנו ללחום את מלחמת ה' ולא להסתפק רק בכאב לב

"בקנאו את קנאתי בתוכם", (כ"ה, י"א)

מ"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה רגיל להביא דברי התרגום יונתן על הפסוק (כ"ה ו') והמה בוכים פתח אוהל מועד, "אינון בכין וקריין שמע וקימין בתרע משכן זמנא", - [הם בוכים וקוראים שמע ועומדים פתח אוהל מועד], והיה אומר שמבאר בדברי תרגום יונתן שכל עם ישראל רצו להראות שאין להם חלק ושייכות עם זמרי, ולכן קראו קריאת שמע וקיבלו על עצמם עול מלכות שמים, וסברו שדי בכך שהם

קוראים קריאת שמע ומכריזים בזה שהם נאמנים לה' ולתורתו ואינם מסכימים בליבם למעשה זמרי, וחשבו שאין צורך לצאת ללחום מלחמת ה'.

אבל פנחס טען שבזמן חילול ה' אין מספיק בתפילה ובקבלת עול מלכות שמים, אלא צריך לצאת במסירות נפש למלחמה נגד הפושעים, ולכן יצא מיד ולקח רומח בידו, ואכן רק בזכות פנחס הפסיקה המגיפה, אך לולא קנאותו של פנחס היה הקב"ה מכלה את ישראל רח"ל, [וכמפורש בתחילת פרשת פנחס "ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי"]. ומשום שבזמן חילול כבוד ה' אין מספיק לכאוב בלב על חילול ה' או לגנות בפה את הפושעים, אלא צריך לגשת למלחמה במסירות נפש.

וראויים הדברים למי שאמרם, שכן מ"ר זצ"ל היה בעצמו נאה דורש ונאה מקיים, ובעצמו טרח ויגע להעמיד ישיבות ומוסדות להציל את ילדי ובחורי ישראל כדי להציל מיד הפושעים, ולא אמר לעצמו די בכך שמחה נגד הפושעים, אלא עשה פעולות להציל מידם, והיו מרגלא בפומיה שבזמן שהפושעים מרימים ראשם, אין מספיק מה שאנו מחזקים את עצמינו בתורה ויראה, אלא חובתנו לפעול לצמצם את השפעתם ולהרים את קרן התורה בכל יכולתנו.

קנאות היא סוגיא של שלום ולא של מחלוקת

"הנני נותן לו את בריתי שלום", (כ"ה, י"ב)

"אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו."

שמעת" מפי ראש ישיבת חברון הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל לבאר דברי חז"ל, דבאמת ראוי להתבונן מדוע שילם הקב"ה לפנחס במידת השלום כשכר על מעשה הקנאות, והרי לכאורה אין שום שייכות ביניהם, ואדרבה הם נראים כדבר והיפוכו, שהקנאי מתעסק במלחמות והרי הוא הולך בדרך הפוכה לגמרי מבעל השלום שמרבה שלום ואהבה בעולם.

ועל זה תירצו חז"ל, שכיון שפנחס נלחם כדי להשיב את חרון אף ה' מישראל, אי"כ נמצא שבאמת פעולתו היא פעולה של עשיית שלום, שבזה הביא לשלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ולכן ראוי לו לקבל את ברכת השלום בתמורה למעשיו. וזהו מה שאמרו "בדין הוא שיטול שכרו", דמגיע לו בדין וביישר להתעטר במידת השלום, כיון שעשה מעשה של שלום.

וביאר הגר"י סרנא הדברים עפ"י משל לשר צבא שראו שבאו אויבים להילחם בעיר ולהרוג את יושביה, והוא לא התמהמה אלא יצא מיד למלחמה והשיב לאויבים מנה אחת אפי"ם והרגם והדפם מהעיר והציל את כל יושבי העיר, דהנה בוודאי אין ראוי לקרוא לשר זה בתואר "איש מריבה" אלא בתואר "איש שלום", שהרי לא הלך לריב עם האויבים מתוך מטרה לריב עמהם, אלא כל מעשיו נעשו אך ורק מתוך רצון להשכין שלום בעיר ולהציל בכך את אנשי העיר וכך גם פנחס כיון שלחם כדי להשכין שלום בין ישראל לקב"ה, הרי הוא נחשב "לאיש שלום", ולכן שכרו הראוי לו הוא "בריתי שלום".

והוסיף הגר"י סרנא, שלא כן אותם קנאים מזוייפים המתעטרים בכתר הקנאות, ורודפים את כל מי שאין ליבו נכון עמם בכל מיני רדיפות ואין כוונתם לשם שמים, אינם ראויים לתואר "אנשי שלום" אלא אדרבה ראוי לכנות אותם בתואר "אנשי מריבה".

וזהו לימוד גדול לדין, שבשעה שיש פרצה בדת רח"ל ויש צורך לצאת לשמור על גחלתה של תורה, אין לנו להימנע ממלחמה מתוך מחשבה כי אנשי שלום אנחנו ולא אנשי מלחמה, אלא אדרבה ראוי לדעת שהסוגיא שעוסקים בה איננה סוגיא של "מחלוקת" אלא של "שלום", שבכך מרבים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ומשבתים חרון אף ה' ועושים נחת רוח למעלה.

בבריסק של רבי חיים

(מתוך ספר 'מעונות אריות', תשנ"ח למחבר הרב יעקב פרידמן שליט"א על רשותו להעתיק הדברים במסגרת זו לתועלת הרבים)

והעצומותיו של הצעיר כבשו את רוחו. ועוד באותו ערב הציע רבי חיים לעילוי הפולני בן ה-17, חסיד גור שלמד משניות בביתו של אבא, את ציר'ל בתו היחידה לאשה.

הירשל הנפגע שאל בעצת רבו ה'שפת אמת', שהשיב לו:

"אם מציעים לך - חטוף ואכול!"

כשנשאל אחר כך רבי חיים מדוע לקח לבתו היחידה חתן גור'אי שהתפתח לבד בביתו, ולא בחר חתן מבעלי התריסין של עולם הישיבות נוסח ליטא, השיב:

"ראשית, הירשל שלי זכה לאוצר בלום של חריפות ובהירות וישרות שאין שני לו. ומעלה נוספת להירשל שלי, שמוחו הישר כפלס ולבו הבהיר טרם נתעקמו בסברות מגומגמות שהיה עלול לספוג בין בעלי תריסין בעולם הישיבות. וכך אוכל לעצב את מוחו ולבנות אותו על פי דרכי".

◆◆◆

לאחר נישואיו עבר רבי הירשל גליקסון לגור בקרבת חמיו בבריסק, ונפשו דבקה בנפש רבי חיים. היה יושב לילות כימים במחיצתו בבריסק, ויונק מלשד-תורתו. בשנים ההן למד בחברותא עם גיסו מרן הגר"ז הלוי. בהיכלו של רבי חיים רכש הגור'אי הצעיר את החתך הלמדני הרבי-חיימי, את הבהירות והשפה שנהגה שם, וקנה אותם בלמדנות הפולנית שספג בילדותו בוורשה בצילו של הסוכטשובי.

תוך שנים ספורות הפך לגאון עולם.

◆◆◆

בתקופת מלחמת העולם הראשונה פתח רבי הירש יחד עם גיסו מרן הגר"ז את ישיבת 'תורת חיים', הישיבה הליטאית הנוודת בוורשה. וכדי להחזיק את הישיבה כלכלית נהג להגיע שנה בשנה למספר שבועות ללונדון. בשבועות הללו נהג להתאספן וגם לעשות את שבתותיו בבית במנור ראדא, בית משפחת שטרנבוך.

רבי הירשל היה אדם בעל כוחות לא שגוריים. גם בתורתו גם בעבודתו ששילבה את הבהירות מבית בריסק, אורו של ה'שפת אמת' וחריפותו של הסוכטשובי. העזות דקדושה עמה השקיף אל החיים, השקידה העל-טבעית שלו, וגם דקדוקי ההלכה הנוראים שלו, חרגו מכל מה שידע וראה העולם.

דמותו של רבי הירש הפעימה את רוחו של הילד משה שטרנבוך בן ה-12, ונטעה בלבו הרך מושגי גדולה מרקיעי שחקים. 85 שנים חלפו מאז הימים במחיצתו, ועדיין הם חרותם על לוח לבו. למעשה רבי משה שטרנבוך היה מהדמויות הבולדות שעקבו אחר הנהגותיו ועמדו על סודו.

החורף הסתער אותה שנה בחמה שפוכה על ורשה, ושיבש את התנועה בעיר הגדולה, שהתנהלה בכבודות גם בימים כתקנם. כיכרות המטרופולין התרוקנו. למרות הקור והשלגים, ניכרה בבית בקצה רובע פראגה תכונה רבה. עשרות יהודים מכל קצווי הקשת היהודית נהרו לבית הנמוך ברחוב אנלצ'בי כדי להקביל את פני האורח הדגול.

רבה הגדול של בריסק, רבי חיים סולובייצ'יק, הגיע לביקור בוורשה לדרוש ברופאים. כל ביקור של רבי חיים היה יום חג בוורשה. יהודים היו נכנסים להתברך, לדרוש בעצתו, בעלי תריסין נכנסו לשטוח ספקות, לברר סוגיות או סתם 'לדבר בלימוד'.

בין הלמדנים שהתקהלו, נדחקו שניים מצעירי חסידי גור בוורשה. נתן שפיגלגלס, מוח פולני חריף, בעתיד הוא עתיד לכהן כראש ישיבת 'עמק הלכה' הוורשאית. והירשל גליקסון, עילוי עצום בן 17, בעל מוח כביר חובק עולם. גם לו שאלות שהדירו מעיניו שינה, וביקש לשטוח לפני ארי התורה.

הירשל היה בנו של רבי אברהם יעקב גליקסון, מלמדני ונגידי ורשה, חסידו של הסוכטשובי בעל 'אבני נזר'. הירשל עצמו התקרב לבעל 'שפת אמת', ושני מאורי האור העשירו את נעוריו. את הירשל בנו העילוי לא שלח אבא לישיבה. במקום ישיבה דאג לפנק אותו פינוק רוחני, ודאג לו לחברותות בביתו, ממייטב למדני ורשה. עד גיל 15 למד בהוראת אביו ששה סדרי משנה בלבד, ואת הגמרא למד מתוך המשנה.

היה זה פלא בתוך פלא. מתוך ששת סדרי המשנה ובעזרת מוחו האדיר השיג הירשל הצעיר עמקות נפלאה וידיעות רבות חלקי התורה. סיפרו שכוח הסקרנות שלו היה עז כל כך, שבשעות של לא יום ולא לילה רכש ידיעות בשפות אנגלית ופולנית, רוסית צרפתית וגרמנית.

אותו ערב בסמטת אנלצ'בי, כשהתייצב לדבר בלימוד עם רבי חיים היה הירשל בגיל 17. שנתיים בלבד מאז מלאו לו 15, הגיל בו התיר לו אבא לפרוש את חכתו על פני ים התלמוד.

כשהירשל התייצב לפני רבי חיים ותורתו, כבר היה לו יד ורגל בכל מכמני תורה.

◆◆◆

ארבע שעות רצופות, נצח במושגי הזמן של רבי חיים מבריסק, שקעו השניים בלימוד. הירשל שוטח את ספקותיו, רבי חיים מאיר, מתווה. מילה בסלע. הירשל אינו מרפה. הוא שב ומקשה, חותר בנחישות לנקודת האמת.

רבי חיים היה מוקסם. הק-רוחו, בהירותו

(מתוך הספר הנודע 'גדול בקרבך' ותשנ"ח למחבר על הסכמתו להבאת הדברים לתועלת הרבים)

על מגש של כסף

מגש של כסף היה בביתו של רבינו, מגש יפה ונוצץ אותו קנתה הרבנית שטרנבוך ע"ה לכבוד חג הפסח.

אך הנה הגיע היום, הארון שבו מאוחסנים כלי הפסח נפתח, ומגש הכסף היפהפה יוצא אל אוויר המטבח. מה קרה? על מה ולמה יוצא לו המגש הפסחי בסתם יום של חולין?

תכונה רבה בבית רבינו. אימו החשובה מרת דבורה מגיעה אל בית בנה הגדול. היא באה מלונדון הרחוקה כדי לשהות במחיצת בנה לימים מספר. בנה התלמיד חכם המופלג נערך לקראת בואה. מה עז רצונו לכבדה בכל דרך אפשרית.

"ראי" הוא אמר לאשתו הרבנית, "כבוד האם עדיף מכבוד הפסח" וכדאי להוציא את הכלי היפה ביותר שבבית כדי לשמש בו את אמא. אשתו הרבנית הצדקת קיבלה את הדברים וכך יצא מגש הכסף אל המטבח של ימות השנה.

פעמים מספר הגיעה אם רבינו לארץ ישראל והתארח בביתו. בני הבית מזכירים בסילודין את ימי האירוח. עיניהם ראו ולא זר את גודל פחדו ויראתו בשעה שעמד עליה לשמשה.

כבר בשעות המוקדמות לפנות הבוקר מפעם לפעם התהלך ליד חדרה והצמיד את אוזנו אל דלת החדר לשמוע אם יש תזוזה כלשהי, אם נשמע רחש קל - הן רוצה הוא לשמש אותה מיד כאשר היא נעורה משנתה.

משאך נשמעו רשרושים מהחדר היה רבינו קופץ כארי כדי להגיש לה כוס תה כמסורת בני אנגליה הרגילים בשתיית תה. היה זה מחזה יוצא דופן - שהרי לעצמו מעולם לא הכין כוס של חמין ואשתו הרבנית היתה מכינה עבורו כוסות תה והגישה לפניו את כל הנצרך במסירות, מכל מקום על הזכות להכין כוס תה לאימו לא רצה לוותר. עתה הגיע תפקידו של מגש הכסף הפסחי.

כוס התה הונחה בכבוד ובמורא על המגש הנוצץ והובלה אחר כבוד אל חדרה של האם. הוא הניח את הכוס על השולחן אך לא מיהר לצאת מן החדר כהרגלו. רבינו התיישב והחל משיח עם אימו בנינוחות.

מספרים בניו של הגר"מ שטרנבוך - המחזה הזה של אבא משוחח שיחת חולין נינוחה היה מראה חריג ביותר. מעולם לא ראינו את אבא יושב ומשוחח שיחת חולין, אבל למען אימו - יצא רבינו מגדרו וישב עימה זמן ממושך כדי לשוחח איתה על דא ועל הא. ויהי כאשר יצאה האם מחדרה ופנתה לעסקיה, מיד קפץ בזריזות וניתר לחדרו ובלי כל שהות צלל אל מעמקי הסוגייה.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א

פינחס תשפ"ו (136)

שכר פרנסי ישראל

ב"ה.

ע"ל שאמירת 'אשריך בעולם הזה' היא על שזכה יהושע להיות המוציא והמביא את ישראל בזכותו, וכמו שפירש"י עה"פ 'אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם' שהמנהיג האמיתי של ישראל הולך בעצמו בראש העם במלחמה, ואינו שולח אחרים במקומו. וכל שורש מהותו של מנהיג כזה, שאין עיקר מציאותו ועניינו לטובת עצמו והנאותו האישית, אלא כולו נתון ומשועבד לטובת הכלל ולהשפעה עליהם, בעוד הוא עצמו נותר נקי ופרוש מכל נגיעה של קבלת פרס והנאה אישית בעוה"ז, ועל חירות נפלאה זו מנגיעות העולם א"ל משה 'אשריך בעולם הזה'.

ואפשר להוסיף ע"ד מה שאחז"ל בגמ' תענית דכ"ד ע"ב על רבי חנינא בן דוסא: 'כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא די לו בקב חרובין מער"ש לער"ש', והנה שורש מהותו הרוחנית של מנהיג ישראל האמיתי שזה למידה זו, שכשם שר"ה הי' הצינור שדרכו ניזון העולם כולו והושפעה לו טובה בזכותו, למרות שהוא עצמו לא נהנה כלל מהשפעה זו, כך גם יהושע בן נון זכה למעלה העצומה הזו, להיות המשפיע והמועיל לכלל ישראל, שכל בני הדור ניזונים בזכותו ובכוח הנהגתו, והוא עצמו הי' מוקדש ומזוקק לתכלית 'אשר יוציאם ואשר יביאם', ועל עצם הזכות הנפלאה הזו, להיות כלי שרת להשפיע ברכה וטובה לבניו של מקום בעולם הזה א"ל משה רבינו 'אשריך בעה"ז'.

ויעש משה כאשר צוה ד' אתו ויקח את יהושע ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה (כ"ז, כ"ב)

ופירש"י: 'ויקח את יהושע' לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא עכ"ל, וביאר בעל 'שפתי חכמים' דכיון שא"ל הקב"ה 'קח לך את יהושע בן נון' ואח"כ נאמר 'ויעש משה כאשר צוה ה' אותו', א"כ מה יש להוסיף 'ויקח את יהושע', ותיירץ שבא הכתוב ללמד שמשה רבינו הוסיף משלו על הצינור, שהקב"ה ציוה על עצם הלקיחה בדברים כמ"ש רש"י עה"פ 'קח לך את יהושע בן נון' קחנו בדברים אשריך שזכות להנהיג בניו של מקום עכ"ל, ומשה הוסיף עוד והודיעו ג"כ מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא, ונמצא שמשה אמר ליהושע דברים נחמדים שלא נצטוו עליהם בפירוש ומתוך כך נתבארה כפילות הכתוב ע"ש.

ואולם יש לעיין בדברי רש"י אלו שהילק בין אמירת אשריך שזכות וכו' להודעת השכר לעולם הבא, וי"ל ש'אשריך שזכות' אינו מוסב כלל על שכר העה"ב אלא הוא שבח ותהילה על עצם הזכות והמעלה העצומה בעה"ז, ר"ל אשריך שזכות להתמנות ע"י אביהם של ישראל, להיות רועה ומנהיג לבניו של מקום, אשריך שיש בכוחך ובנפשך להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, להנהיג עם קשה עורף טרחנים וסרבנים, אשריך שזכות למידת אהבת ישראל גדולה ורחבה כ"כ עד שאתה מוכן ומזומן לקבל על עצמך עול כבד ומשא זה במסירות ובאהבה, שאין ספק שזו מעלה נשגבה ורצויה לפני המקום

'פני משה כחמה ופני יהושע כלבנה'

מפי רבו, ולא היתה הסמיכה אלא להעיד על המסירה של אותה תורה שכבר נתמלא בה יהושע מכבר, ולכן פעל משה בכל תוקף נדבת לבו בבי' ידיו בעין יפה, להודיע שתורת יהושע שלימה היא מכבר מצד ההשגה הלימודית האנושית.

אולם בצינור 'ונתתה מהודך עליו' הקפיד הקב"ה שלא יותן ליהושע אלא מקצת מן ההוד ולא כולו בשלמותו, ואמרו זקנים שבאותו הדור פני משה כחמה ופני יהושע כלבנה, ומה מוכח שענין ההוד אינו בכלל השגה שכלית, אלא אור עליון והארה נבואית מיוחדת בבחינת קירון עור פנים שאינו בגדר השגה אנושית כלל אלא השפעת שכינה הבאה מתוך מדרגה אלוקית נישאה, ומשה רבינו ע"ה העניו מכל האדם זכה לאור נשגב זה בשל מסירותו המוחלטת וענותו, אך הארה מעין זו אינה ניתנת להעברה והעתקה אנושית בשלמותה, אלא רק מקצתה 'מהודך' בלבד. וענין אותו 'הוד' שהוגבל ונתמעט, אין המוונה בוה לעצם ידיעת חוקי התורה והלכותיה, אלא אותה הארה עליונה ונשגבה של התורה, אור הפנים שבה, כעין מה שנאמר בברכת כהנים 'יאר ה' פני אליך' וכע"ז מצניו בגמ' ירושלמי שהיו פניו של רבי אבהו מאירות, ואמר עליו ר' יוחנן 'אורייתא חדתא אשכח' ומתוך כך הפיקו פניו זו ואורה, וזהו הודו של תורה, אותה הארה פנימית והשראת השכינה הבאה עם חידוש התורה והעמל בה באמת.

ומכאן יסוד גדול ולימוד עמוק למסירת התורה בין רב לתלמיד בכל הדורות, שאמנם כל

ויקמוץ את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר ד' ביד משה (כ"ז, כ"ג)

בפירש"י: 'ויקמוץ את ידיו' בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה, שהקב"ה אמר לו 'וסמכת את ידך' והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדושה ומלאו חכמתו בעין יפה עכ"ל, ונשאלתי מידידי הרה"ג ר' אברהם חיים פויאר שליט"א, על מה שמשה רבינו הוסיף משלו ועשה בשתי ידיו, דהלא כבר בידו א' מסר ליהושע כל התורה והחכמה הנצרכת להנהיגה, ומה נוסף בידו השני?

והנה עוד כ' רש"י 'כאשר דבר השם' אף לענין ההוד נתן מהודו עליו עכ"ל, ור"ל שבאמת שינה מן הצינור לסמוך בבי' ידים, ומ"ש 'כאשר דבר השם' ר"ל לענין ההוד וצ"ע, ולעיל פירש"י עה"פ 'ונתתה מהודך עליו' זה קירון עור פנים, 'מהודך' ולא כל הודך נמצאנו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה עכ"ל, ונראה שיש להבדיל בין השגה הנרכשת על ידי עמל אנושי, לבין השראה שבימית שבאה במישרין מן שמיא, דבאמת מעשה הסמיכה אי"ז פעולה חיצונית לבד, אלא מסירה רוחנית מלאה של כל עומק ההשגה התורנית, וכמאמרו ז"ל בריש מס' אבות 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע', והיינו דלא סגי בעצם הקבלה מצד התלמיד אלא צריך ג"כ 'מסירה' בכל עומקה ודקדוקה, ומ"מ כשעמל בה התלמיד בכל כחו ורואי לכך, נעשית לו להשגה אנושית. והנה כל מה שלמד משה רבינו והשיג, כבר קיבל יהושע בעמל רצון ושמיעה מדויקת

הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליין זצוק"ל גאב"ד שארית ישראל / חצי יובל לפטירתו - כ' תמוז תשס"א

והמרוימות של רבינו שליט"א, תפילה שבקעה מעומק הלב והותירה רושם עז על כל שומעיה.

בעת חוליו האחרון של הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליין זצוק"ל, שלח לבקש מרבינו שליט"א שיוראיל לצרף את חתימתו למכתבו האחרון אותו כתב הגר"ש זצ"ל סמוך לפטירתו, שעסק בענייני הרבנות באחת משכונות בני ברק.

מיד כאשר הוגש המכתב לפני מרן שליט"א, נטל מיד את קולמוסו וחתם עליו, ורק לאחר מכן עיין בתוכנו. לפליאת הנוכחים הסביר את הנהגתו ואמר: "הן הוא חמור דאתרא כאן, והוא הקובע".

לאחר מכן אמר רבינו שליט"א בהתרגשות: "כמה חברת הטוב אנחנו חייבים לרבי חיים שאול על מה שלקח על עצמו. לא זו בלבד שלא ציפה לכבוד, אלא אף התכוון לביזיונות. ואני אגלה לכם, שבאמת זכה לכבוד ולא לביזיונות, אך כל זאת משום שהלך מלכתחילה על דעת

הגאון הגדול זצ"ל עם יבלחט"א רבינו שליט"א

לקבל ביזיונות".

מרן שליט"א מעיד פעמים רבות, כי שמעו בעצמו מחמיו רבינו הגדול מרן זצ"ל, "שהוא מקנא במי שזוכה להיות עם רבי חיים שאול בעולם האמת" ביטוי נדיר המלמד על רום מעלתו ועל ההערכה העצומה שרחש לו רבינו הגדול זצ"ל.

כאשר הגיע רבינו שליט"א בצעירותו ללמוד בישיבת לומז'ה בפתח תקווה, כבר היה הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליין זצ"ל אברך מופלג. לאחר מכן המשיך הגר"ש ללמוד במשך שנים בבית המדרש לתורת ארץ ישראל בפתח תקווה, ושם התהדרק הקשר ביניהם.

אמנם היכרותם החלה כבר קודם לכן בבית מרן החזון איש זצ"ל. באותן שנים זכה רבינו שליט"א לשהות רבות במחיצתו של מרן החזון"א, ואף ישן בחדרו במשך כשנתיים, ושם נפגש פעמים רבות עם רבי חיים שאול, שהיה מבאי ביתו הקרובים. אולם דווקא בפתח תקווה הלכה הידידות והעמיקה, עד שגרסם ביניהם קשר של הערכה ואהבה מיוחדת, על אף פער הגילים הניכר.

לימים, כאשר כיהן רבי חיים שאול קרליין כמנהלה הרוחנית של ישיבת בית מאיר, היה הוא שנשלח ממרן הקהילות יעקב זע"א להזמין את רבינו שליט"א לשמש כבעל התפילה של הישיבה בימים הנוראים. בני הישיבה

זכו לשמוע את תפילותיו המרוממות, שהיו מעוררות את הלבבות לתשובה.

בני הישיבה מספרים, כי רבי חיים שאול היה אומר להם "כל עוד שר' מאיר לא מסיים את הקדיש שלאחר תפילת נעילה, עדיין עיצומו של יום מכפר". והיה מוסיף בהתפעלות: "הנעילה של רבי מאיר צבי מחזיקה את שערי השמים שלא ייסגרו". בדברים אלו ביטא רבי חיים שאול את ההערכה העצומה שרחש לתפילתו הטהורה

תלמיד שעסק ועמל בתורה בכל כחו והשיג את עומק דעת רבו, יכול לקבל ממנו סמיכה בעין יפה ובשלמות גמורה, שכן החלק הלימודי וההשגתי מסור בידי אדם, אולם עצם אור התורה, אותה הארה עלינה והשראה שמימית הנלווית אליה, אינה מסורה לשרביט

זירוז במקום שיש בו חסרון כיס

בשר ודם והיא תלו' במדרגת הנשמה, בענותותו של הלומד ובהשראת השכינה עליו. אין לה העתקה שלמה מרב לתלמיד, אלא הכל לפי ערכו ומעשיו של אדם.

פונים אל הציבור ומבקשים תרומה כספית, דבר הכרוך בחסרון כיס מצד התורם, אין להסתפק ברמזים, במליצות או בדיבורים כלליים. במקום כזה האדם זקוק לזירוז ולפנייה ברורה ומפורשת בשמו של עניין. אם לא נבקש בצורה גלויה, אין האדם מתעורר להבין את גודל הצורך, ודאי שלא יודרז לתרום, וכילי האי ואולי.

מעולם הייתי תמה מדוע אנו אומרים בתפלת המוספין 'ומנחתם ונסכיהם כמדובר' ובכל הנוסחאות שבתפלה שתיקנו לנו אנשי כנה' ג מצאנו 'ככתוב' 'כאמור' 'ונאמר', ומ"ש הכא שתיקנו 'כמדובר'. וב"ה זיכני השי"ת ומצאתי באילת השחר להמליכ"ם (אות שלד) דאמירה שלא נתפרש בה אל הזולת ר"ל אמירה בלב, ולא כן בדיבור שפירושה אל הזולת, אא"כ מפרש להדיא כדכתיב 'ודיברתי אני עם לבי'. ולפי"ז ביארת, שהרי יש בתורה ניסוך היין וניסוך המים, וניסוך היין מבואר בתורה במפורש, ואילו ניסוך המים למדו חז"ל מהיתור מ"ם יו"ד מ"ם ומהלכה למשה מסיני, אבל לא נכתב להדיא ויכול להיחשב כאמירה ולא דיבור, וע"ז אומרים 'ונסכיהם כמדובר' דהיינו ניסוך המים שכתוב להדיא ולא נסוך המים שנלמד ברמז ויותר נאות עליו לשון אמירה (דף על הדף תענית ב' ע"ב).

ישע"י עזים אָחָד חָטָאת מִלֵּב עַל־הַתְּמִיד וּמִנִּחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם (כ"ט, ט"ז) בפירש"י בשני נאמר 'ונסכיהם' על שני תמידים היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש, כמו שאמרו ר"ל בשני ונסכיהם, בשני ונסכיה, בשביעי כמשפטם, מ"ם יו"ד מ"ם, הרי כאן מים, רמז לנסוך המים מן התורה בחג עכ"ל, והוא מאמר ר' יהודה בן בתירא במס' תענית ד"ב ב'.

ובס' 'מושב זקנים' מרבותינו בעלי התוספות הקשו מפני מה הוצרכה התורה לכתוב את דין ניסוך היין במפורש ובגלוי, ואילו לגבי ניסוך המים לא כתבה ציווי מפורש והסתפקה ברמז קל בלבד, ותירצו בזה"ל: לפי שיש ב' חסרונים כיס צריך להזהר בפירושו, אבל מים שאין בהם חסרון כיס די ברמז עכ"ל, וביאור דבריהם הקדושים נראה להרחיב עפ"י מה ששינוי בגמ' מנחות דפג ע"ב אין זירוז אלא במקום שיש בו חסרון כיס, ושם נאמרו הדברים לגבי קרבן עולה, שכולו כליל למזבח ואין הבעלים נהנים ממנו כלל, ועל כן טבעו של אדם מתרשל בו והוצרכה התורה לזרז עליו במפורש. וה"נ בענין נסכי היין שדמיו מורכבים ויקרים, ובשעה שמנסכים אותו ע"ג המזבח נשפך כליל אל השיתין ואין לאדם שום הנאה ואכילה ממנו, ונמצא שיש במצוה זו חסרון כיס מרובה, ולכן הוצרכה התורה לזרז ע"ז בשפה ברורה, אבל לניסוך המים שהם מצויים לכל א"צ יותר מרמז. ומכאן יסוד עצום לעוסקים במגביות וגוים כספים לצורכי צדקה והחזקת התורה: כאשר

'ככל אשר צוה ה' את משה'

הנפרדים בלבד ('כולם קדושים') הרי הם מחשיבים את הציבור כשותפות של יחידים נרדא ואין מנחתם מנחה, לכן אינם שייכים באמת לקרבנות הציבור של פרשת פנחס, שכל מהותם ותוקפם נובעים מכוח קדושת הכלל. מעתה י"ל בביאור הפס' שחזר לומר 'ככל אשר צוה ה' את משה', כי משה רבינו, בהשמיצו את פרשת המועדות והתמידין לבני ישראל, נתרוקן לגמרי מכל ישות ונגיעה עצמית, לא ראה במנהיגותו שררה אישית כפי שחשדוהו בעלי המחלוקת, אלא כלי נאמן להשראת השכינה. לפיכך לא אמר הכתוב 'ככל אשר צוה ה' אותי', אלא דקדקה התורה ואמרה: 'ככל אשר צוה ה' את משה' וכאילו דיבר הכתוב באיש אחר שאין לו שום פני' ונגיעה בדבר.

ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה (ל, א) יש להתבונן שפתח הכתוב בסיפור דבריו של משה לבני ישראל והו"ל לומר 'ככל אשר צוה ה' אותי', ולמה חזר להזכיר שוב שמו של משה ואמר 'ככל אשר צוה ה' את משה'. ונראה עפ"י שנת' בפרשת קורח עה"פ (במדבר יז) 'ויעש משה כאשר צוה ה' אותו כן עשה' וכבר עמד באזה"ח על כפל הלשון שחזרה התורה וכתבה 'כן עשה' ע"ש, וביארנו בס"ד דאף שדבר זה (הנחת המטה) ה' נוגע אל משה רבינו בייחוד, שהרי כל תרומותם של עדת קורח על כהונת אהרן ה' מכוונת כלפי משה באמרו שבהם הדברים מלכו, ומ"מ העידה עליו התורה שלא נתערב במעשיו שום נגיעה עצמית להשקיש את המריבה מעצמו, אלא אך ורק 'כאשר צוה ה' אותי', וקיים הגזירה בטהרת הלב כמי שאין לו שום צד בדבר וכל מגמתו וחפצו רק לעשות רצון קונו, ולכן חזר הכתוב 'כן עשה' לומר שהמעשה ה' בלא שום פני' אלא לש"ש בלבד.

לעומת טהרתו המופלגת של משה רבינו, קמו קורח ועדתו ובקשו לערער על כל יסוד המנהיגות וקדושת הכלל, כי שורש מחלוקתו של קורח היה במה שטען 'כי כל העדה כלם קדושים' ויל"ד שלא אמר 'כי כל העדה קדושה', והוסיף תיבת 'כולם', כי בזה גילה עומק קלקולו שלא הכיר במציאות של 'קדושת הכלל', היא המדרגה הרחוקה הנעלית שנעשית מחיבור כל ישראל יחד כאיש אחד בלב אחד, אבל קורח ראה בעם ישראל רק אוסף של יחידים נפרדים, ולכן דקדק לומר 'כולם קדושים', ר"ל כל יחיד קדוש בפנ"ע והכל כדי לכפור במעמד המיוחד של משה רבינו ואהרן כהן ראשי העם ומנהיגיו. ואכן לחזק את טענתם, נתאספו קורח ועדתו בכיכול להראות את אחדותם ודאגתו למעמד כל העדה, כאילו כל העם עמם, אבל באמת אי"ז אחדות כלל, כמו ששמעתי מוכ"ק האדמו"ר מאו"ה זצוק"ל בביאור הא דגרס' בגמ' סנהדרין דכ"ו א' בענין שבנא וסיעתו שביקשו להשלים עם סנהריב ונתיירא חזקיהו 'דלמא ח"ו נטי' דעת' דקוב"ה בחר רובא, כיון דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי, בא נביא וא"ל 'יעש' ח' לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר, כלומר קשר רשעים הוא, וקשר רשעים אינו מן הענין ע"ש, ופירש"י 'לא תאמרון קשר' אל תחשבו בדעתך חזקיהו שיהא מניינו של שבנא מנין ליחשב רוב עכ"ל, והקשה האדמו"ר זצ"ל דהרי מצינו שגדול כוח האחדות ואפי' אצל רשעים כדורו של אחאב נאמר 'חבור עצבים אפרים הנח לו' ומדוע כאן בטלה אחדותם, אלא שביאר דאכן כאשר האחדות היא מטרה לעצמה, ודאי שיש בה מעלה, אולם כאשר כל עצם הקשר וההתאגדות לא נועדו אלא כדי להילחם בצדיק, בתלמיד חכם ובמנהיג ישראל, אי"ז אחדות כלל אלא 'קשר רשעים' נקרא, ואין לו שום חשיבות עד שמתפרדת כל חבילתם, וזו ה' ג"כ קשר הפסול של קורח ועדתו.

לימים המשיכו הצדוקים באותה טעות של קורח שכפר בקדושת הכלל, כדתנן במס' מנחות דס"א א' שהיו אומרים שהיחיד מתנדב ומביא קרבן תמיד מביתו, וכנגדם עמדו חכמי ישראל ודרשו מן המקרא בפרשתנו 'את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לי כמועד' שיהיו כל הקרבנות באים רק מתרומת הלשכה ומספסי הציבור כולו, להורות שקדושת הציבור היא מציאות עצמית ונבדלת, שנעלה לאין ערוך מקדושת היחיד. בדרך זו יאורו עינינו להבין תפילת משה רבינו בשעת מחלוקת קורח, שאמר 'אל תפן אל מנחתם' ופירש"י 'יודע אני שיש להם חלק בתמיד ציבורי אך חלקם לא יתקבל לפניך ברצון עכ"ל', וצ"ע שכינה משה את קרבן התמיד בלשון 'מנחה', וי"ל עפ"י מ"ש הגאון בעל 'משך חכמה' דהנה ב' יחידים אינם יכולים להביא מנחה בשותפות לפי שאין המנחה מתחלקת, ורק הציבור יכול להביא מנחה (כגון מנחת העומר ושתי הלחם), ומפני מה הציבור מביא מנחה ואין דינו כשותפין, לפי שהציבור אינו 'שותפות' בעלמא של יחידים רבים, הוא מציאות אחת חדשה, עצמאית ונבדלת, הנקראת 'כלל ישראל'. והנה קורח ועדתו כפרו בעצם מושג הציבור, והעמידו את כל הקדושה על היחידים

תענית י"ז בתמוז על שריפת התורה

חז"ל מנו חמישה דברים שאירעו בשבעה עשר בתמוז, וא' מהם ששרף אפוסטמוס הרשע את התורה. והנה שאר המאורעות הם שבירת הלוחות וביטול התמיד, הוכנעה העיר והעמדת צלם בהיכל, כולם הם מעשים כלליים ובעלי משמעות היסטורית לכלל ישראל, ואילו שריפת התורה ע"י אפוסטמוס הרשע, לכאורה הוא מעשה פרטי ומקומי, שנעשה ע"י רשע א', וכיצד זה הושווה חומרתו לדברים אלו?

והנה בירושלמי (תענית פ"ד) היכן שרפה, במעברתא דלוד ויש אומרים במעברתא דטרלוסה ע"ש, ואין זה רק נתון עובדתי, אלא יש בזה מגילוי אופי המעשה, גשר העיר הו המקום הגבוה והמרכזי ביותר, שם בחר אפוסטמוס לבצע את ביזוי התורה בפומבי, בראש חוצות, לאור יום ובכונה. זהו חילול קדושת התורה בעזות פנים נורא. ובתפארת ישראל שם (אות מ"ג) פירש שמדובר בספר התורה שכתב עזרא הסופר והיה מונח בעזרה, ושממנו היו מגיחים כל שאר הספרים. ואף אם אין הדבר מוכרח מלשון המשנה או הרמב"ם, מטרת הפירוש להעמיק את הבנת חומרת המעשה, שהיתה כאן פגיעה בלב התורני של כלל ישראל.

חז"ל בסנהדרין מלמדים, שאחאב שנאמר עליו שהתמכר לעשות הרע בעיני ה', זכה למלכות של כ"ב שנים בזכות שכיבד את התורה. כשפנה אליו בן הדד ודרש את רכושו, נישו ובניו, הסכים. אך כשדרש את 'מחמד עיניך', סירב. ופירשו חז"ל: 'מחמד עיניך' ספר התורה שהיה לו, התורה היתה בעיניו חביבה מכל, יותר מנשיו, בניו ורכושו. אם אחאב הרשע ידע שעל התורה הפרטית שלו אין לוותר, ק"ו שאפוסטמוס אשר שרף את התורה בפרהסיא לעיני המון העם, עבר על עיקר כבוד שמים, ועל כן נחשב מעשהו לאחת חסיונות החמורות לתענית ציבור לדורות.

בדורנו, אין אנו רואים שריפת ספרים פיזית, אך לא אחת נראית לעינינו שריפת ערכה, התורה נדחקת מן המרכז, נלעגת במוקדים ציבוריים, נרמסת על ידי שונאים ולעיתים על ידי זרע ישראל. עלבון התורה אינו תמיד ברעש, לעיתים הוא בשתיקה, בהחמצת המקום הראוי לה.

לא בידינו להשיב את הגווילין שנשרפו ע"י אפוסטמוס, אך בידינו להשיב את הכתר שמתערער ע"י אפוסטמוס דורנו. כל עמל תורה, כל חיזוק ללומדיה, כל קידוש שם שמים על ידי דבקות בה - הם אבני יסוד לתיקון. לבנות במקום שנשרף, להגביה במקום שהושפל, ולהחזיר את התורה למעמדה העליון, מחמד עינינו שאין לוותר עליו.

(מתוך משאוי של מרן שליט"א בהיכל ישיבת מיר. נערך ע"י א' התלמידים)

מכביה דבד

ממזן ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

בד בדר | על התורה

מכח שלימות האב זוכים הדורות הבאים

**וְהִיְתָה לוֹ וּלְרֵעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְקִי
וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (כ"ה י"ג)**

וזכה כאן שני דברים, האחד, זכה כהונה לעצמו, והשני, זכה שתעבור גם לזרעו אחריו, ואף שבכל הכהנים סדר הכהונה כך הוא שעוברת מוכח האב, וכל צאצאיו של אהרן הכהן כהנים הם, אין זה דבר מוכרח מצד הטבע, וזכיה מיוחדת ונוספת היא שזכה אהרן שכהונתו תימשך הלאה לדורותיו, וענין זה זכה גם פינחס כעת.

והסיבה לזכות להמשכיות המעלות אצל זרעו הוא מכח שלימות האב, ומצינו ענין זה אצל אלישע בן אבויה שיצא לתרבות רעה ונקרא אחר, ובתוס' חגיגה (ט"ו.) ד"ה שובו הביאו מהירושלמי וז"ל:

אבויה אבי הוה מגדולי ירושלים, וביום שבא למהולל, קרא לכל גדולי ירושלים והושיבן בבית אחד, ולר"א ולרבי יהושע במקום אחר, מן דאכלין ושתיין שרין מטפחין ומרקדים, אמרי עד דאלין עסקין בדידהו, נעסוק בדידן, ישבו ונתעסקו בדברי תורה, ירדה אש מן השמים והקיפה אותן, אמר לון אבויה, אבא גברין, מה באתם לשרוף ביתי, אמרו לו ח"ו, אלא יושבין היינו, וחוזרין דברי תורה, מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני, לא באש נתנו, אמר הואיל וכך כחה של תורה, אם יתקיים הבן הזה, לתורה אני מפרשו, ולפי שלא היתה כונתו לשמים, לפיכך לא נתקיימו בו;

מבואר דחסרון לשמה אצל אביו הוא שגרם לו זאת, אמנם אין הביאור דחסרון כזה בלשמה הוא סיבה שיצא לתרבות רעה, ולא שמענו שכל מי שחסר אצלו בלשמה, יוצא אחר כך לתרבות רעה, אלא שבאמת כל אחד הוא בסכנה שיצא ממונו אחר רח"ל, אלא שאם כשהיה אביו מוסרו לתורה היה מוסרו לשמה, היה זה סיבה שיהיה שמור ומוגן ולא יכשל כך, ועל כל פנים מבואר דהשלימות במעשי האב היא סיבה שיהיו הבנים שלמים, ואהרן ופינחס מכח שלימותם זכו שתימשך מעלתם גם לדורות הבאים אחריהם.

פני משה בפני חמה פני יהושע בפני לבנה

וְנִתְּנָה מִהוֹדֶךָ עָלָיו וְגו'. (כ"ז כ')

ואיתא בחז"ל (ב"ב ע"ה.):

מיוצא בדבר אתה אומר, ונתתה מהודך עליו, ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה בפני חמה, פני יהושע בפני לבנה, אוי לה לאותה בוששה, אוי לה לאותה כלימה;

ורשב"ם שם פירש דעל יהושע אמרו כן, שבזמן מועט נתמעט הכבוד כל כך, שיהושע היה מולך כמשה ולא יכול להגיע לכבודו.

אולם יש בזה גם ביאור נוסף (יעוין ספר פה קדוש להגר"י מוואלאזין) דבאמת מהות הלבנה שהיא עצמה גוף שחור שאינו מאיר כלום, וכל אורה מושפעת מהחמה שמקרינה עליה, וליקוי לבנה נהיה מפני שאור החמה אינו מקרין עליה כעת, וזה אמרו על יהושע, דאף שודאי בעל מעלות עצמיות היה, ולא בחינם זכה הוא להיות זה שקיבל ממושה רבנו את כל תורתו כמוריק מכלי לכלי, (עי' תנחומא כאן סימן יא), ובדאי שהיה בכוחו גם לחדש מעצמו בתורה, מכל מקום אמרו עליו **פני משה** **כחמה** **ופני יהושע כלבנה** והיינו שאין כאן הנהגה חדשה אלא המשכיות

הנהגת משה רבנו ע"ה, ולמעלה נאמר עליו ענין זה, כי כוחו של יהושע היה להמשיך את הנהגת משה רבו, כיון שזכה לקבל ממנו כל תורתו בשלימות, ומעלת תלמיד אמיתי שגם בשאלות המתחדשות לאחר זמן, יודע הוא להרגיש מה היתה דעת רבו בזה, (ומעשה היה שהוצרכו לצאת לרחובה של עיר למחות (כפה"נ על פירצה בחילול שבת), וקראו רבני העיר לכל בני העיר לצאת לרחובה של עיר בשבת קודש לתפילת המוסף, ועמדתי שם בסמוך להגר"ש גריינימן זצ"ל ואמר לי שרבו מרן בעל חפץ חיים לא היה עושה כן, וזה כמש"נ דתלמיד אמיתי מרגיש דעת רבו בכל ענין).

ומה שאמרו הזקנים **אוי לה לאותה בוששה, אוי לה לאותה כלימה**, על עצמם נתכוונו, שכשראו את יהושע שמכח שהיה דבוק כולו במשה זכה על ידי זה לירש את כל מעלות משה, נתביישו בעצמם כי אף אם לא יכלו להשיג דרגות שלימות כמשה מכח עצמם, יכולים היו לידבק בו כיהושע ועל ידי זה לזכות, ועל זה היו אומרים **אוי לה לאותה בוששה אוי לה לאותה כלימה**.

טוב עין

וַיִּסְמָךְ אֶת יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה. (כ"ז כ"ג)

בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה, שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך, והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה (רש"י).

ומבואר כאן חידוש במעלת טוב עין, דבמודרש (במדבר רבה כ"א ט"ו) הביאו על זה הכתוב (משלי כ"ב) טוב עין הוא יברך, שהקב"ה ציווה ואמר לו **וַיִּסְמָךְ אֶת יָדָיו עָלָיו**, יד אחת, ומשה הוסיף לו וסמכו בשתי ידיו, ולכאורה מה נצרך טובת עין לזה, והרי אינו מתחסר דבר במה שמעדיף על יהושע, ובלאו הכי הוא לא ימשיך להנהיג את ישראל.

אולם מבואר בזה דבלא טובת עין אין אדם מסוגל להשפיע טובה על חבריו יותר ממה שנדרש ממונו, וגם כשאין הנותן נחסר בזה מאומה, אם אינו טוב עין אינו מסוגל ליתן.

מידת דרך ארץ לתת לאורח הרגשת בן בית

פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד וְגו'. (שם)

ובמודרש רבי תנחומא למדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי, יום ראשון יאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פוחת והולך כפרי החג (רש"י).

ויש לעיין מצינו מידת דרך ארץ היא, ואדרבה נראה שביום הראשון עוד מכבדו ומוקירו, ואחר כך נעשה עליו לעול, ומפחית לו ממוזונו.

והביאור בזה דלא איירי שהבעל הבית לעצמו אוכל פטומות, ולאורח נותן קטניות או ירק, אלא סעודת בעל הבית היא קטניות, וכשבא אליו אורח מכבדו ומגיש לפניו פטומות.

ומידת דרך ארץ היא שבמהרה יתאקלם האורח אצלו, ויהיה כאחד מבני הבית ממש, עד שכבר אין צריך לכבדו בסעודה מיוחדת שבזה מרגיש שאורח הוא ומכבד על בני הבית, אלא מפתו יאכל כאחד משאר בני ביתו וזו מידת דרך ארץ היא. (מדו בד)

חופות קורונה

בעת שהגאון רבי מרדכי בונם זילברברג שליט"א מרא דאתרא שיוכן ה' בבני ברק, תלמיד מובהק וחביב לרבינו מרן שליט"א השיא את בנו

בעיון הלכתי בכתובה עם מרן הגרמ"ש שפירא זצ"ל

הקופחת, ולהזדרז בשעת החופה ככל האפשר, ולא להאריך בניגונים ובהפסקות שונות. מאותה הסיבה אף אמר מרן שליט"א למחותנים לסכם ביניהם קודם יציאתם לחופה את רשימות מקבלי הברכות על מנת לצמצם בזמן שהיית הציבור בשמש הקופחת.

כיוצא בזה סיפר הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א רב בית הכנסת דברי שיר ומרכז העיר בני ברק מגדולי תלמידי רבינו שליט"א מעשה שאירע בחופת בנו שהתקיימה בעיצומו של חורף שנה שעברה. רבינו שליט"א שם לב שהאריכו המזמרים בשעת החופה בשירי רגש והתעוררות לגודל השעה, וקרא לאבי החתן ואמר לו הן אמנם אנחנו כולנו עטופים במעילים מחממים,

אך הכלה לבושה רק בשמלת כלולותיה, ואף אם ברצונכם להאריך בניגונים עליכם להתחשב במזג האוויר הקר העלול להביא את הכלה לידי חולי, או שיביאו עבודה מעיל או שאגש מיד לערוך את החופה סיים מרן שליט"א. התפעלתי כל כך איך שמרן שליט"א היחיד ששם לב להרגיש את הקור שבחוצו ולחשוב על מה שאף אחד בכלל לא נתן לב לזה. כך נראית דמותו של מנהיג ישראל אשר דאגת כל יחיד ויחיד מצויה בתוך ליבו.

שיחי' בתקופת הקורונה, בנסיבות הימים והתקופה חבשו כל הנוכחים בשמחה ואף בחופה עצמה מסיכות שכיסו את כל איזור הפה והאף, וכפי הנחיות גורמי הרפואה שהיו אז, את הקידושין סידר ראש ישיבת פוניבז' מרן הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, קודם החופה הציג אבי החתן הגרמ"ב שליט"א בפני ראש הישיבה שליט"א את השאלה הבאה, הלא במשנה ביבמות אמרו שאין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם, ומעתה אם החתן יהיה

חבוש מסיכה, נמצא שהעדות אינה מושלמת שהלא לא ניתן להעיד על הפנים עם החוטם המכוסה במסיכה, וכפי שמוכיחה המציאות שאנשים רבים לא מזהים אף את מכריהם הלובשים מסיכה והיינו עד החוטם.

בתשובה השיב לו ראש הישיבה שליט"א שכוונת דברי המשנה היא שצריך עדות על המצח עד מקום החוטם ולפיכך מהני עדות על חתן עם מסיכה אף שחוטמו מכוסה.

אם החתן נותנת לכלה לשות משהין

הנהגה ייחודית ומעניינת מקיים מרן שליט"א בחופות בהן הוא מסדר קידושין כי בעוד הנוהג המצוי שאבי הכלה נותנת לכלה לשות מכוס ברכת האירוסין והחתן בעצמו נותן לכלה לשות מכוס השבע ברכות. הרי שמרן שליט"א מורה לאם החתן לתת לכלה לשות מכוס השבע ברכות. וכשנשאל על כך אמר גם לה מגיע כיבוד, כמו לאם הכלה. וכשאירע וחתן פלוגי ביקש בעצמו לתת לכלה לשות בנימוק כי כעת היא אשתו וחייב במזונותיה, הגיב מרן בחריפות יהיה לך בעזרת ה' אין ספור הזדמנויות לקיים התחייבות זו ואין זה מדרכי הנהגת בן תורה להשקות הכלה בפרהסיא. ואמנם יש עם מרן טעם נוסף הכמוס עימו ואין מגלהו אלא לעורכי חו"ק.

חופות זיווג שני

בחתונות בהם הכלה גרושה, מרן שליט"א אינו מסדר קידושין עד שבדוק העתק הגט המצוי בבית דין לברר כשרות הגט שנעשה כדין.

למרות שהדין שאין הכלה יוצאת בהינומא כמבואר במשנה, מכל מקום מורה מרן שליט"א לכסות פני הכלה לצניעות ומקפיד שיהיה בצבע אחר מההינומא הנהוג בחופת בתולה, להיכר מילתא.

המנהג שאין הכלה מוסובבת החתן ז"פ קודם החופה, מכל מקום אם רוצים החתן והכלה לשנות ולעשות סיבובים אינו מקפיד, אך מורה לשנות ממנין הסיבובים להיכרא. ואומר שדברים שהם רק מנהג אינו חש רק כדאי שיהיה היכר.

אירע כמה פעמים שסידר קידושין לבחור שנשא גרושה שהיתה נשואה פרק זמן קצר וכד' שביקש לקרוא הכתובה בעצמו ובמקומות מסויימים קרא בלחש ובמהירות.

חופת קורונה במדרגות בית רבינו מרן שליט"א

להתחזק בימים אלו, ויש שבאים בשליחות האשה רק לדעת האם צריך להעיר ילדים לרדת למקלט.

שינוי אחד בלתי משמעותי בעליל משבש את הל"ז הקבוע, החופות בהם משתתף מרן שליט"א ומסדר בהם חופה וקידושין לתלמידיו, הועתקו משעות בין הערביים לשעות הצהריים.

חתונות רבות הועתקו מאולמות השמחה הגדולים והמוכרים לאולמות קטנים וממוגנים, ועיקר המוכרע של החתונות התקיימו בשעות הצהריים המוקדמות, שעות שקטות יחסית משיגורי טילי אויב.

החופות מתנהלות כסדרן ללא שינוי מהמסורה, כך אם חרדה שביקשה לערוך את החופה בתוך האולם הממוגן ולא תחת כיפת השמים כנהוג נענתה על ידי רבינו מרן שליט"א כי בשעת החופה השמים הם המגן הטוב ביותר, מרן אף לא הירשה לזרז את שבעת הסיבובים שנוהגת הכלה לסובב את החתן בכניסתה לחופה. ואך שינוי אחד דרש מרן שליט"א מהמחותנים ומבעלי המזגנים בחופות, שלא להאריך בניגונים

מעוררי לב ככל שיהיו, אלא מיד בתום הסיבובים להתחיל בחופה. ונימוקו עימו מכיוון שהחופה נערכת בשעות צהריים מוקדמות, הרי שיש להתחשב בצערם של משתתפי החופה העומדים תחת השמש

חופת קורונה החתן עם מסיכה עושה קנין בחדר לימודו של מרן שבחצר נערכה החופה

בשבועות הקרובים א"ה נכתוב

פר' מטו"ד אודות ראש ישיבת אור אלחנן הגאון רבי משה מרדכי חדש זצ"ל. בין הזמנים - אם המלכות הרבנית חיה פיגל פוברסקי ע"ה אשת מרן הגר"ד זצ"ל מ' שיש בידי חומרים אודותיהם הקושרים לרבינו שליט"א נשמח לקבלם. [כמו"כ מי שבידו הכתבה שהייתו בעיתון משפחה פסח תשע"א אודות רבינו נשמח מאוד לקבל העתק מהם]

משנת הפרשה

— הערות וביאורים ע"ס פרשיות התורה —

מתורת רבינו ראש הישיבה
הגאון רבי **איתמר גרבוז** שליט"א

'נוצר תאנה יאכל פריה'

שירד להם מן, כך ירד לו מן בפני עצמו תחת ההר. ובפשוטו יש לתמוה בזה, דאמאי נעשה לו נס כזה שירד לו מן בנפרד תחת ההר, והרי בפשוטו יהושע ידע שמשא יהיה בהר ארבעים יום, וא"כ יכל ללכת בכל ימים אלו למחנה ישראל ולחזור לאחר שיעברו ארבעים יום, ומה היה הענין של יהושע לעמוד שם עד כדי כך שנעשה לו כזה נס שירד לו מן במיוחד תחת ההר.

וביאר בזה מרן הגר"ד פוברסקי זצ"ל [בשיחותיו], דיהושע שכל ימיו לא מש מתוך אהלו של משה, לא היה לו מקום אחר להיות, כיון שמקומו היה כל הזמן על יד משה, ולכן לא יכל לחזור למחנה ישראל, דהרי מקומו הוא רק סמוך למשה, וכשמשא עלה להר בהכרח היה תחת ההר כיון שזהו המקום היחיד שיש לו, ולכן נעשה לו נס שירד המן תחת ההר כיון שזה היה מקומו.

ולפ"י יש לבאר את הדימוי לתאנה, דהנה בהך קרא דנוצר תאנה יאכל פריה ביארו המפרשים [יעו"ל במלבי"ם] (שם), ובמהרש"א (ח"א עירובין נ"ד ב') דבאילן תאנה צריך שמירה מיוחדת יותר משאר האילנות, משום שכל האילנות אינם צריכים שמירה אלא בזמן המועט של בישול הפירות, שהרי כל הפירות מתבשלים בבת אחת ובאותו זמן, אבל פירות התאנה מתבכרין אחד אחד, וכל פרי מתבכר בזמן אחר, ולכן צריך לשמור עליהם כל יום כדי שלא יטלו אחרים מן הפירות שנתבשלו באותו היום, ובפרט שהרי תאנה לאחר שמתבכרת אם תיפול מהעץ תיפסד, וכמב' בגמ' (ב"מ כ"א ב') דתאנה עם נפילתה נמאסת, ולכן בתאנה א"א לנטוש את העץ אפי' ליום אחד והיא צריכה שמירה בכל יום ויום.

וזהו מה שדימוי חז"ל את יהושע לתאנה, דכמו שתאנה צריכה שמירה קבועה בכל רגע ורגע, כך יהושע היה 'נוצר תאנה' ולא עזב את משה רבו אף לרגע אחד שמא יפסיד חידוש אחד מדברי משה, ומש"ה כל העת היה סמוך למשה וזה היה מקומו היחיד, ולא היה לו מקום אחר מלבד להיות סמוך לרבו, ומש"ה זכה יהושע להמשיך את משה בהנהגת כלל ישראל כיון שלא מש מאהלו של משה כל ימיו.

ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה

מפסיק [זקף גדול], וצ"ע דבפשוטו היה צריך לחבר את תיבת 'כצאן' לתיבות 'אשר אין להם רועה' שהרי כוונת הכתוב היא שלא יהיו כמו צאן שאין לו רועה, ומ"ט מפסיקים אחר מילת כצאן והיא נפרדת מהמשך הפסוק, ומשמע דכוונת הכתוב שלא יהיו כצאן סתמא, ורק דהוסיף שלצאן אין להם רועה, וזה צ"ב.

ושמעתי לבאר בזה, דבאמת לכל הצאן בעולם אין רועה אמיתי, שהרי כל רועה צאן לא מעונין לדאוג לצאן כלל, אלא רצונו לדאוג לממונו או לממון הבעלים ששלחוהו, ורק משום זה שומר על הצאן, אך אינו רועה אותו ודואג להם מצד עצמם, [ורק אצל משה רבינו ודוד המלך ע"ה מציינו שכשהיו רועים היו דואגים לצאן וכמבואר במדרש רבה (שמות פרשה ב' אות ב')], וזהו כוונת הכתוב שעדת ישראל לא יהיו כמו צאן, והיינו כמו כל הצאן בעולם, אשר אין להם רועה כלל כיון ששומר עליהם רק לצורכנו, אלא ימנה להם הקב"ה מנהיג כזה שיהיה רועה אמיתי וידאג לצרכם במסירות ויהיה סובל כל אחד ואחד לפי דעתו.

יפקד ה' אלקי הרוחת לכל בשר איש על העדה, אשר יצא וגו', ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו, והעמדת וגו' (כו, טז-ט).

ופרש"י, 'יפקד ה', כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי, אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו, שלא מש מתוך האהל, וזהו שאמר שלמה 'נוצר תאנה יאכל פריה' (משלי פכ"ז פס' י"ח).

ובפשוטו יש ליתן טעם מהו שדימוי חז"ל את יהושע לנוצר תאנה, ובמה נתיחדה התאנה משאר הפירות שהנוצרה יאכל פריה.

ונראה לבאר בזה, דהנה בסוף פרשת משפטים כתיב 'ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלקים' (שמות פכ"ד פס' י"ג), ופירש"י שם 'ויקם משה ויהושע משרתו, לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן, ואומר אני שהיה התלמיד מלווה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר שאינו רשאי לילך משם והלאה, ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלקים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל מ' יום, שכן מציינו כשירד משה 'וישמע יהושע את קול העם ברעה' (שם פכ"ב פס' י"ז) למדנו שלא היה ישמע עמהם, ומבואר דבכל הארבעים יום שהיה משה בהר, המתין לו יהושע תחת ההר ולא חזר למחנה ישראל.

ובגמ' (יומא ע"ה ב' בסוה"ע) איתא, 'דבר אחר, 'לחם אבירים אכל איש' (תהילים פ"ח פס' כ"ה) זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל, כתיב הכא איש, וכתיב התם 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו', ופרש"י שם, 'זה יהושע שעלה עם משה עד תחומי ההר שנאמר 'ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר סיני' והמתין לו יהושע שם כל מ' יום שנאמר 'וישמע יהושע את קול העם ברעה' למדנו שלא היה עמהם, ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל, ובפשוטו כוונת הגמ' שירד ליהושע מן כשעורו המן שירד לכל ישראל [וכן פ' רבינו אליקים שם וע"ע במהרש"א שם], אמנם יש שפירשו 'יעו"ל בשפת אמת שם] שכנגד כל ישראל היינו שהיה זכותו שקולה כנגד זכותם של כל ישראל, וכשם

אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה (כו, יז).

ופרש"י 'אשר יצא לפניהם, לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיים ומשלחין את חיילותיהן למלחמה, אלא כמו שעשיתי אני, שנלחמתי בסיוון ועוג, שנאמר 'אל תירא אותו' (לעיל פכ"ד פס' ל"ד), וכדרך שעשה יהושע, שנאמר 'וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו' (יהושע פ"ה פס' י"ג), וכן בדוד הוא אומר 'כי הוא יוצא ובא לפניהם' (שמואל א' פ"ח פס' ט"ז), יוצא בראש ונכנס בראש, והיינו שביקש משה שיעמיד להם מנהיג שידאג לעמו במסירות, וכן פירש"י לעיל (פס' ט"ז) 'אלקי הרוחות, למה נאמר, אמר לפניו, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד, ואינן דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו'.

והנה יש להעיר בפסוק טעמי המקרא בפסוק זה, דלפי הטעמים משמע שצורת קריאת הפסוק היא 'ולא תהיה עדת ה' כצאן, 'איתמר' 'אשר אין להם רעה', שהרי על מילת 'כצאן' יש טעם

אם חטאת קודמת לעולה במוספי המועדות וראשי חדשים

ובראשי חדשים תקריבו עולה לה' וגו' אלה נעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתים לעלתיכם ולמנחתים ולנסכים ולשלמיכם (כח, יא-ט, לט).

הנה מבואר כאן בקראי דיני מוספי ראשי חדשים וכל המועדות, ובכל אחד מהם יש פרים אילים וכבשים לעולה וכן שעיר לחטאת, ובסדר המקרא הקדים הכתוב את קרבנות העולה לקרבן חטאת, אמנם הרי מבואר במשנה (זבחים פ"ט א') דבכל מקום דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהחטא באה לרצות ולכפר, ויש לדון בקרבנות המוספין של ר"ח ומועדות האם גם כאן חטאת קודמת לעולה או דשאני הכא דכיון שהקדים הכתוב עולה לחטאת משו"ה עולה קודמת.

והנה לענין קרבנות המוספין של חג הסוכות מבואר להדיא בגמ' (שם צ' ע"ב) העולות קודמין לחטאת, ובאירה הגמ' שם דכיון דכתיב בחג הסוכות ישעשו אותו 'כמשפט' (פכ"ט פס' י"ח כ"א כ"ד כ"ז ל' ל"א), משו"ה הסדר הכתוב בהן מעכב, וכיון דבסדר המקרא עולה קודמת חטאת משו"ה מקדימין את העולה לחטאת [וכמו שפרש"י שם (לגבי קרבן ע"ז) 'כמשפט משמע כמשפט סדר מקראו כן סדר עבודתו, ופר ברישא כתיב'], ויל"ד לגבי קרבנות המוספין של שאר המועדים ור"ח האם מקדימין בהם את חטאת העולה או דגם שם מקריבין את העולה לפני חטאת סדר המקרא.

ובמנחת חינוך (מצוה רצ"ט אות י') כתב להוכיח מלשון הרמב"ם דבשאר קרבנות המועדות מקדימין חטאת לעולה, דכתב הרמב"ם (פ"ט מתמידין ומוספין ה"ו-ז) 'בנין אב לכל החטאות שיקדמו לעולות, ובקרבנות החג אינו כן, אלא העולות קודמין לחטאות דכתיב בהו כמשפט', ומדעיצת הרמב"ם רק את קרבנות החג מכלל הקרבנות, מבואר דבכל הרגלים ובראש חודש החטאת קודמת.

והביא המנחת חינוך שמצא כדבריו בפני יהושע, דהנה תנן (ראש השנה ל' ע"ב) 'בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום, פעם אחת נשתנה העדים מלבוא ונתקלקלו הלויים בשיר, התקינו שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה', והיינו דחששו שיבואו העדים לאחר שיקריבו את התמיד של בין הערבים ועי"ז יתקלקלו הלויים בשיר שלא ידעו אם לשיר שיר של חול או של ראש השנה יעו"ש.

ובתוס' (שם ד"ה ונתקלקלו) הקשו דבמאי לא חשיב קלקול של מוסף של הקריבו מוסף של ראש חודש, שהרי לאחר התמיד א"א להקריבו כיון שהתמיד צריך להיות הקרבן האחרון של היום, ודנו התוס' לתרץ דשם הקריבו כבש על תנאי דאם יבואו עדים יהא לקרבן מוסף ואם לא יבואו עדים יהא לקרבן התמיד, [ויעו"ש מה שדחו תירוץ זה].

ובפני יהושע שם הקשה, דהיאך עלה על דעת התוס' ליישב שיקריבו את הכבש על תנאי, והרי כיון דקיי"ל שחטאת קודמת לעולה, וא"כ צריך להקדים את שעיר החטאת לקרבנות העולה, וכיון שאי אפשר להקריב את השעיר על תנאי, דבחטאת לא שייך תנאי, א"כ לא יוכלו להקריב את הכבש לשם קרבן עולה של מוספין, שהרי לא הקריבו חטאת לפניו, והוסיף הפנ"י, דאע"ג שלענין קרבנות החג אמרינן בפרק כל התדיר דעולה קודמת לחטאת היינו דוקא בקרבנות של חג הסוכות דכתיב בהו כמשפט, וכדאמר רבינא להדיא בסוגי' זבחים שם, וכן כתב הרמב"ם להדיא, ומשו"ה נשאר בצ"ע ע"ד התוס', ומבואר דנקט כדברי המנ"ח דרק בקרבנות דחג הסוכות מקדימין עולה לחטאת ולא בקרבנות של שאר המועדות.

ובאמת במרומי שדה להנצי"ב (שם) הביא קושיא זו ע"ד התוס' מבנו הגר"ח חיים זצ"ל, וכתב ליישב בזה דס"ל להתוס' דילפינן לכל המועדות מקרבנות דסוכות דבכל המועדות ובר"ח מקדימין את הקרבנות העולה לחטאת, וכתב דהתוס' פליגי בזה ע"ד הרמב"ם שנקט דרק בסוכות מקדימין את העולה לחטאת ולא בשאר המועדות, ויעו"ש מה שהאריך בזה.

ובספר 'שאלת הכהנים תורה' [להג"ר רפאל המבורגר זצ"ל בעל שו"ת ושב כהן] (זבחים פ"ט א') דן ג"כ בזה, והביא שבירושלמי (הוריות פ"ג ה"ד) מבואר להדיא לגבי שעיר ראש חודש דגם בר"ח חטאת קודמת לעולה, דהביא קודם העולות ואח"כ השעיר לחטאת, ותל' הירושלמי "א"ר בא מרי לית יכול וכו' על עולת התמיד יעשה ונסכו סמכו לעולת התמיד', והיינו דמדכתיב בחטאת על עולת התמיד וגו' משמע דחטאת סמוכה טפי לתמיד של שחר ורק לאחריה מקריבין את העולה, ומבואר להדיא בירושלמי דבר"ח מקדימין את החטאת לעולה, ולכא"ה ה"ה בקרבנות של שאר המועדות.

והוסיף הושב הכהן, דיש לדייק בפסוקים דחלוק בזה קרבנות המוספין של כל המועדות מהקרבנות של חג הסוכות, דהנה בכל המועדות כתיב 'שעיר אחד חטאת לכפר עליכם', ובשעיר של חג הסוכות לא כתיב שבא לכפר, ובפשוטו צ"ב מאי שנא חג הסוכות משאר המועדות, אמנם אי נימא דבכל המועדות מקדימין את החטאת לעולה ובסוכות מקדימין עולה לחטאת וכסדר המקרא, א"כ יש לבאר היטב את השינוי בין המקראות, דהרי הא דחטאת קודמת לעולה בכל מקום הוא מפני שחטאת באה לכפר, וכמב' במשנה (זבחים פ"ט א') וכמשנ"ת לעיל, וא"כ בכל המועדות שמקדימין את החטאת, כתבה התורה שעיר עזים אחד לחטאת לכפר עליכם, והיינו דמשום שבא לכפר יש להקדים את הקרבת השעיר לשאר קרבנות העולה, משא"כ בקרבן חטאת של חג הסוכות, דבזה קי"ל דמקדימין את העולה לפני החטאת, ומשו"ה לא כתב בה קרא קודמתו זו באה לכפר.

אמנם הקשה הושב הכהן, דהנה בסדר תפילת מוסף של ראש חודש אומרים 'מזבח חדש בציון תכין ועולת ראש חדש נעלה עליו ושעירי עזים נעשה ברצון', והיינו דבתחילה מזכירים הקרבת עולת ראש חדש ורק אחמ"כ מזכירים את הקרבת השעירי עזים לחטאת, וצ"ל דהרי נתבאר שבר"ח הקרבת החטאת קודמת להקרבת העולה, ולמפני מה אין מתפללים ע"ז כסדר ההקרה, [ובאמת יש להקשות כן על הנאמר בתפילה קודם לכן 'ראשי חדשים לעמך נתת וכו' בהיותם מקריבים לפניך זבחי רצון ושעירי חטאת לכפר בעדם', דאמאי הקדימו את הזבחי רצון לשעירי חטאת, וקצ"ב מ"ט הקשה קושיא זו רק על המשך נוסח התפילה].

וכתב הושב הכהן לבאר בזה [ואמרו"ה הגאון זצ"ל היה חוזר הרבה על דבריו], דהנה תנן (זבחים שם) דדם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה, אבל איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהעולה היא כליל לאישים, והיינו דמי שיש לפניו ב' דמים לזרוק, אחד של עולה ואחד של חטאת, צריך להקדים את זריקת החטאת, ומי שיש לפניו ב' אימורים להקטיר, של עולה ושל חטאת, צריך להקדים את הקטרת אימורי העולה לאימורי החטאת, וכתב הושב הכהן לחדש, דיל"ל דבקרבנות המוספין של ר"ח ושאר המועדות היה סדר ההקרה כך, דבתחילה זרקו את דם השעיר שהוא חטאת, ולאחר מכן לפני חטאתו, את אימורי העולה שחטו את העולות וזרקו את דמן, ומיד הקטירו את אימורי החטאת ורק אחר כך הקטירו את אימורי העולה, שהרי אימורי החטאת קודמין לאיברי העולה.

והביאור בדבריו הוא, דהנה בפשוטו בכל מקום שחטאת קודמת לעולה, וגוון במחוסרי כפרה שצריכים להביא גם חטאת וגם עולה, הגדר בזה הוא דכיון דחטאת קודמת לעולה, א"כ לפני שהקטירו את החטאת עדין לא הגיע זמן הקטרת העולה, וגדולה מזו דנו התוס' (שם ה' ע"א ד"ה עולתה) דקודם הקרבת החטאת, העולה נחשבת כמחוסרת זמן ומשו"ה פסולה להקרבה [ורק דכתבו דלפניו לה ממצויר דגילה בו הכתוב דאף שחטאת קודמת מ"מ אם הקדים העולה כשר בדיעבד ולא יפסל מטעם דמחוסר זמן, ומהם ילפינן לכל מקום דאין דין הקדימה מעכב בדיעבד], ולפ"ז בכל מקום שמקדימין הקרבת החטאת מקדימין את הקטרת האימורין קודם שחטת העולה, דכך סדר ההקרה דבתחילה הקרבת החטאת ולאחמ"כ הקרבת העולה, ואי"צ לשחוט את העולה לפני הקטרת אימורי החטאת.

ובזה חידש הושב הכהן, דבקרבנות המועדות ור"ח אין הגדר בזה דזמן הקרבת העולה הוא רק לאחר הקרבת החטאת, אלא זמן הקרבת העולה הוא מתחילת היום ושניהם עומדים לפנינו להקרבה, ורק דיש דין קדימה להקדים את זריקת דם החטאת קודם דם העולה, ומשו"ה מיד לאחר זריקת דם החטאת צריך לשחוט את קרבן העולה כיון שהרי כבר הגיע זמן הקרבתה וקי"ל דאימורי עולה קודמין לאימורי חטאת, ולכן סדר ההקרה הוא דבתחילה זורק דם החטאת ולאחמ"כ דם העולה ומקטיר אימורי העולה ולאחמ"כ מקטיר אימורי החטאת, ויל"ל דילפינן דבר זה מהקדימה התורה בפרשת המועדות את קרבנות העולות קודם לקרבן חטאת, וחזינו בזה דזמן הקרבת העולה הוא כבר מתחילת היום ואף מקדימין זריקת דם החטאת, מ"מ בהקטרה יש להקדים את הקטרת אמורי העולה, ובקרבנות אלו אין צד שהעולה תחשב למחוסרת זמן קודם הקרבת החטאת.

ולפ"ז מבואר היטב הא דמקדימין בתפילת ר"ח עולה לחטאת, דיל"ל דאיירי התם בהקטרת האימורים, שהרי נוסח התפילה הוא 'מזבח חדש בציון תכין ועולת ר"ח נעלה עליו', ובהקטרה הרי עולה קודמת, ורק לאחמ"כ 'שעירי עזים נעשה ברצון' והיינו שיקטירו את הקטרת אימורי החטאת לאחר אימורי העולה [ומבואר ג"כ הא דבתחילה אומרים 'בהיותם מקריבים לפניך זבחי רצון ושעירי חטאת' דקאי ג"כ על הקטרת האימורין דבזה מקדימין הקטרת העולה לשעירי החטאת].

מעדני כת

משיעורי הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

גליון 346 • שנה שביעית

פרשת פנחס תשפ"ו

בענין מי שהתחיל להתפלל כש"ץ והגיע מי שהוא חייב אם צריך להפסיק ולתת לחיוב להתפלל

התיבה. וביאר המג"א (שם סק"ז) דהטעם בזה הוא, משום דהמתחיל במצוה אומרים לו גמור, והוסיף המג"א דמטעם זה הוא קודם לאבל ולמוהל וליאר צייט. ומבואר מזה דטעם המתחיל במצוה אומרים לו גמור עדיף מחיובא דאבל ויארציט, וא"כ לפ"ז כ"ש בנידון הנ"ל שעומד באמצע התפלה ממש, דעדיף מאבל ויארציט, ואינו צריך לוותר ליתן לו להתפלל לפני העמוד. **אכן** במ"ב (שם ס"ק י"ד) כתב טעם אחר אמאי המתפלל סליחות מתפלל כל היום, דתפלה תליא ברצון הקהל, וא"כ לפ"ז אין ראי' מהתם דהמתחיל במצוה וכו' עדיף מאבל, וגם בעיקר דינו של המג"א במ"ב שם הביא דהא"ר כתב דאם מי שיש לו יארציט מתענה הוא קודם.

יבואר דאינו חייב לוותר משום שהוא עוסק במצוה

אולם יש לדון מטעם אחר דאינו צריך לוותר לו להתפלל לפני העמוד, דהא עוסק במצוה הוא, דלהתפלל לפני העמוד גופא זה מצוה, וכיון שהתחיל כבר להתפלל, הרי הוא פטור ממצוות גמ"ח, ואינו חייב לוותר על התפלה לפני העמוד, אך יתכן דבברכות ק"ש של תפלת ערבית כיון שאינו מוציא את הרבים יד"ח אחת אינו עוסק במצוה זו של להתפלל כשליח ציבור.

אכן יש לומר בפשוטו דהוא עוסק במצוה של תפלת ערבית, ואעפ"י שלגבי מצות תפלת ערבית הוא יכול לקיים שניהם, מ"מ הרמ"א (ס"ל ל"ח) פסק כדעת הר"ן דגם באפשר לקיים שניהם פטור מן המצוה אלא דמהיות טוב אל יקרא רע יקיים שניהם, וא"כ בזה שהוא מפסיד להתפלל לפני העמוד אינו בכלל מהיות טוב אל יקרא רע, והרי הוא פטור ממצוות גמ"ח, ולדעת הריטב"א אף אסור לו לעבור למצוה אחרת.

אכן יש לומר דהרי משום מה שעוסק בתפלת ערבית הרי אפשר לקיים שניהם גם תפלת ערבית וגם חסד עם חבירו אלא דמשום דמצוות שליח ציבור לפניו ובזה אי אפשר לקיים שניהם אבל הרי אינו עוסק במצוות שליח ציבור עדיין עד שיאמר קדיש וא"כ אפשר דשרי ליה לוותר לחבירו להיות שליח ציבור.

ואפשר דכיון שהתחיל בתפלתו כש"ץ חשוב כעוסק במצוה זו ולא גרע מהולך לעשות מצוה דחשיב כעוסק במצוה, ועכ"פ לא גרע מהמתחיל במצוה אומרים לו גמור וכמו שכתב המג"א לענין המתפלל סליחות מתפלל שחרית.

ובגליון מעדני כהן 241 וגליון 120 נסתפקנו בכהן שמבקש טלית מחבירו כדי לעשות ברכת כהנים האם רשאי לסרב, דהא הוא מפסיד מצוות ציצית השקולה כנגד כל המצוות, וכן הוא עוסק במצוה, ואעפ"י שאינו אלא מקיים ואינו עוסק, מ"מ אם עי"ז יפסיק מקיום המצוה, הוא פטור, ואפשר דמצוה זו דברכת כהנים הוא מצוה שהרבים צריכים לו ואפשר דלהכי מצוה זו עדיפא.

אבל נראה שאם קשה עליו לעשות חסד ומרגיש בנפשו שכפיית היצר יהא לו יותר בנתינת הקדיש לחבירו כיון שאמרו חז"ל במ"ב (דף ל"ב ע"ב) דמצוה דלכוף את יצרו עדיף, לכן יוותר על זכותו כדי לכוף את יצרו.

ולפ"ז באמת יכול לכוף את יצרו בכל דבר לזכותו של אביו, וכ"ש לזכותו של עצמו והוא הדבר המזכה את האדם מאוד וזוכה בזה להיות לרצון לפניו יתברך ביותר.

נשאלתי במי שכיבדוהו להתפלל ערבית כשליח ציבור, ואחר שהתחיל להתפלל הגיע אבל תוך שנה וביקש ממנו שיתן לו את העמוד, ונתן לו, האם עשה כהוגן.

יבואר אם עדיף לוותר לחבירו מאשר לומר קדיש לעילוי נשמת אביו

הנה בספר המאורות הגדולים (רבי ישראל מסלנט אות ק"ח) מובא שרבי ישראל סלנטר ה"ל לו יארציט על אמו, ובאותו בית הכנסת שרבי ישראל התפלל ה"ל יהודי שה"ל לו באותו יום יארציט על בתו, ורבי ישראל ה"ל מקפיד שלא יאמרו שני אנשים יחד את הקדיש, ורבי ישראל הרגיש שאותו האיש מצטער מאד שלא יוכל לומר קדיש לעילוי נשמת בתו, ורבי ישראל ניגש אליו ואמר לו בחיך יאמר נא מר את הקדיש, וכשהקהל תמחו על מעשהו זה, שהוא מוותר על זכותו ועל כבוד אמו שחייב עליה מצד הדין, אמר רבי ישראל שגדולה זכותה של גמילות חסדים עם אדם מירא של זכות הקדיש עכ"ל.

וכך מפורסם בשיבות שהזכות לוותר לשני עדיף מאמירת הקדיש, או מתפלה לפני העמוד, והוא עפ"י שמועה זו ממרנא רבי ישראל סלנטר ז"ע.

אך בספר עמק ברכה (עמו"קמ"ג) תמה על זה, דהא מבואר בפוסקים דכל מי שאומר קדיש המגיע לחברו ה"ז גוזל את המת, א"כ איך יכול הבן לוותר על זכותו של המת, הא אין אדם מוחל דבר שאינו שלו, וכיון דהזכות הזה שייך להמת, אין לו לעשות חסד עם חברו ולוותר לו זכותו.

ואין לומר דהמת עצמו ניחא לו בזה שיעשה בנו גמ"ח עם חברו, ויהי' זכות גם להמת בזו המצוה, דא"כ אין לדבר גבול, ולעולם יוותר על כל הקדישים משום מצות גמ"ח, וכיון שתפלה וקדיש יש להם סגולה מיוחדת המועלת מאד לתיקון נשמתו של המת כמבואר בפוסקים ובספה"ק, ודאי דאין לוותר מזה כלום, ולא יבצר לבנו לקיים מצות גמ"ח בענינים אחרים.

וכתב דצריך לומר שמה שרבי ישראל סלנטר וויתר לאותו יהודי שיאמר קדיש הוא משום ששיער שיהיה לו הרבה צער מזה, ובזה ודאי יש לדון שגם המת עצמו ניחא לו בזה למנוע צער מחברו, ויריחו מצוה רבה כזו, עכ"ל.

ויל"ע אמאי למנוע צער מחבירו עדיף הרי הוא ג"כ ממצוות ואהבת לרעך כמוך, ואמאי מצוה זו עדיפא על אמירת קדיש, ומ"ש דלשמח חבירו לתת לו לומר קדיש א"צ, אבל למנוע צער צריך דלכא' תרוויהו מחד קרא נפקא, וצ"ע.

ויש לדון עוד בזה דהא לא דחינ' איסורא מקמי' ממונא, והיינו שמצוה לשמים עדיפא ממצוה לחבירו וא"כ להכי עדיף מצוה זו שיאמר קדיש מאשר מצוה לחבירו.

ואפשר דלא נאמר אלא באיסורים לשמים שחבירו גם כן צריך לוותר ממונו כדי שלא יעבור איסור אבל במצוה לשמים שחבירו רוצה באותו מצוה הרי אין חבירו צריך לוותר ממצוותו עבור חבירו ולהכי יש לדון הי מנייהו עדיף.

יבואר דהמתחיל במצוה אומרים לו גמור עדיף מחיובא דאבל ויארציט

הנה ברמ"א (ס' תקפ"א סעי' א') כתב שיש מקומות שנוהגים שהמתפלל סליחות מתפלל כל היום, והיינו דמי שהתפלל סליחות מתפלל גם שחרית ומנחה לפני

בענין לעבור על איסור מקח וממכר לצורך חולה שאין בו סכנה

באיסור דאורייתא, אפילו יש בו סכנת אבר, ולחלל עליו ישראל באיסור דרבנן בידיים, יש מתירים אפילו אין בו סכנת אבר, ויש אומרים שאם יש בו סכנת אבר עושין ואם אין בו סכנת אבר אין עושין, ויש אומרים שאם אין בו סכנת אבר עושין בשינוי, ואם יש בו סכנת אבר עושין בלא שינוי, ויש אומרים אפי' יש בו סכנת אבר אין עושין לו דבר שהוא נסמך למלאכה דאורייתא, ודברים שאין בהם סמך מלאכה עושין אפילו אין בו סכנת אבר, ודברי הסברא השלישית נראין.

הרי דלהשו"ע חולה שאב"ס אין להתיר בשבילו כל מלאכה אפי' דרבנן, ואפי' ע"י שינוי, ובמ"ב שם כתב בשם הגר"א שדעה זו היא העיקר, שהיא דעת רוב הפוסקים, וא"כ לפ"ז בנידון הנ"ל אין היתר לעבור על איסור מו"מ בשבת לצורך חולה שאב"ס.

אפשר בשינוי יש לסמוך על הראשונים שהתירו שבות על ידי ישראל לצורך חולה שאין בו סכנה.

נשאלתי במי שהיה חולה שאין בו סכנה שנפל למשכב וצריך תרופה למחלתו, ואין להשיג התרופה אלא בבית מרקחת של יהודי שמחלל שבת, האם מותר בשבת לקנות באותה בית מרקחת, ולעבור על איסור של מקח וממכר בשבת כדי לרפאות אותו.

יבואר אם התירו שבות בידיים לצורך חולה שאין בו סכנה

הנה בדין חולה שאין בו סכנה נחלקו הראשונים איזה מלאכה מותר לעשות עבורו בשבת, והשו"ע (ס' שכ"ח סעי' י"ז) הביא בזה ג' דעות, וז"ל חולה שנפל מחמת חליו למשכב ואין בו סכנה, אומרים לא"י לעשות לו רפואה, אבל אין מחללין עליו את השבת

* ויש בזה גם איסור הוצאה מרשות לרשות אם אין עירוב כראוי, וכן אם צריך לשלם יש בזה איסור מוקצה, וכל זה אם אין כאן אלא איסור דרבנן לדעת החיי אדם במקום שאי

אמנם במשנ"ב שם (ס"ק ק"ב) הביא מהחיי אדם דאם אי אפשר בשינוי מותר שלא בשינוי, וז"ל עוד כתב דה"ה דאסור ליתן על השן נעגל"ך או שפירטו"ס וסובין חמין, דכ"ז מוכח שהוא לרפואה, אם לא דכאיב ליה טובא שמצטער כל גופו, וכדלעיל בס"ז [ח"א], ועיין שם לעיל דע"י ישראל מותר דוקא ע"י שינוי, אך הח"א מסיק שם דאם א"א בשינוי מותר שלא בשינוי, עכ"ל. ומבואר שבשעת הצורך אפשר לסמוך על החיי אדם, א"כ יש לומר דהכ"א נא מצטער כל גופו יש להתיר איסור מקח וממכר עבורו.

אם למוכר אין היתר לעבור על איסור מו"מ נמצא שעובר בלפנ"ע דאו'

אך לכאורה גם לדעת החיי אדם אין להתיר, דאע"פ שהוא עצמו יש לו היתר לדחות איסור מקח וממכר, מ"מ למוכר אין היתר, דנהי שלכל ישראל יש היתר לעבור על איסור דרבנן לצורך חולה, מ"מ המוכר עובר על כך שלא לצורך, דהא המוכר יכול ליתן לו את התרופה בהשאלה וישלמו לו במוצ"ש, ומה שדורש לשלם לו בשבת הוא שלא כדין, וא"כ נמצא שמכשיל את המוכר לעבור על איסור מקח וממכר.

ואע"פ שגם איסור זה אינו אלא דרבנן, דהא איסור מקח וממכר ג"כ אינו אלא דרבנן, הא כתב המנחת חינוך (מצוה רל"ב) שהמכשיל חבירו באיסור דרבנן עובר בלפנ"ע דאורייתא, דלא גרע ממשאי לחבירו עיצה שאינה הוגנת, ואיסור דאורייתא אין

היתר לעבור לצורך חולה שאין בו סכנה.

יבואר ביאור האחיזה בדברי התוס' בע"ז במעשה דעובדיה

והנה בתוס' (ע"ז דף כ"ו ע"ב ד"ה אני) הקשו אהא דאמרינן שעובדיה ליה מיהורם בן אחאב ברביה כדי לפרנס את הנביאים וז"ל אע"ג דיהורם ישראל מומר הוא ואסור ליתן לו ריבית, שאני התם לפיקו"נ הוה ומצוה, עכ"ל. והקשו האחרונים איזה היתר יש בריבית לצורך מצוה.

ובאחיזה (ח"ג ס"ה אות ח') ביאר דברי התוס', דכיון דכתיב ויכלכל את הנביאים, ויכלכלה היינו ברווחה, כמו שכתוב ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו, א"כ אין בזה היתר של פיקוח נפש, דמשום פיקוח נפש מותר ללוות רק כפי הצורך לחיי נפש ולא יותר, אך באמת אין כאן ריבית דאו', דכיון שכדי חיי נפש מותר משום פיקו"נ א"כ מה שהוסיף לכלכלם ברווחה הוי ריבוי בשיעורים, דאינו אסור אלא מדרבנן, וריבית באיסור דרבנן מותר משום מצוה, וע"כ הוסיפו בדבריהם שאני התם לפיקוח נפש ומצוה. **אלא** שהעיר על זה דלמה שכתב בשו"ת פני יהושע (חו"מ ס"ט) דהמכשיל חבירו באיסור דרבנן עובר המכשיל באיסור דאורייתא של לפנ"ע שרי השיא לו עיצה שאינה הוגנת, (וזה כדעת המנחת חינוך ה"ל) א"כ איך נדחה איסור זה מפני המצוה, וכתב בזה דכשהנכשל מזיד אינו עובר אלא בלפנ"ע דרבנן, יעו"ש.

קל זועם בכל יום - כדי להביא היראת שמים בעולם

והביאור בזה, שהצ"ח הוא כח הרצון והעשיה, וזהו מש"כ בקהלת רבה לולי יצ"ח לא היה בונה בית ולא נושא אישה ולא היה העולם מתקיים, וכן איתא בגמ' (ברכות י"ז) 'ומי מעבב, שאור שבעיסה מעבב', היינו שהצ"ח הוא מתסס את האדם כמו השאור.

רק הרצון הזה, שהוא הכח שכל המעשים נובעים ממנו, אם התשוקה נוטה יותר אל ההנאות הזמניות והתאוות החומריות וכדו' הרי האדם מפסיד את עולמו על ידו, ותפקיד הצ"ח, הוא השכל, לנווט את הרצון כראוי.

וכן מבואר במדרש (ויקרא רבה כ"ב א'), 'אוהב כסף לא ישבע כסף, מפני שאוהב תורה לא ישבע תורה', כלומר טבע השאיפה הוא מוכרח בשביל להשיג כל מעלה טובה אך ממנה נובעת גם רצונות שליליים כמו כסף, וצריך לנווטו אל התורה.

על ידי הנפילה האדם מתעורר לנקום ביצר הרע ולהעלות יותר

עוד יש לבאר מהו הטוב שיש ביצ"ח, כי ע"י שמכשיל את האדם מתגבר באדם הכעס על הנפילה ופועל בכל כוחו לנקום ביצ"ח ולהתעלות עוד יותר, וכך ביאר זאת השב שמענת בהקדמה אות'ו (ראה לשונו בהערה).

וכעין זה ביאר הגר"י הוטנר זצ"ל את הפסוק 'שבע יפול צדיק וקם', שאין פירושו כפשוטו שלמרות שנפל הרי הוא קם, אלא יש לפרש בגלל שנפל שבע פעמים לכן קם והגיע למעלתו, כי כל פעם שהפילו הצ"ח הרגיש עליו יצ"ח ונתעלה עוד יותר, וזהו מש"כ בברכות 'לעולם יגיד יצר הטוב על יצר הרע' ופרש"י 'עצשה נמו מלחמה', כי רק על ידי כך האדם מתעלה יותר ויותר.

ומהיכן נובע כח זה של הרוגז והמלחמה, זהו מכעסו ית', דהנה איתא בגמ' ברכות שם 'תנא משמיה דרבי מאיר בשעה שהחמה זורחת, וכל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחווים לחמה, מיד כועס הקדוש ברוך הוא', כלומר הכעס הוא כעין תגובה על התגברות של הרע של העבדות כסביים, ולכן כשלא כעס הקב"ה בזמן שהיו בשיטתם נכשלו כי לא יכלו להרגיז ולהכעיס את הצ"ח להגבר על הפיתויים, מלבד פנחס שהצליח בזה.

תחטאו', ובקידושין (דף ל' ע"ב) איתא, 'ואמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ויום, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, שנאמר אלוקים לא יעזבנו בידו'.

נמצא, כי הסיעו לרגוז על הצ"ח בא מהקב"ה, ובמה הוא עוזרו, ו"ל ע"פ הגמ' בברכות ה"ל שהקב"ה זועם בכל יום, 'דתניא וקל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע' וכו', והיינו שבזה שכועס הקב"ה רגע ביום אותו כעס דקדושה שיוצא בכל יום מהקב"ה הוא כח היראה שיוצא בעולם והוא מה שעוזר לכל אחד ואחד בכל יום להתגבר ולהרגיז היצר טוב על הצ"ח ד'.

וא"כ באותן הימים שרצה בלעם לקלל ה' חסר הכעס דקדושה של הקב"ה ונחסר ג"כ הכח לבני ישראל לרגוז על יצ"ח שמתגבר עליו האדם בכל יום, ולכן בלעם הרשע התחכם ויעץ את בלק במעשה השטים, וה' בטוח שיעציה בכל אופן, שאם הקב"ה כועס הרי הוא יודע לכיון אותה שעה ויקללם באותו רגע, ואם לא יכעוס, הרי חסר בעולם הכעס דקדושה וחסר כח היראה בעולם ואין לבני ישראל הסייע מהקב"ה לרגוז על הצ"ח וממילא יוכל להכשילם בהתגברות הצ"ח, וזהו כונן רש"י בפרשת בלק (כ"ב י"ח) דאמר בלעם 'אני ודאי נוצח'.

ובאמת מחמת כן נכשלו בבעל פעור, אבל פנחס הבין שחסר בעולם הכעס דקדושה מהקב"ה ע"כ התאזר בכח צדקתו להשלים אותו הכעס וע"י אותו כעס דקדושה מהצדיק ה' סיוע לשאר בני ישראל לרגוז על יצ"ח באותו עת.

וזה שאומר רש"י, בנקמו את נקמתו, והא"י ה' מעשה נקמתו ע"י שפצץ תחת הקצץ והכעס שה' לי לקצוץ כדי לסייע את בני ישראל שיוכלו לרגוז על צ"ח אבל אני לא יכולתי לקצוץ, ואתה בנקמתך השלמת הכעס שה' חסר באותו עת, וזה שאה"כ 'תחת אשר קנא לאלוקיו ויכפר על בני ישראל', ע"כ דברי המהר"ד דצוק"ל.

היצ"ח הוא שאור המתסס את האדם לפעול ולעשות כל מעשיו

והנה איתא בחז"ל (קהלת רבה ג') 'וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, זה יצ"ח, וצ"ע דא' שמות יש לו ואחד מהן 'רע', ואין נקרא טוב מאוד.

¹ וזהו מה דאיתא במדרש (פר' כא) אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטול שכרו דהא שכן מצוה באי עולמא ליכא משום 'מי הקדימו ואשלם' דהלא האדם עושה המצוות עם הכוחות שנתן לו הקב"ה אבל כאן אצל פנחס כביכול לא היה לו סיוע ממעלה כלל כיון שלא היה כעס למעלה וא"כ נחשב המעשה שלו לגמרי ע"כ מגיע לו שיטול שכרו (ספר מהר"ד עמ' 156).

² ובזה נראה לפרש מאמרם ז"ל, 'והנה טוב מאוד, טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר' ד', והוא, לפי שיצר הרע נקרא כסיל, ויצר טוב נקרא חכם, לזה כאשר יהיה התנגדות מצד הסכלות שהוא יצר הרע אל צד החכמה שהוא יצר טוב ויתגבר השכל שהוא יצר טוב על הסכלות ויתעלה במעלות רבות מאשר היה מקדם, משא"כ אם לא היה יצ"ח מנגד לא היה התגברות והיה טוב מצד עצמו אבל לא מאד וע"י הצ"ח המתנגד מתגבר היצ"ט ונעשה טוב מאד, וזה נראה כוונת מאמרם ז"ל (ע"ז דף י"ט ע"א) אשרי איש ירא את ה', אשרי איש ולא אשה, אמר רב עמרם אמר רב אשרי שעושה תשובה כשהוא איש והיינו שיש לו התנגדות מצד הצ"ח ויתגבר עליו ואז יהיה במצותיו חפץ מאד אבל אם הוא זקן וכלו תאוותיו ונחלש יצרו אע"פ דחפץ במצות לא יהיה במאודיות כ"ל.

³ ושמעתי שהמגיד מדובנא אחר שהוכיח את רבינו הגר"א זצ"ל בקש ברכה ממנו ואמר שיברכו שיהא לו הצ"ח של הגר"א ואמר לו הגר"א שהיצ"ר שלו גדול כל כך שלא יוכל לעמוד בו וא"כ דור המדבר שהיו גדולים מאוד אפשר שהיה יצרן גדול מאוד וכמו שאמר בסוכה דף נ"ב כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו.

⁴ בקובץ נתיבות אור ח"ג עמ' 263 כתב הרב אליהו ענגלנד מפי הרה"ר ר' אברהם יצחק הכהן האללאנדער ז"ל בעל המחבר ראשית מגדיל על פנ"ג ששמע מכ"ק מרן מהר"ד ז"ל.

⁵ וידידי הרב הגאון ר' דוד אנופולסקי שליט"א אמר לפרש על פי זה, את הפסוק 'אלוקים שופט צדיק, וקל זועם בכל יום', והנה דרשו חז"ל 'צדיקים יצר טוב שופט ורשעים יצר הרע שופטן ובינונים זה וזה שופטן', ושופטן היינו מנהיג, וזה כוונת הכתוב 'אלוקים' שופט צדיק, היינו שהקב"ה מנהיגו ובמדת הדין הוא מנהיגו לעשות רצונו יתברך, וכל זה מכח שקל זועם בכל יום.

⁶ ולכן כשבלעם אחז כל הקרבות נוכח שא"ל לעורר את זעם ה' אמר שאם כך כלל ישראל חסר להם יראת שמים בימים אלו א"כ אפשר להתחייאם בחטא. וזהו שאמר בלעם 'ועתה איעצך' כלומר עתה שאין מידת הדין.

תקופה שיש בה מטרה!!

‘יבוא יום ואנחנו נבין את הפשט ואנחנו נגיד שירה על המצבים האלה’

ooo

משנה סדורה בהירה ונוקבת על הדרך והכלים לעמוד בנסיונות התקופה

מהגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א

מנהל רוחני דישיבת מיר ברכפלד ובית מדרש גבוה ליקווד

בשיח מכון ומכון במערכת ‘מסתברא’ קו התוכן של עולם התורה

עם הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג שליט"א ר"מ ישיבת אמרי משה ומרבני דרשו

ooo

הר"ב בירנצוויג: שלום וברכה. אנחנו נמצאים בזמני סער וסופה טרדת הגזירות על בני התורה פה בארץ ישראל ממש אופפת כל לב, טורדת את מנוחת הנפש שנצרכת לכל בן תורה ולכל בן עלייה. ולכן אנחנו ממש מודים לקדוש ברוך הוא שנתן לנו את ההזדמנות לשוחח, לשמוע ולהשמיע מהמשגיח שליט"א דברי נועם וחיזוק ממש כפשוטו לבני התורה, לבני הישיבות שממש נרדפים פה בארץ ישראל.

שמענו כבר הרבה בתקופה האחרונה מגדולי ישראל, מגדולי ראשי הישיבות, הרבה דברי חיזוק על המצב, שזו תקופת בירור אחרונה וזה עקבתא דמשיחא וזו תקופה קשה מאוד וצריך לשרוד. אבל אני שומע מרבים שהניסיונות כל כך קשים, והאברכים רוצים לשמוע כלים מעשיים איך להתמודד עם הניסיונות. מדובר פה בניסיונות של רדיפה, אני מדבר על נשות האברכים, שמדירות שינה מעיניהן שמא הבעלים שלהן יעצרו, מלבד הניסיונות הקשים מאוד של הגזירות הכלכליות, שזה ממש חונק את האברכים מבחינה כלכלית. ויש רבים שמלבד המשכנתא הגדולה שהם משלמים, מגיעים ממש לפת לחם בגלל כל הגזירות שהורידו מהם מכל הצדדים המעונות וכל הדברים האלה. ואנחנו רוצים לשמוע מהמשגיח, מה הכלים לעמוד בניסיונות הקשים האלה?

‘דבר יום ביומו’ - זה הדרך לעמוד בנסיונות

הגר"ר הכסטר: דבר ראשון, מי שלא עובר את הניסיון אין לו זכות לדבר. אני הקטן לא עובר את הניסיון הזה. זה כלל, אדם שלא עובר את הניסיון אין לו זכות לדבר, זה נקודת פתיחה.

לגופו של דבר, אומרים שרבי יעקב קמינצקי היה אומר: תשאלו את האנשים הזקנים, הם יגידו לכם שהדברים שנראים בלתי נסבלים הם כן נסבלים. זאת אומרת, הזקנה מלמדת בן אדם שיש מצבים שזה נראה ממש בלתי אפשרי, אחר המעשה רואים שזה כן אפשרי. הקושי שיש הרבה פעם זה המצב החדש. מצב חדש אדם מזד-עזע, הוא לא יודע איך להתמודד עם זה. שהקדוש ברוך הוא לא ינסה אף אחד, אבל אין לנו מושג למה שאדם יכול להתרגל. אבל אדם אסור לו ללבות את המצב, יש לנו כלל במהות של אוכלי המן, זה “דבר יום ביומו”, כל דבר ביום שלו. להקדים את המאוחר, לחשוב על משהו שעוד לא מעשי לעכשיו, זה אחד מהתחבולות של היצר הרע להטיל על אדם משא שהוא לא יוכל לעמוד בו. אדם צריך ללמוד לפרק דברים, אפילו במצב הנוכחי שאדם יוצא מהבית ויש לו פחד, אבל כשהוא בבית אין לו את הפחד הזה? אז להכניס כשהוא בתוך הבית את המצב מה יהיה כשהוא ייצא, זה דבר שאדם יכול להרגיל את עצמו, לא להקדים את המאוחר, לא לדון על דבר שהוא לא נוגע לעכשיו.

החפץ חיים אמר שאדם שעומד בראש הר ומסתכל על עיר, הוא רואה רק גגות. הוא אומר “איזו עיר משונה זו? אין פה רחובות, אין כבישים, אין מדרכות, אין מדרגות בין הבתים”. כשהוא יורד קצת הוא רואה פתאום שיש כבישים, יורד עוד יותר רואה שיש מדרכות, הוא יורד עוד יותר והוא רואה שיש גם כן מדרגות בין הבניינים, בין הבתים. אדם מסתכל על דבר מרחוק, זה נראה לו איך אפשר להתמודד עם זה.

שמפרקים את הדבר לאט לאט, כשמתקרבים לדבר, יש את הסייעתא דשמיא. להקצין את הדברים, מה יהיה אם ככה, מה יהיה אם ככה, זה להביא דבר שהוא לא נוגע כרגע. עכשיו זה לא קל, אבל זה באמת עבודה, זה זה

עניין של הנהגה. אדם יכול להרגיל את עצמו, שאלה שלא רלוונטית לא דנים עליה. מספרים שיהודי בא לרב אלישיב ושאל אותו מה הגדר של ביטול תורה. והרב אלישיב לא ענה לו דבר ברור, אחרי כמה ימים הוא הגיע אליו, אומר לו: "רבי, מה יהיה? השמאל עלה לשלטון, והם אומרים שישגרו את הישיבות ולא יתנו להיכנס". אמר לו הרב אלישיב: "אתה שאלת אותי על גדר של ביטול תורה? הנה, הנה התשובה. קרה לך שיצאת מהבית לבית הכנסת ולא נתנו לך להיכנס? סגרו לך את הדלת בכולל? לא. אתה שואל מה יהיה? כשיהיה, יהיה לנו סייעתא דשמיא להכריע".

זה צורת הנהגה, אדם לא אמור לקחת על עצמו משא שאמור להתפרס במשך כמה שנים, לרכז אותו, לשים אותו על הכתפיים ביום אחד, בשעה אחת. לשבת וללבוש מה יהיה. ההנהגה היא 'דבר יום ביומו', שלב אחרי שלב, בלי למעט בדאגה, אבל אחרי הכל, צריכים לשאול אנשים מבוגרים, אנשים זקנים. כל יהודי יש לו מס' פיק סיפורים לספר שהיה מצב שהיה נראה לו בלתי נסבל, לא שייך לצאת ממנו. תסתכלו אחורה, בפועל זה היה אחרת. אדם שמנדד שינה מעיניו חודש ימים בגלל שאולי יקרה משהו, זה לא נכון מבחינת הכוחות שה' קדוש ברוך הוא נותן לאדם. הקדוש ברוך הוא נותן לאדם כוחות, הרי אפילו אדם אוכל, האוכל מחזיק לכמה שעות, לא מעתה ועד עולם. אין מעתה ועד עולם בכלום. אז לפתור עכשיו את הבעיות מעתה ועד עולם?

הר"ב בירנצוויג: ובזמנים שכן, כשאברך יוצא לכולל, וכל משטרה שיש בדרך לחץ גדול, והאשה בבית באותו זמן לחוצה, והזמן הזה שמנסים לעצור בזה, שכן יש חרדה וכן יש זה, איך מתגברים שם על הזה? מה הצורה להתגבר בזמן שכן יש את הפחד?

הגר"ר הכסטר: למעשה אנחנו לא במצב שיהודים חוו בזמן שהם חיו בין גרמנים שחיכו לאנשים, זה לא זה, זה לא הרמה של הסכנה. ודאי שמדברים פה על דברים, אבל על מה מדברים? על איזה עוצמה? בלי למעט, אבל זה לא מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה. הרי גם אלה שנתפסו, בלי למעט כלום, בוא נשים את הדברים במבט הנכון לעניין הפחד.

הר"ב בירנצוויג: ולעניין הניסיון הכלכלי, שזה דבר שהוא כל הזמן יושב ומכביד, הניסיונות הכלכליים שלקחו לאברכים את כל ההטבות שהחזיקו אותם כמו המעונות ושכר דירה ועכשיו רוצים ממש להוריד הכל? באמת מה האפשרות לעמוד בניסיון הזה? איך להתחזק בזה?

קושי הפרנסה לא מגיע מאנשים שהם שונאי תורה! הכל ממנו בהתאמה אישית!

הגר"ר הכסטר: אמונה, אמונה. דבר ראשון צריך לדעת שהקדוש ברוך הוא עשה את זה. זה ידיעה שהיא לא מספיק חזקה ומציאותית אצלנו. מה שדוד המלך אמר: "השם אמר לו קלל", הקדוש ברוך הוא כביכול ישב ודן על כל אחד בנפרד ופסק שההכנסה שלו תתמעט. אנחנו שמים את האצבע על מי שסובב את זה כלפינו, מצד האמונה, זה לא נכון, השם יתברך בהשגחה פרטית קצב לכל אחד כמה הכנסות יהיה וכמה הכנסות יתמעטו, וזה לא קשור לאנשים שהם שונאי תורה, זה לא קשור אליהם. הקדוש ברוך הוא קבע את זה בהשגחה פרטית, ואם אני יודע שהקדוש ברוך הוא עשה את זה בשבילי בהתאמה אישית, יש לנו אמונה מלאה שהקדוש ברוך הוא דורש את טובתנו. יש דברים שאנחנו לא מבינים את הטובה, אבל זה ברור שזה לטובה. אין מעשה השם שהוא עושה נגדנו, אין כזה דבר, לא היה ולא יהיה שהקדוש ברוך הוא עושה משהו נגד יהודי.

החפץ חיים כותב בפרשת שבוע, בפרשת חוקת, שעם ישראל לפני שנכנסו לארץ ישראל, ברגע האחרון שכבר היו קרובים להיכנס לארץ, אדום לא נתן להם להיכנס, ואז עם ישראל אמרו שחם ושלוש יימשך עוד הרבה שנים. וזהו שגרם להם לדבר שלא כהוגן ונענשו מאוד על ידי זה. אומר החפץ חיים, וכל זה רמז לסוף הגלות, שיימצאו אנשים שידברו שלא כהוגן גם כן כזה, ועל כן האיש הנלבב ייזהר מאוד בזה. ככה כותב החפץ חיים בשמירת הלשון פרשת חוקת.

הזמן גורם שיש מצבים שאדם חלילה יכול להיכשל בתרעומת. עכשיו זה ניסיון שהשם יתברך שלח לנו, גם אם יש פה רשעים, גם אם יש פה אנשים שהם לא בסדר כלפינו, אנחנו צריכים לחיות באמונה שלמה, שהקדוש ברוך הוא עושה את זה בהשגחה פרטית לכל אחד במינון המדויק, והקדוש ברוך הוא מזמין לנו מצבים שאנחנו צריכים להתגדל מהם, הוא לא עושה את זה נגדנו. כתוב בחז"ל ורש"י מביא את זה, שלעתיד לבוא הגויים ישבחו את עם ישראל, ראו מה שבחה של אומה זו שדבקו בקדוש ברוך הוא בכל התלאות שבאו עליהם ולא יעזבוהו. ככה רש"י מביא על הפסוק "הרנינו גוים עמו".

לעתיד לבוא הגויים יצאו בהתפעלות עצומה, תראו את העם הזה, הם לא עזבו את הקדוש ברוך הוא בכל התלאות, תראה הם צדקו שלא עזבו אותו. מוסיף רש"י, איך עם ישראל עשה את זה? איך עם ישראל לא עזבו? מוסיף רש"י, יודעים היו בטובו ובשבחו, לעם ישראל הייתה ידיעה ברורה שהקדוש ברוך הוא המלך הטוב והמטיב לכל.

יבא יום ונבין את הפשט ונודה לה' על המצבים הללו

כמו שאנחנו לומדים סוגיה, אנחנו יודעים בבירור שיש פה פשט בסוגיה, פשט ברור בסוגיה, וגם אם אני עוד לא מבין את הסוגיה אני יודע שיש פה פשט. אצלנו ביושבי בית המדרש אין אחד שאומר על דברי תוספות

שהם לא נכונים. כשאנחנו צועקים לחברותא "מרפסן איגרא", זה אחרי שפשוט וברור לנו שיש פה פשט נחמד ונעים.

כמו שברור לנו שבכל דבר תורה יש פשט נחמד ונעים, ככה בכל מעשה השם יש פשט נחמד ונעים. אנחנו אומרים כל יום אחרי קריאת שמע, "ויציב ונכון וקיים וישר ונחמד ונעים", זה הולך על כל מעשה השם. על המצב הנוכחי אנחנו אומרים כל יום בקריאת שמע, ונחמד ונעים, והרי זה לא נחמד לנו וזה לא נעים לנו. הפשט הוא אנחנו יודעים שיש פה פשט נחמד ונעים, ויבוא יום ואנחנו נבין את הפשט ואנחנו נגיד שירה על המצבים האלה, כיוון שהקדוש ברוך הוא מביא את זה לנו בהתאמה אישית.

וזה האמונה שלנו. הקדוש ברוך הוא מביא אותנו למצבים שזה נחמד ונעים, אני עוד לא יודע איך, אבל יש לי אמונה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. המציאות הנוכחית, ההתמודדות האלה, המצבים האלה, זה מעשה השם שיש בו פשט נחמד ונעים לטובתנו.

הר"ב בירנצוויג: יש פה עוד איזה נקודה שהייתי רוצה אולי המשגיח יוכל להתייחס לזה, אנחנו נמצאים בתקופה שימוטו מוסדי עולם, עולם מלא תהפוכות. אנחנו נמצאים בזמן של מלחמה, היה נראה שיש הצלחות בס"ד נגד אויבנו, והנה הכל התהפך אפילו נשיא ארה"ב שהיה כל כך אוהד ותומך, ופתאום הכל התהפך ועם ישראל נהיה בודד בעולם. הקב"ה מראה לנו שיש פה איזה השגחה שהכל מסתובב מאיתנו יתברך. מה באמת אפשר להוציא מהתהפוכות האדירות האלה שאנחנו רואים מולנו, להתחזק ולראות יד השם בכל, שהוא מור ליך אותנו כמו שהמשגיח אומר בכל מה שקורה פה ממש.

כי הנבחר לאוהב היודע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו

הגר"ר הכסטר: הרמב"ן בפרשת ואתחנן כותב משפט שבמושכל ראשון קשה לנו לעכל אותו. על הפסוק "לא מרובכם מכל העמים חשק השם בכם כי אתם המעט מכל העמים, כי מאהבת השם אתכם". אומר הרמב"ן, מאהבת השם אתכם בחר בכם שראה אתכם ראויים להתאהב לפניו, ונבחרים לאהבה יותר מכל העמים, ולא הזכיר בזה טעם הבחירה, אלא כי הנבחר לאוהב היודע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו, וישראל ראויים לכך מכל עם, כמו שאמרו שלושה עזים הם, ישראל באומות, כי עמדו לו בניסיונות, או יהודי או צלוב. אלו המילים של הרמב"ן.

הרמב"ן כותב פה יסוד גדול! את מי בוחרים לאוהב? מי שיודע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו. אנחנו שומעים מילים כאלה, יש לנו קצת התנגדות, היודע לסבול? וכי הקדוש ברוך הוא בוחר מישהו שיודע לסבול? התשובה היא המילה לסבול זה לשון של סבלות, סבל, "ויט שכמו לסבול". סבלנות זה לשון של סבלות. הקדוש ברוך הוא בוחר את מי שיודע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו.

להבדיל, אדם בוחר במכונית, מכונית שיכולה לסבול את הנוסעים בכל הכבישים, לא רק בכביש שהוא חלק. מי שמציעים לו מכונית שהיא נוסעת מצוין בירידות, היא נוסעת מצוין בכביש חלק, אבל בכביש לא חלק היא כבר לא יכולה לנסוע, היא מתפרקת, זה לא מכונית טובה, מכונית טובה זה מכונית שיכולה לסבול את הנוסעים בה בכל הכבישים.

הקדוש ברוך הוא בוחר את עם ישראל בגלל שהם מכירים באהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב אותנו. את מי הוא בוחר? במי שיודע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו. הקדוש ברוך הוא מביא לנו מצבים והקדוש ברוך הוא רוצה דבר אחד, שאנחנו נהיה משוכנעים שהוא אוהב אותנו והוא מעביר אותנו במסלול, אנחנו לא יודעים בדיוק את המסלול, אבל ברור לנו שמי שמוביל את המסלול הזה דורש את טובתנו.

רבא אמר לאותו צדוקי, הרי הצדוקי אמר לו איך אמרתם נעשה קודם לנשמע? זה חוסר אחריות, אדם חותם על חוזה ואחר כך קורא מה שכתוב שמה? חוסר אחריות. אומר לו רבא, איך שרש"י כותב, התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה, וסמכנו עליו שלא יטעינו בדבר שלא נוכל לסבול. ככה כותב רש"י שם בגמ' בשבת.

רבא אומר לצדוקי, לנו יש קשר של אהבה עם הקדוש ברוך הוא. אוהב שבא אליי ואומר לי יש לי מתנה הכי גדולה, קח תחתום על המסמך הזה. עד כמה שיש לי אמון באוהב אני חותם, אני לא מסתכל מה כתוב. אם אני שואל אותו מה כתוב זה משדר חוסר אמון. אתם הצדוקים, אומר לו רבא, סלף בוגדים, לכם יש קשר של בוגדים, כששני בוגדים עושים עסקה, מביאים כל אחד עשרה עורכי דין לקרוא את החוזה בין המילים, מי יודע איפה יפילו אותי בפח. לנו יש קשר של אהבה עם הקדוש ברוך הוא ואנחנו סומכים עליו שהוא לא מטעה אותנו בדבר שלא נוכל לעמוד בו.

הקדוש ברוך הוא רוצה שניתלה בו ורק בו. כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי

הקדוש ברוך הוא מלמד אותנו בכל כך הרבה צורות שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמיים. מה אנחנו אומרים פה? אבינו אב הרחמן, אבינו שאוהב אותנו, יש לנו קשר של אבא ובן, אבא מחנך את הבן שלו, "אני השם מלמדך להועיל". אנחנו יש לנו הרבה משענות שנשענו עליהם והקדוש ברוך הוא מלמד אותנו

בסבלנות אין על מי להישען רק עליו. ומי הוא? הוא המלך הטוב והוא נתן לנו את התורה באהבתו. איפה שמ' דברים על תורה מדברים על אהבה, אהבה רבה, ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים. התורה נקראת רחמנא, זה לשון של אוהב.

יש פה אבא אוהב שמגדל אותנו ומחזק אותנו. ומה שיהיה לנו יותר אמון בו, אנחנו נישאר יותר רגועים. אנחנו נמצאים בעגלה שהקדוש ברוך הוא מוביל אותה. אנחנו לא יודעים את המסלול, אבל ברור לנו שמי שמוביל אותה אוהב אותנו ודורש את טובתנו. אל תבטחו בנדיבים, אל תישענו על אף אחד, אל תתלו תקווה באף אחד, ומי שמנסים להישען על כל מיני משענו רצוצות, הקדוש ברוך הוא מראה לנו אין לנו על מי להישען, אין לנו על מי להישען. אשור לא יושיענו, על סוס לא נרכב, ולא נאמר עוד אלוהינו למעשה ידינו. כלום, כלום, כלום. הקדוש ברוך הוא רוצה שניתלה בו ורק בו. כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי.

זה ימים מיוחדים, לא יודעים כמה זמן זה יימשך, יש לי ידיד שעבר קשיים, הרבה קשיים, והיה נכנס לרב שטיינמן בתמידות והיה תמיד מדבר על הבעיות שהיה לו. יום אחד הרב שטיינמן אמר לו: הרי זה לא יימשך לעולם המצבים שאתה עובר. תנצל את הימים האלה, אחרי שזה ייגמר אתה תתגעגע לימים האלה. תנצל את זה.

אנחנו צריכים להבין שהמצבים שהקדוש ברוך הוא מביא אותנו, יש בהם מטרה. אנחנו כל הזמן מחכים להיות אחרי, להיות אחרי. צריכים להבין שיש מטרה במצב הנוכחי, במצב הנוכחי. כמו שבעמלה של תורה יש מטרה בעמל, העמל זה מצד אחד איך תמצא להגיע לפשט בסוגיה, אבל יש מטרה בעמל. יש מטרה במצבים שאנחנו עוברים.

ואם יש לנו כל מיני תמורות ותהפוכות, הקדוש ברוך הוא רוצה שנקלוט כזה מצב, וכזה מצב, וכזה מצב, ומה הצד השווה של כל המצבים? אני השם מלמדך להועיל, אין לנו על מי להישען אלא על אבינו, ומי הוא אבינו? אומר רש"י בפסוקים של ויבוא עמלק, הקדוש ברוך הוא אומר לכלל ישראל: תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צורכיכם, ואתם אומרים היש השם בקרבנו אם אין? משל לאבא שלקח את הבן שלו על הכתפיים והוא נותן לו את מה שהוא צריך, והילד פוגש מישהו ושואל אותו: ראית את אבא? אומר לו אבא: אתה לא מכיר אותי? הוא מוריד אותו מהכתפיים, יבוא הכלב וינשך אתכם ואז תדעו היכן אני. כך כתוב רש"י על הפסוק ויבוא עמלק. הקדוש ברוך הוא אומר: תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צורכיכם, ואתם אומרים היש השם בקרבנו אם אין?

על כן התרחק מדרך הנרגנים, כל דורך בה לא ידע שלום

הקב"ה אתנו הוא לא עזב אותנו לרגע. הוא רוצה שנכיר בו ורק בו, הוא הטיב, הוא מטיב, הוא ייטיב לנו. רבינו יונה באות האחרונה של שער ג' כותב, שבן תורה צריך להתרחק מדרך הנרגנים. מה זה נרגנים? מי שמתלונן, האיש אשר דרכו וחוקו להתאונן, היום הוא מתלונן על השני, מחר על עוד מישהו, בסוף הוא יגיע להתלונן על השם. כך הוא כותב.

על כן התרחק מדרך הנרגנים, כל דורך בה לא ידע שלום, כך כותב רבינו יונה. אנחנו יודעים שתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם. מי שרוצה להשתייך לעולם התורה צריך לעקור מהלשון שלו את המושג הזה להתלונן. אנחנו מתלוננים בהיתר על רשעים, אנחנו מתלוננים בהיתר על אנשים שהם ממש מדברים על השם ועל משיחו. אבל אנחנו צריכים להיזהר, להישאר בתוך עולם נקי שהקדוש ברוך הוא אומר לנו: תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צורכיכם.

אנחנו מזכירים בתפילה שעם ישראל נחשב כצאן לטבח יובל, להרוג, לאבד, ולמכה ולחרפה, ובכל זאת שמך לא שכחנו. אנחנו אומרים 'ובכל זאת שמך לא שכחנו', מה השם של הקדוש ברוך הוא? אנחנו אומרים כל יום: ברוך אתה השם, הטוב שמך ולך נאה להודות. זה השם של הקדוש ברוך הוא! "הטוב שמך ולך נאה להודות". אנחנו קיבלנו את הפה בשביל מה? להודות לך וליחדך באהבה. זה מה שאנחנו אומרים כל יום אחרי שאנחנו מתפללים אהבה רבה, מעוררים רחמים, ומה אנחנו אומרים? להודות לך וליחדך באהבה. צריכים להודות, להודות, להודות. אנחנו לא מוחזקים בכלום, אנחנו בידיים של המלך הטוב והמטיב לכל.

צריכים להיזהר לא להתלונן. לא להתלונן. החפץ חיים אומר שזה הניסיון של הגלות האחרונה. לא להתלונן. "כל דורך בה לא ידע שלום", אומר רבנו יונה. אנחנו מוקפים בחסדים, גם בעת הזאת אנחנו מוקפים בחסדים עצומים. אם אנחנו נשב בבית ונפרט את החסדים שיש לנו, ולא נשים כל הזמן אצבע על מה שאין לנו, אנחנו נהיה משוכנעים שאנחנו מוקפים בחסדים גדולים ועצומים. כשאדם מכיר בחסדים שעופפים אותו, אז הוא מודה.

ואם אדם מודה, זה סיבה שהוא יקבל עוד יותר ועוד יותר. כך כתוב ברבנו יונה ובמגיד מדובנא. לה- כיר בטובות, להודות עליהם, ולבקש הקדוש ברוך הוא יסיר מעלינו אויב ודבר וחרב ורעב ויגון. הקדוש ברוך הוא יגן עלינו, שנצא מהמצרים האלה במהרה, ונודה להקדוש ברוך הוא גם על החושך שהיה, שהוא סיבת האורה שתאיר לנו במהרה בימינו, אמן.

CHAYEINU ANNUAL EVENT

FOR WOMEN AND POST HIGH-SCHOOL GIRLS

עקבתא דמשיחא

FILLING THE VOID *Within*

EXPLORING THE CHALLENGES OF TODAY,
REVEALING HOPE FOR TOMORROW

Featuring AN ENLIGHTENING PANEL

Mrs. Sori
Schechter

Rebbetzin
Suri Gibber

Mrs. Chevy
Klein

PLUS

Teaming Up Moderator Presentation

WEDNESDAY
JULY 15
ג' ח"א

8:00 PM
Doors Open
\$10 Admission

ATERES
REVA HALL
500 Summer Ave,
Lakewood NJ

SPECIAL GIVEAWAY!
Teaming Up Book

Find Out
ABOUT THE
TEAMING UP
PROGRAM!

COMPLETING YEAR 4!

OUT-OF-TOWN HOOKUP AVAILABLE

FOR DETAILS: 605.801.1117 OPT 2-1-2 OR TU@CHAYEINUOFFICE.ORG

CHAYEINU
HOTLINE

732.301.4043

Eretz Yisrael: 072.370.1816

UK: 44.330.350.5700

CHAYEINU
Subscriptions

732.301.4043 opt 8-1

chayeinusubscribe@gmail.com